Η ΟΔΟΣ

"Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδός καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή". (Ἰωάν. 14,6)

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΔΙΔΑΧΗΣ
ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΡΟΔΟΥ
ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

ΦΥΛΛΟ 5 ΕΤΟΣ 2ο • 2007

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ
ΜΑΡΤΙΟΣ

† Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ
ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΑΡΙΣ ΕΙΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΠΑΡ' ΗΜΩΝ ΔΕ ΕΥΧΗ, ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΣ

«Ἔφθασε καιρός, ἡ τῶν πνευματικῶν ἀγώνων ἀρχή»

(Δοξαστικόν τῶν αἴνων Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς).

Ἀδελφοί καί Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Διά τῶν λόγων αὐτῶν ὁ Ἱερός Ὑμνῳδός μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι κατά τήν ἀρχομένην περίοδον τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ὀφείλομεν, χάριν τῆς πνευματικῆς καταρτίσεως καί προόδου μας, νά ἐντείνωμεν τούς πνευματικούς μας ἀγῶνας.

Ὁ πανάγαθος Θεός δέ μποροῦσε νά βλέπει τό πλάσμα Του, τόν ἄνθρωπο, νά βρίσκεται στό σκοτάδι καί νά πελαγοδρομεῖ στό ἄγνωστο χωρίς καμιά ἐλπίδα. Γι' αὐτό ἐπενέβη δυναμικά γιά τή σωτηρία του μέ τήν ἐνανθρώπησή Του. Ἡ ἀρχή τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων ἄρχισε μέ τόν Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου. Ἐπίσης ἡ ἀρχή τῆς σωτηρίας τοῦ ἔθνους μας ἀπό τή μακροχρόνια ὀθωμανική δουλεία ἄρχισε τήν ἴδια ἡμέρα. Οἱ ἐπαναστάτες τῆς Πελοποννήσου σήκωσαν τό λάβαρο τῆς ἐπανάστασης ἐπίσημα μέ εἰδική τελετή στίς 25 Μαρτίου τοῦ 1821 στήν Ἱερά Μονή τῆς Ἁγίας Λαύρας.

Στό τεῦχος αὐτό τῆς «Ὁδοῦ», πού εἶναι ἀφιερωμένο στό μεγάλο γεγονός τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καί τῆς παλιγγενεσίας τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, θά βρεῖτε θεολογικές ἀναλύσεις τῆς ἑορτῆς καί τῆς εἰκόνας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐκτενῆ παρουσίαση τοῦ ἐθναρχικοῦ ρόλου τῆς Ἐκκλησίας στήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας, καθώς καί τόν πανηγυρικό λόγο, πού ἐκφωνήθηκε στήν ἐφετινή γιορτή τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς Δωδεκανήσου.

Λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ Ἐκκλησία στήν ἐπανάσταση τοῦ 1821 εὐλόγησε τά ὅπλα τῆς πολεμικῆς ἐξέγερσης, ἐπιχειρήθηκε μία προσέγγιση τοῦ θέματος τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας μέ τήν πολιτική καί τόν πόλεμο.

Στά πλαίσια τῆς ἀνάλυσης καί τῆς δυνατῆς ἐπίλυσης προβλημάτων τῆς σύγχρονης ζωῆς καί τῆς οἰκογένειας, οἱ συνεργάτες τοῦ περιοδικοῦ ἀνέλυσαν κάποιες πλευρές τῆς ἀγωγῆς καί τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς.

Ὅπως καί στά προηγούμενα τεύχη, ἔτσι καί ἐδῶ θά βρεῖτε ἕνα ἀντιαιρετικό θέμα καί τήν παρουσίαση ἑνός τοπικοῦ ἁγίου, τοῦ ἁγίου Φανουρίου καί ἑνός τοπικοῦ προσκυνήματος, τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας Καλόπετρας.

Ἀρχαιόθεν οἱ ἄνθρωποι εἶχον διαπιστώσει ὅτι τά ἀγαθά κόποις κτῶνται. Ἀντιστοίχως καί οἱ Ἅγιοι Πατέρες εἶχον διαπιστώσει ὅτι πρός ἀπόλαυσιν τῆς θείας ἀγάπης, ἐντός τῆς ὁποίας ἐνυπάρχουν ὅλα τά αἰώνια καί τά πρόσκαιρα ἀγαθά, χρειάζεται, ὡς λέγει χαρακτηριστικῶς ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ ὁ Σῦρος, ἡ τῆς ἀναπαύσεως καταφρόνησις. Καί τά μέν ὑλικά ἀγαθά οἱ ἄνθρωποι ἐπιδιώκομεν καί ἀποκτῶμεν διά μυρίων κόπων, διά τούς ὁποίους εἴμεθα συνήθως πρόθυμοι.

Τά πνευματικά ὅμως ἀγαθά μᾶς χαρίζονται ἀπό τόν Θεόν, ὑπό τήν προϋπόθεσιν ὅτι εἰλικρινῶς ζητοῦμεν πρωτίστως Αὐτόν καί τήν ἀγάπην Του, καί ὄχι ἐγωκεντρικῶς αὐτά τά ἴδια χάριν αὐξήσεως τῆς ἀτομικῆς ἱκανοποιήσεώς μας ἤ τῆς φιλοδοξίας μας. Ὁ Κύριος σαφῶς

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

μᾶς εἶπε: *«Ζητεῖτε πρῶτον τήν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καί τήν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καί ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν»* (Ματθ. 6,33), καί μᾶς ἐβεβαίωσεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος προσφέρεται χάριν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ νά ἀπολέσῃ τήν ζωήν του, αὐτός θά τήν σώσῃ, δηλαδή, γενικώτερον, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μέ μεγαλοψυχίαν ἀποβλέπει εἰς τήν ἀγάπην τοῦ Πατρός αὐτοῦ Θεοῦ καί δέν ἐπιζητεῖ μέ μικροψυχίαν τά ὑλικά ἤ πνευματικά ἀγαθά Του χωρίς Αὐτόν, αὐτός τελικῶς ἀπολαμβάνει τόσον τήν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, τήν ὁποίαν ἐπιδιώκει, ὅσον καί τά πάσης φύσεως ἀγαθά του, τά ὁποῖα δέν ἐπιζητεῖ.

Διότι, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ὁ Πατήρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὁ ἀγαπῶν ἡμᾶς καί θέλων τήν μακαριότητά μας, ὁ δοτήρ καί ἡ πηγή παντός ἀγαθοῦ, ὅταν ἐπιστρέψωμεν πλησίον Του, θά μᾶς δώσῃ, ὅπως ἔδωσεν εἰς τόν ἐπιστρέφαντα ἄσωτον υἱόν Του, καί ὅλα τά ἄλλα ἀγαθά τά ὁποῖα μᾶς χρειάζονται. Τήν στολήν τήν πρώτην, τόν μόσχον τόν σιτευτόν, τόν δακτύλιον εἰς τήν χεῖρα, τήν πανηγυρικήν συνεστίασιν καί πρό πάντων τήν πατρικήν ἀγκάλην Του! Διά νά εἰσέλθωμεν ὅμως εἰς τάς πατρικάς ἀγκάλας πρέπει πρῶτον νά ἀποστραφῶμεν τάς ἁμαρτίας μας καί κυρίως τήν ἐγωπάθειάν μας, τήν ὁποίαν συμβολίζουν τά ξυλοκέρατα, μέ τά ὁποῖα τρέφονται οἱ χοῖροι, ἀποδεικνύοντες τήν εἰλικρίνειαν τοῦ πόθου μας διά τήν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ διά τοῦ οἰκειοθελοῦς καί φιλοτίμου πνευματικοῦ ἀγῶνος μας.

Ἡ ἀληθής φύσις τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος ἔγκειται εἰς τήν στόχευσιν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ὡς τοῦ ζητουμένου καί τοῦ ἐπιθυμητοῦ καί εἰς τήν ἀντίστοιχον στέρησιν καί ἐγκατάλειψιν ἄλλων νομίμων ἀγαθῶν καί ἐπιθυμιῶν διά νά δοθῇ ἡ ὕπαρξίς μας ὅλη ψυχῇ καί διανοίᾳ εἰς τόν πρωταρχικόν μας στόχον. Διό καί ἡ νηστεία, ἡ ὁποία εἶναι μία τῶν κυριωτέρων ἀσκητικῶν ἐπάλξεων τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, δέν ἐκφράζει ἀπόρριψιν τῶν εὐλογημένων τροφῶν, ἀλλά ἐκουσίαν στέρησιν τῆς ἀναπαύσεως τήν ὁποίαν αὗται παρέχουν εἰς τό σῶμα, μέ τόν σκοπόν κυρίως μέν νά ἀπαγκιστρωθῇ ἡ ψυχή μας ἀπό τό ἀποκλειστικόν ἐνδιαφέρον διά τό ἐγώ, ἀφ' ἑτέρου δέ νά καταστήσῃ τό σῶμα εὐάγωγον καί πειθαρχικόν εἰς τόν κυβερνήτην νοῦν, ὄργανον καί ὄχι κυρίαρχον τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου.

Δέν εἶναι σκοπός τῆς πνευματικῆς ἀσκήσεως ἡ διά τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων ἀπόκτησις τῶν ἀρετῶν ἤ ἄλλων πέραν τοῦ συνήθους δυνατοτήτων, ὡς πιστεύουν οἱ ἀνήκοντες εἰς τούς διαφόρους ἀνθρωπισμούς, ἀλλά ἡ ἔκφρασις τοῦ πόθου μας νά συναντήσωμεν τό πρόσωπον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τό ὁποῖον ἀνακεφαλαιοῦνται τά πάντα καί ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπορρέουν τά πάντα. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ μέ σαφήνειαν κηρύσσει ὅτι χωρίς αὐτοῦ δέν δυνάμεθα νά ποιήσωμεν οὐδέν καί ὁ Ὑμνῳδός μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι, ἐάν μή Κύριος οἰκοδομήσῃ τόν οἶκον τῶν ἀρετῶν τῆς ψυχῆς, μάτην κοπιῶμεν. Προσηλούμεθα, λοιπόν, ἡμεῖς οἱ χριστιανοί εἰς τήν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ καί παραιτούμεθα ἑκουσίως πολλῶν ἄλλων δευτερευουσῶν ἀγαπῶν καί προσηλώσεων ἵνα ἀξιωθῶμεν τῆς παρουσίας Αὐτοῦ εἰς τόν οἶκον τῆς ψυχῆς μας. Ὅταν τοῦτο ἐπιτευχθῇ μέ τήν εὐδοκίαν καί τήν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἡ εἰρήνη καί ἡ χαρά καί ἡ τελεία ἀγάπη θά ἔχουν ἐγκατασταθῇ μονίμως εἰς τήν ὕπαρξίν μας.

Διό αὐτό καί ἡ πνευματική ἄσκησις δέν γίνεται μέ κατήφειαν, οὔτε μέ ἐπίδειξιν, ἀλλά μέ χαράν καί μυστικότητα, κατά τό ἐφικτόν. Ἐάν ὑπάρχῃ ἐπίδειξις ὁ στόχος τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἐγκαταλείπεται καί τήν θέσιν του καταλαμβάνει ἡ ἀνθρωπαρέσκεια, ἐάν δέ ὑπάρχῃ κατήφεια καί στενοχωρία φεύγει ἡ ἱλαρότης καί τό ἑκούσιον καί ζῇ ὁ ἀσκούμενος εἰς κλῖμα καταπιέσεως καί ἐξαναγκασμοῦ, ἤτοι εἰς ψυχικάς καταστάσεις μή ἀρεστάς εἰς τόν Θεόν.

Ἡ πνευματική ἄσκησις πρέπει νά γίνεται μέ χαράν καί νά ἔχῃ ὡς πρώτιστον σκοπόν νά εἰσαγάγῃ τήν καρδίαν μας εἰς τήν ἀγάπην καί τήν χαράν τοῦ Θεοῦ, διά τῆς ὁποίας ἐξοβελίζεται ἀπό μέσα μας πᾶσα πικρία καί μνησικακία καί πᾶσα διαμαρτυρία καί παράπονον κατά τῶν συνανθρώπων μας καί ἔρχεται μέσα μας καί ἀκτινοβολεῖται γύρω μας ἡ ἀδιατάρακτος καί ὑπέροχος εἰρήνη τοῦ Θεοῦ.

Εἴθε νά διέλθωμεν ἅπαντες τό στάδιον τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς μέ ἀγῶνας πνευματικούς, ὥστε νά χαρῶμεν μέ πληρότητα τήν χαράν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ὁποίου ἡ Χάρις καί τό πλούσιον Ἔλεος εἴησαν μετά πάντων ὑμῶν.

Ἁγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή ,ᾠζ΄

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως
Βαρθολομαῖος
διάπυρος πρός Θεόν εὐχέτης
πάντων ὑμῶν

Η ΟΔΟΣ

Κωδικός ἐντύπου ISSN 1790-6733

Τριμηνιαία ἔκδοση
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου
Τηλέφωνο: 22410 34300
Fax: 22410 23274
Internet: www.imr.gr
e-mail: imrodou@imr.gr
Συντάσσεται ἀπό ἐπιτροπή

Ὑπεύθυνος Σύνταξης
Ἀρχιμ. Μάξιμος Παναγιώτου

Προαιρετικές συνδρομές
Ἀριθμ. Βιβλ. Ἐθνικῆς Τραπέζης
461/296168-79

Ἐκδοτική Παραγωγή
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Ἀρδηττοῦ 12-16, Ἀθήνα
Τηλ. 210-9217513, Fax: 210-9237033
www.eptalofos.gr
e-mail: info@eptalofos.gr

«Εὐαγγελίζου γῆ χαρὰν μεγάλην...»

(Μεγαλυνάριο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου)

τοῦ Ἀριστοφάνη Ζαμπακίδη,
καθηγητοῦ τῆς Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς
Σχολῆς Θεσσαλονίκης

Μέ τήν παράβαση τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἐκδιώκεται ὁ Ἀδάμ καί ἡ Εὔα ἀπό τόν παράδεισο. Στό διάβα τῶν αἰώνων οἱ ἄνθρωποι χάνουν τόν προσανατολισμό τους, πιστεύουν στά εἴδωλα, ἀρνοῦνται τόν ἀληθινό Θεό, καί γίνονται ἔρμαια τῶν παθῶν καί τῶν ἀδυναμιῶν τους.

Βαθύ σκοτάδι βασιλεύει μέσα στόν ἄνθρωπο. Φυλακισμένος σέ θεωρίες διαβολικές ἐξουσιάζεται ἀπό τό σατανᾶ. Ἀγωνιᾶ νά λυτρωθεῖ, κάτι περιμένει. Ἡ ἁμαρτία βαραίνει τήν ψυχή του. Κανένας δέν μπορεῖ νά τόν σώσει. Εἶναι, ὅπως ὁ πνιγμένος μέσα στό νερό, μόνος καί ἀβοήθητος, ὅπως ὁ ἄρρωστος πού περιμένει τό γιατρό καί τό φάρμακο, ὅπως ὁ φυλακισμένος πού περιμένει χάρη γιά νά ἀποφυλακισθεῖ. Καί νά, ἦρθε ἡ ὥρα τῆς λύτρωσης: ὁ ἄγγελος τοῦ Κυρίου ἀναγγέλλει τό κοσμοχαρμόσυνο γεγονός στήν Παρθένο Μαρία.

Γιατί τό γεγονός τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου ἔχει τόσο μεγάλη ἀξία καί σημασία;

Γιατί ἡ Θεοτόκος ἔγινε ἡ γέφυρα πού ἑνώνει τόν ἄνθρωπο μέ τό Θεό: *«Χαῖρε, γέφυρα ἡ μετάγουσα τούς ἐκ γῆς πρός οὐρανόν»*. Γιατί μέ τήν ἐνανθρώπηση τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος μέσῳ τῆς Θεοτόκου ἦλθε στή ζωή τῶν ἀνθρώπων ἡ ἐλπίδα τῆς αἰώνιας ζωῆς: *«Χαῖρε ἡ κλείς τῆς Χριστοῦ Βασιλείας· χαῖρε, ἐλπίς ἀγαθῶν αἰωνίων»*. Μέ τόν Εὐαγγελισμό ἄρχισε νά ξεδιπλώνεται τό σχέδιο τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τό ὁποῖο θά ὁλοκληρωθεῖ μέ τή σταύρωση, τήν ἀνάσταση, τήν ἀνάληψη καί τήν πεντηκοστή.

Ὁ Θεός δέν ἐξαναγκάζει κανέναν νά ἀκολουθεῖ τό θέλημά Του. Ἔτσι καί στό ἔργο τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων ἔστειλε τόν ἀρχάγγελο Γαβριήλ νά ζητήσει τή συγκατάθεση τῆς παρθένου Μαριάμ. Τά λόγια τῆς Μαριάμ *«ἰδού ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατά τό ῥῆμά σου»*

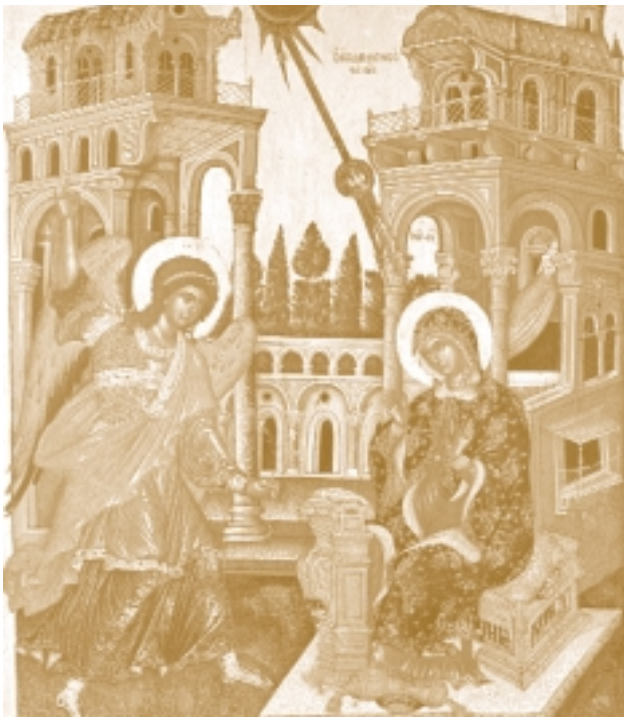

(Λουκ. 1,38) δείχνουν τήν ταπεινή ἀποδοχή τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Ἡ παρθένος ἀξιώθηκε νά γίνει μητέρα τοῦ Θεανθρώπου, γιατί ἦταν ἄνθρωπος μεγάλης πίστεως, προσευχῆς καί ἀγάπης, γιατί ἦταν μία γυναῖκα ἀμόλυντη ἀπό ἁμαρτίες, ἁγνή στό σῶμα καί στήν ψυχή, καί μέ βαθιά ταπείνωση.

Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τιμᾶ ἰδιαίτερα τή Θεοτόκο. Σέ κάθε τελετή ζητοῦμε τίς μεσιτικές προσευχές *«τῆς Παναγίας ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου»*. Οἱ αἱρετικοί, πού ὑποτιμοῦν τή Θεοτόκο, ὑποτιμοῦν ταυτόχρονα καί τήν πραγματική ἐνσάρκωση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καί ὑβρίζουν τόν Υἱό καί Θεό της.

Τί λύτρωση πρόσφερε ἡ ἐνσάρκωση τοῦ Θεοῦ;

Ὁ Θεός στή μήτρα τῆς Παναγίας ἔνωσε τή φθαρτή ἀνθρώπινη φύση μέ τήν ἄφθαρτη θεία φύση καί τήν ἀφθαρτοποίησε. Ἔγινε μπόλιασμα στήν ἄγρια ἐλιά, τήν ἀνθρώπινη φύση μέ ἥμερο μπόλι, τή θεία φύση. Ἀργότερα μέ τή σταυρική θυσία πρόσφερε τή λύτρωση ἀπό τήν ἁμαρτία

καί τό θάνατο. Τά ἱερά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας προσφέρουν τή λύτρωση πού πρόσφερε ὁ Χριστός μέ τήν ἐνσάρκωσή Του καί τό πάθος Του. Μέ τό βάπτισμα ὁ ἄνθρωπος ἀπαλλάσσεται ἀπό τό προπατορικό ἁμάρτημα καί τίς προσωπικές του ἁμαρτίες καί ἐντάσσεται στό σῶμα τοῦ Θεανθρώπου, τήν Ἐκκλησία. Μέ τήν ἐξομολόγηση καθαρίζεται ἀπό τίς μετά τό βάπτισμα ἁμαρτίες του. Μέ τή θεία Κοινωνία ἑνώνεται μέ τόν Χριστό. Μέσα στήν Ἐκκλησία ὁ ἄνθρωπος βρίσκει λιμάνι σωτηρίας, δίνει οὐσιαστικό νόημα στήν παροῦσα ζωή καί πορεύεται πρός τήν ἄλλη ζωή μέ θάρρος καί ἐλπίδα. Μέσα στήν Ἐκκλησία ἀκουμπᾶ μέ πίστη στή θεία πρόνοια καί βρίσκει παρηγοριά καί δύναμη στόν καθημερινό ἀγῶνα του. Ἡ Ἐκκλησία προσφέρει τήν ἀληθινή χαρά στόν ἄνθρωπο. Ἀνατρέπει τήν ἀπελπισία.

«Εὐαγγελίζεσθαι ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τό σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν», μᾶς λέει ἡ Ἐκκλησία. Ἡ πίστη ὅτι ὁ Χριστός καί τό ἔλεός Του μᾶς δίνει τή δυνατότητα νά σωθοῦμε μᾶς δημιουργεῖ βέβαιη ἐλπίδα καί βαθιά χαρά. Αὐτή ἡ χαρά ἀκτινοβολεῖ μέ τόν τρόπο τῆς ἅγιας ζωῆς καί μέ τά μεστά ἁγιοπνευματικῆς χάριτος λόγια.

«Εὐαγγελίζου γῆ χαράν μεγάλην...» Μέ αὐτά τά λόγια ὁ ἱερός ὑμνογράφος προτρέπει τούς ἀνθρώπους νά ἑορτάσουν τό χαρμόσυνο γεγονός τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Ἁγνῆς Κόρης τῆς Ναζαρέτ, τῆς Θεοτόκου. Ὅταν καλεῖ τή γῆ νά διαλαλήσει τή μεγάλη χαρά, δέν ἀπευθύνεται μόνο στόν ἄνθρωπο, ἀλλά καί στά δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ. Καλεῖ ὅλη τήν κτίση νά διακηρύξει τή μεγάλη χαρά, ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία δέχθηκε τό σωτήριο καί λυτρωτικό μήνυμα, ὅτι θά γεννήσει τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ τόν Σωτῆρα καί Λυτρωτή τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἐνσάρκωση τοῦ Θεοῦ καί ἡ λύτρωση τοῦ ἀνθρώπου θά ἐπιφέρουν εὐεργετικές συνέπειες καί στήν κτίση, πού *«συστενάζει καί συνωδίνει»* μέ τόν πεπτωκότα ἄνθρωπο (Ρωμ. 8,22).

Γιατί οἱ ἄνθρωποι ἀρνοῦνται τή χαρά τῆς σωτηρίας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ;

Ἡ ἀνθρωπότητα, δυστυχῶς, ὡς σύνολο δέν ἔχει δεχθεῖ αὐτό τό χαρούμενο μήνυμα τοῦ ἀγγέλου. Δέ ζεῖ μέσα σ' αὐτή τή χαρά καί τήν ἀγαλλίαση. Οἱ πολλοί εἶναι ἀγκιστρωμένοι ἀπό τίς μικρότητες καί τά θλιβερά γεγονότα τῆς ἁμαρτωλῆς ζωῆς. Δυστυχῶς, καί πολλοί χριστιανοί δέν ζοῦν τήν πίστη τους συνειδητά, καί γι' αὐτό δέν χαίρονται τήν πνευματική λύτρωση ἀπό τά δεσμά τῆς ἁμαρτίας, τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου.

Ἡ αἰτία εἶναι ἡ μή σωστή χρήση τῆς ἀνθρώπινης ἐλευθερίας, αὐτοῦ τοῦ μεγάλου δώρου τοῦ Θεοῦ, πού καί ὁ Ἴδιος δέν μπορεῖ νά παρακάμψει. Οἱ ἄνθρωποι ἀντί νά ἔχουν ὡς κέντρο τῆς ζωῆς τους τό Θεό καί τό θέλημά Του, ἀκολουθοῦν τά ἔνστικτά τους καί τίς ἐγωιστικές ἐπιθυμίες τους.

Ἐλευθερία δέν εἶναι ἡ δυνατότητα νά πράττουμε κάτι χωρίς ἔλεγχο καί καταναγκασμό, ἀλλά ἡ δυνατότητα νά ἐκλέγουμε ἀξιολογικά ἀνάμεσα στίς ὑπάρχουσες δυνατότητες. Ἐλευθερία δέν εἶναι νά κάνει κάποιος ὅ,τι θέλει, ἀλλά νά κάνει ὅ,τι πρέπει. Ἐξάλλου λόγῳ τῶν περιορισμένων δυνατοτήτων μας ὡς ἀνθρώπων δέν μποροῦμε νά κάνουμε ὅ,τι θέλουμε. Ἐλευθερία εἶναι νά ζεῖ κανείς μέ ἀξίες.

Ἡ ἐλεύθερη δράση τοῦ ἀνθρώπου φαίνεται ἐγκλωβισμένη μέσα στό πλέγμα τῶν ψυχοσωματικῶν καί κοινωνικῶν παραμέτρων, οἱ ὁποῖες εἶναι δυνατόν συχνά νά ἐπηρεάσουν καί νά προσδιορίσουν τή βούληση κατά τρόπο ἀποφασιστικό. Διαφορετικά δρᾶ ἕνας ἀδύνατος ψυχικά, καί διαφορετικά ἕνας ἀποφασιστικός τύπος. Περισσότερες δυνατότητες ἐπιλογῶν ἔχει ἕνας πού ζεῖ σέ ἀναπτυγμένο κοινωνικό ἐπίπεδο ἀπό ἐκεῖνον πού ζεῖ σέ πρωτόγονες συνθῆκες. Παρά ταῦτα ὡς κίνητρα καί ἐλατήρια τῆς ἐλεύθερης ἐνέργειας δέν θεωροῦμε τούς μηχανισμούς αὐτούς, ἀλλά μόνο τίς ἀξίες. Ἂς δοῦμε τό θέμα τῆς ἀξιολογικῆς κρίσης μέ ἕνα παράδειγμα: ὅταν μιλᾶμε γιά τά αἴτια καί τά ἐλατήρια ἑνός ἀεροπορικοῦ ταξιδιοῦ πρός τό βόρειο πόλο, ἔχομε ὑπόψη ὄχι τήν ποιότητα καί κατάσταση τῶν μηχανῶν τοῦ ἀεροπλάνου ἤ τά ρεύματα τοῦ ἀέρα καί τίς μετεωρολογικές συνθῆκες, πού ἀναμφίβολα ἐπηρεάζουν τό ταξίδι ἤ καί μποροῦν ἀκόμη νά τό ματαιώσουν, ἀλλά μόνον ὅ,τι θά δικαιολογοῦσε τήν περιπέτεια τοῦ ταξιδιοῦ αὐτοῦ, ὅπως ἡ ἔλξη ἀπ' τά θέλγητρα τοῦ πολικοῦ τοπίου, ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐπιστημονικῆς διερευνήσεως αὐτοῦ τοῦ χώρου κ.λπ. Κατά παρόμοιο τρόπο τά κύρια κίνητρα καί ἐλατήρια τῆς ἐλεύθερης βουλητικῆς ἐνέργειας εἶναι ὄχι οἱ ἐπ' αὐτῆς τυχόν προσδιοριστικές ψυχοσωματικές ἤ κοινωνικές ἐπιδράσεις, ἀλλ' οἱ ἀξίες τῶν ὑλικῶν ἤ πνευματικῶν ἀντικειμένων, πρός τά ὁποῖα κατευθύνεται ἡ βούληση. Γιά νά

στραφεῖ ἡ ἐλεύθερη βούλησή μας πρός κάτι, πρέπει αὐτό τό κάτι ὀρθά ἤ ἐσφαλμένα νά παρουσιασθεῖ σέ μᾶς ὡς φορέας ἀξίας, δηλαδή ὡς "ἀγαθόν", ὡς κάτι πού εἶναι ἀρεστό, ἐφετό καί ἐπιθυμητό. Ἡ ἐλευθερία λοιπόν εἶναι ἀξιολογική ἐκλογή. Ποτέ ἡ ψυχή δέν στρέφεται πρός κάτι, πού δέν ἔχει γι' αὐτήν ἀξία. Μόνο ὅ,τι φαίνεται ὡς ἀξία μπορεῖ νά καλεῖ τή βούληση πρός ὁρισμένη κατεύθυνση. Ἀκόμη κι αὐτός πού αὐτοκτονεῖ, ἐνεργεῖ αὐτοκαταστροφικά, γιατί μπροστά στά σκοτισμένα πνευματικά του μάτια ἡ ἀνυπαρξία ἔχει ἀξία μεγαλύτερη ἀπό τήν ὕπαρξη.

Ἐάν ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀξιολογική ἐκλογή, τότε ποιά εἶναι ἡ κυριότερη προϋπόθεση γιά νά γίνεται σωστά ἡ ἐκλογή αὐτή;

Ἡ κυριότερη προϋπόθεση γιά τή σωστή ἀξιολογική ἐκλογή εἶναι τό νά ἔχουμε καθαρό τό ὀπτικό αἰσθητήριο τῆς ψυχῆς μας. Πρέπει νά βλέπουμε σωστά καί μέ τήν ὀρθή ἱεραρχική κλιμάκωση καί διαβάθμιση ὅλες τίς ἀξίες καί ὅλα τά ἀγαθά. Δυστυχῶς, αὐτό δέν συμβαίνει σέ πολλούς. Ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου, καθώς ζεῖ τίς διάφορες ἀξίες καί τά διάφορα ἀγαθά, δέ μοιάζει πρός τόν λεῖο καί καθαρό καθρέπτη τοῦ τοίχου πού δείχνει ὅλα ἀκριβῶς ὅπως εἶναι, ἀλλά μᾶλλον πρός τό κάτοπτρο τῆς ἐπιφάνειας τῆς λίμνης ἤ τῆς θάλασσας, τό ὁποῖο, ὅταν αὐτή εἶναι καθαρή καί γαλήνια, ἀπεικονίζει κατά τό μᾶλλον ἤ ἧττον πιστά τό τοπίο τῆς ἀκτῆς, ὅταν, ὅμως, αὐτή εἶναι ἀκάθαρτη, τρικυμισμένη καί φουρτουνιασμένη, ἄλλοτε παραμορφώνει τά ἀντικείμενα τῆς ἀκτῆς ἐπιμηκύνοντας ἤ ἐπιβραχύνοντας αὐτά, καί ἄλλοτε τά ἀποκρύβει ἐξ ὁλοκλήρου καί τά καθιστᾶ ἀόρατα. Ὅταν ἡ ψυχή κατακλύζεται ἀπό τέλμα καί κλυδωνίζεται ἀπ' τόν κλύδωνα τῶν παθῶν καί τῶν πειρασμῶν, τότε οἱ ἀνώτερες ἰδίως ἀξίες ἀποκρύβονται ἤ ὑφίστανται πλήρη παραμόρφωση, γιατί φαίνονται ὡς τυραννικές ἤ ἀποκρουστικές. Στήν περίπτωση αὐτή, πού ἡ ψυχή πάσχει ἀπ' τήν ἀξιολογική μυωπία ἤ τύφλωση καί δυσχρωματοψία κι ἀπ' τόν πνευματικό δαλτωνισμό, δέν εἶναι δυνατό νά ὑπάρχει ἀληθινή ἐλευθερία. Ὅποιος ἔχει χάσει ἀπ' τόν πνευματικό του ὁρίζοντα τήν ὁμορφιά τῶν ἀνώτερων ἰδανικῶν, ὅποιος περιορίζει τό βλέμμα του μόνο στήν περιοχή τῶν κατώτερων ἡδονιστικῶν καί αἰσθησιακῶν ἀξιῶν, αὐτός μπορεῖ νά νομίζει πώς εἶναι ἐλεύθερος καί χειραφετημένος, μά ἡ ἐλευθερία του μοιάζει μέ τήν περιορισμένη ἐλευθερία τοῦ σκουληκιοῦ. Τό σκουλήκι μόνο φαινομενικά κινεῖται ἐλεύθερα πρός ὅλες τίς κατευθύνσεις. Ἡ κίνησή του γίνεται βέβαια πρός ὅλες τίς κατευθύνσεις, μά πάντοτε μέσα στό χῶμα, στή λάσπη καί στό βόρβορο.

Οἱ πρόγονοί μας τήν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας βρῆκαν ἀποκούμπι καί παρηγοριά κοντά στό Χριστό, στήν Ἐκκλησία Του. Ὁ τυραννισμένος ραγιᾶς γιά τετρακόσια χρόνια δέν μποροῦσε νά σηκώσει κεφάλι, δέν μποροῦσε νά λατρεύσει ἐλεύθερα τό Θεό του, δέν μποροῦσε νά πάει στό σχολεῖο νά μορφωθεῖ. Παρ' ὅλα αὐτά διατήρησε τήν πίστη του τήν ὀρθόδοξη καί τήν γλῶσσα του τήν ἑλληνική. Καί ὅταν ἦρθε ἡ γλυκιά στιγμή τῆς ἐλευθερίας μετά ἀπό ἀγῶνες καί θυσίες, κινδύνευσε καί κινδυνεύει νά βρεθεῖ σέ πνευματική σκλαβιά. Σήμερα πολλοί πολεμοῦν τήν Ἐκκλησία καί ἰσχυρίζονται ὅτι στήν τουρκοκρατία ἔπαιξε προδοτικό ρόλο. Αὐτοί πού προβάλλουν τέτοιες ἰδέες εἶναι ἄθεοι καί θέλουν νά ἐξοβελισθεῖ ἡ Ἐκκλησία ἀπό τήν κοινωνία καί νά ἀποχριστιανοποιηθεῖ ὁ λαός τοῦ Θεοῦ. Ξεχνοῦν αὐτοί ὅτι ἡ ἐθνική ἐλευθερία χωρίς τήν πνευματική ἐλευθερία, τήν ὁποία μᾶς χαρίζει ὁ Χριστός, γίνεται εὐκαιρία ὑποδούλωσης στά πάθη καί στήν ἁμαρτία. Τό ὅραμα τῆς πνευματικῆς ἀναγέννησης πού προσφέρει ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἐκεῖνο πού χρειάζεται ὁ σημερινός ἄνθρωπος. Ὅταν οἱ οἰκογένειές μας καί τό ἔθνος μας βρίσκει τό δρόμο πρός τήν πνευματική λύτρωση, οὔτε ἐσωτερικοί οὔτε ἐξωτερικοί ἐχθροί θά μποροῦν νά μᾶς βλάψουν.

Γιά ὅλους τούς παραπάνω λόγους ἄς ἀντηχοῦν πάντοτε στ' αὐτιά τῆς ψυχῆς μας οἱ λόγοι τοῦ Ἀπ. Παύλου: *«τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν, ᾗ Χριστός ἡμᾶς, ἠλευθέρωσε, στήκετε καί μή πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε»* (Γαλ. 5,1).

Ἄς δοξολογοῦμε τό Θεό, ὁ ὁποῖος μέσα ἀπό τό πρόσωπο τῆς ἄσπιλης καί πανάμωμης κόρης τῆς Ναζαρέτ ἔγινε ἄνθρωπος καί μᾶς λύτρωσε ἀπό τά δεινά τῆς ἁμαρτίας.

Εὐαγγελισμός! Κάθε χρόνο μία εὐκαιρία νά ἐκτιμήσουμε βαθιά τή μεγάλη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί νά ἀγωνισθοῦμε νά ἀνταποκριθοῦμε σ' αὐτήν μέ τόν ἀγῶνα τῆς κατάκτησης τῆς σωστῆς ἐλευθερίας. Μία ἐλπίδα καί ἕνα κάλεσμα ζωῆς μέσα στήν ἄνοιξη γιά μία πλούσια πνευματική ἀνθοφορία. ■

Ἡ εἰκόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου

τοῦ Ἀρχιμ. Γεωργίου Χρυσοστόμου
καθηγητοῦ τῆς Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης

Ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης ἐγκωμιάζοντας τήν Θεοτόκο ἀναφωνεῖ: «*Χαίροις μετά Θεόν ἡ θεός, τά δευτερεῖα τῆς Τριάδος ἡ ἔχουσα*». Προσπαθεῖ ἔτσι νά ἐκφράσει τό κάλλος καί τό μεγαλεῖο της. Ἀλλά καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ἐκστατικός βοᾶ: «*Σύ μου τόν νοῦν εἶλες (=αἰχμαλώτισες)*», σκεπτόμενος τήν ὡραιότητα τῆς Παρθενίας τῆς Θεοτόκου. Ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἀποκαλεῖται ἀπό τόν ἀρχάγγελο Γαβριήλ «Κεχαριτωμένη», γιατί εἶχε τό πλήρωμα τῆς Χάριτος ἐκ τοῦ πληρώματος τῶν Χαρίτων τοῦ Υἱοῦ της. Πρό τῆς συλλήψεως τό πλήρωμα τῆς Χάριτος στήν Παναγία ἦταν τέλειο, κατά τήν σύλληψη ἦταν τελειότερο καί μετά τήν σύλληψη τελειότατο.

Ποιός νοῦς μπορεῖ νά μείνει ἀσυγκίνητος μπροστά στό μεγαλεῖο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τήν ἀρχή ὅλων τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν; Ψάλλουμε στήν Ἐκκλησία μας, στό ἀπολυτίκιο τῆς ἡμέρας: «*Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τό κεφάλαιον καί τοῦ ἀπ' αἰῶνος μυστηρίου ἡ φανέρωσις*». Στό ἀπολυτίκιο ὅπως καί στήν περικοπή τοῦ Εὐαγγελίου (Λουκ. α', 24-38) ζωντανεύει μπροστά μας ἡ κένωση, ἡ κάθοδος τοῦ Θεοῦ Λόγου στήν ἀνθρωπότητα.

Στίς βυζαντινές εἰκόνες, ἐπίσης, ἀπεικονίζεται ἄριστα τό μυστήριο τῆς ἐνανθρωπήσεως. Ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ μέ τόν ὁποῖο συνδέονται ὅλα τά γεγονότα, πού ἔχουν σχέση μέ τήν ἐνανθρώπηση τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἐκεῖνος πού «*τό προσταχθέν μυστικῶς λαβών ἐν γνώσει*» μέ ἐκεῖνο χαιρέτισε τήν Θεοτόκο. Παρατηροῦμε στήν εἰκόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Ἀχρίδος ἀπό τήν Παναγία τήν Περίβλεπτο, τήν ὁρμητική κίνηση τοῦ ἀγγέλου σέ ἀντίθεση μέ τήν ἠρεμία τῆς Παναγίας. Τήν αἴσθηση αὐτή ἐπιτείνουν τό ἁπλωμένο δεξί χέρι τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ, τό σηκωμένο φτερό καί ἡ ἄκρη τοῦ ἱματίου, πού σχηματίζει μία διαγώνιο παράλληλη μέ τό δεξί πόδι. Ἡ ὁρμή αὐτή τοῦ ἀρχαγγέλου ἐπιτείνεται καί ἀπό τό ἄνοιγμα τῶν ποδιῶν του, παρ' ὅλο πού βρίσκεται στό ἔδαφος. Ἡ κίνηση τοῦ ἀρχαγγέλου δημιουργεῖ τήν αἴσθηση ὅτι αἰωρεῖται μεταξύ οὐρανοῦ καί γῆς. Τήν ὁρμητική αὐτή κίνηση τοῦ ἀρχαγγέλου δηλώνει ἀκόμη καί ἡ διαγώνια τοποθέτηση τῶν βάσεων, πάνω στίς ὁποῖες πατοῦν οἱ δυό μορφές. Κρατάει σκῆπτρο, δηλώνοντας ἔτσι τήν βασιλική προσταγή, καί ὄχι κρίνο, ὅπως μᾶς ἔχει συνηθίσει ἡ δυτική ζωγραφική.

Τήν Παναγία τή συναντοῦμε στίς εἰκόνες τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἄλλοτε καθισμένη, ὑπογραμμίζοντας τήν ὑπεροχή της ἀπέναντι στόν ἀρχάγγελο, ὡς «*τιμιωτέρα τῶν Χερουβίμ καί ἐνδοξοτέρα ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ*», καί ἄλλοτε ὄρθια δηλώνοντας ἔτσι ὅτι ἀκούει μέ καλύτερο τρόπο τό θεῖο μήνυμα.

Ἡ ἐμφάνιση τοῦ ἀρχαγγέλου καί τό μήνυμα τάραξαν τή Θεοτόκο πού, κατά τό πρωτοευαγγέλιο τοῦ Ἰακώβου, τό ἀδράχτι μέ τό νῆμα, πού κρατοῦσε στό χέρι της, ἔπεσε, καί αὐτό δέν ἑρμηνεύεται ὡς δειλία ἤ φόβος τῆς Παναγίας, ἀλλά ἀπό τήν ἄποψη ὅτι, ἄν καί θαυματουργικές συλλήψεις εἶχαν

γίνει πολλές στήν Παλαιά Διαθήκη, καμμία δέν εἶχε γίνει ἀσπόρως, γι' αὐτό ρωτάει: *«πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεί ἄνδρα οὐ γινώσκω;»*, ἐκφράζοντας ἔτσι τήν ἀδυναμία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Στή βυζαντινή ἁγιογραφία συναντοῦμε τήν Παναγία καθιστή, ἀποφεύγοντας νά κοιτάξει τόν οὐράνιο ἐπισκέπτη της καί μέ τό κεφάλι ἐλαφρά σκυμμένο, δηλώνοντας τήν ὑπακοή της στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Μοιάζει νά λέει: *«Ἰδού ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατά τό ρῆμά σου»*. Πάνω ἀπό τό κάθισμά της ὑψώνεται περίτεχνη κατασκευή μέ δυό κίονες, οἱ ὁποῖοι ἀπολήγουν σέ καθιστές γυμνές μορφές, πού ἀνακρατοῦν ἐπιθήματα (ἐπικαλύμματα) καί μονόχρωμες κεφαλές ζώων.

Τά ἀνοιχτόχρωμα καί ψυχρά ροῦχα τοῦ ἀγγέλου ἔρχονται σέ ἀντίθεση μέ τό πορφυρό μαφόριο (πέπλο) τῆς Παναγίας. Σέ ἀντίθεση πρός τήν μορφή τοῦ Γαβριήλ, ὁ κορμός τῆς Θεοτόκου σχεδιάζεται, συνήθως μέ πολλή ἐπιμέλεια, μεγαλύτερος, καί τό ἀριστερό χέρι πολύ μακρύ, θέλοντας ἔτσι ὁ ἁγιογράφος νά δείξει τό ξένο καί παράδοξο τοῦ μυστηρίου γιά τήν ἀνθρώπινη φύση. Ὁ Χριστός ὡστόσο δέν προκάλεσε καμμία φθορά στήν παρθενία τῆς Θεοτόκου, ὅπως ἄλλωστε προφήτεψε καί ὁ Προφητάναξ Δαυίδ: *«καταβήσεται ὡς ὑετός (βροχή) ἐπί πόκον (μαλλί), καί ὡσεί σταγών ἡ στάζουσα ἐπί τήν γῆν»* (Ψαλμ. 71,6).

Ἐμεῖς, ἀτενίζοντας τήν ὡραιότητα τῆς Θεοτόκου, σέ κάθε εἰκόνα της, ἀλλά ἰδιαίτερα σ' αὐτήν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, μποροῦμε νά κράζουμε νοερά μαζί μέ τόν Ἅγιο Ἀνδρέα Κρήτης, πού γράφει: *«Χαῖρε βασιλίς τῶν βασιλίδων, ἡ βασιλέα γεννήσασα τῶν βασιλευόντων, οὗ ἡ βασιλεία βασιλεία πέλει (εἶναι) πάντων τῶν αἰώνων· χαῖρε τοῦ θανάτου βασίλειον νικήσασα καί ζωῆς ἀνοίξασα βασιλείαν· πρόξενον βασιλεῖς ἤν σέβονται, χαῖρε Μαριάμ Παντοβασίλισσα»*. ■

Χαριτωμένες διδαχές

Γέροντος Παϊσίου Ἁγιορείτου

Ἅμυνα κατά τοῦ Διαβόλου

Νά κλείνετε τίς πόρτες καί τά παράθυρα νά μήν μπαίνει ἀπ' ἐκεῖ ὁ Διάβολος. Ἐκεῖ εἶναι τά ἀδύνατα σημεῖα. Ἐάν ἀφήσεις μία σχισμή, μπορεῖ νά μπεῖ καί νά σοῦ κάνει ζημιά. Ἐγώ ἀγωνίζομαι ὅλο τό εἰκοσιτετράωρο, γιά νά κλείσω ὅλες τίς πόρτες τοῦ Σατανᾶ («πόρτες καί παράθυρα» εἶναι οἱ αἰσθήσεις).

Ἡ εὐχή ἁγιάζει

Ὅταν ἡ νοικοκυρά λέει τήν εὐχή, κάνοντας τίς δουλειές τοῦ σπιτιοῦ, ὅλα ἁγιάζονται. Καί τό φαγητό της καί αὐτοί πού τρῶνε τό φαγητό της.

Τό τηλέφωνο τοῦ Γέροντα

Ὁ Γέροντας ἔδωσε δῶρο ἕνα κομποσχοίνι σέ κάποιον προσκυνητή λέγοντας: Εἶναι τό τηλεφωνό σου. Ὅταν εἶναι ἀνάγκη, θά παίρνεις τηλέφωνο μέ αὐτό!

Νά μή βιαζόμαστε στά πνευματικά

– Γέροντα, τί θά γίνει μέ ἐμένα, δέ βλέπω προκοπή.

– Ἐσύ σήμερα φύτεψες τήν κληματαριά καί θέλεις ἀμέσως νά πιεῖς κρασί. Πρέπει νά περιμένεις, νά βγεῖ τό σταφύλι, νά ὡριμάσει, νά τό ραντίσεις, νά τό κόψεις, νά τό πατήσεις, νά τό βάλεις στό βαρέλι, νά γίνει καλό κρασί καί μετά νά πιεῖς. Μή βιάζεσαι λοιπόν. Ἀκόμα εἶσαι ἀρχάριος. Βρέ παιδί μου, ζαλίζεσαι ἔτσι καί, ἐνῶ τό στομάχι σου δέν μπορεῖ νά χωνέψει τό γάλα, πᾶς νά φᾶς μπριζόλα!

Τά συναξάρια ἔχουν βιταμίνες

Γιά τή συγκέντρωσή σου γενικά, καί ἰδίως στήν προσευχή, καθώς καί γιά τήν τόνωση τῆς ψυχῆς σου εἶναι ἀπαραίτητη ἡ μελέτη τῆς Κ. Διαθήκης καί τά βοηθητικά βιβλία τῶν ἁγίων Πατέρων... Τά Συναξάρια πολύ βοηθοῦν, διότι βρίσκει κανείς σ' αὐτά ὅτι εἴδους βιταμίνες ἔχει ἀνάγκη ἡ ψυχή του. Καλό εἶναι τό συναξάρι τῆς ἡμέρας.

Οἱ ἅγιοι δέν εἶναι κορόιδα

– Γέροντα, μέ ὅλα αὐτά πού κάνουν οἱ ἅγιοι, ὅταν ζοῦν, δέν φοβοῦνται νά μήν πέσουν σέ ὑπερηφάνεια;

– Τί τούς περάσατε τούς ἁγίους, γιά κορόιδα; Νά ὑπερηφανευτοῦν καί νά χάσουν τή χάρη καί νά μείνουν μόνο μέ τίς ἀνθρώπινες δικές τους δυνάμεις;

Πρόσκληση ἀπό τόν πάπα

Ἀμερικανίδα καθηγήτρια διαβίβασε σέ ὀρθόδοξο κληρικό τήν ἐπιθυμία τοῦ πάπα νά προσκαλέσει τόν Γέροντα Παΐσιο καί Γέροντα Πορφύριο νά πᾶνε στό Βατικανό.

Ἡ ἀπάντηση καί τῶν δυό ἦταν ἡ ἑξῆς: Ὄχι δέν μποροῦμε νά πᾶμε. Διότι ἡ Ρωμαιοκαθολική Ἐκκλησία καί ὁ Πάπας δέν εἶναι ἕτοιμοι. Ἔχουν πολύ ἐγωισμό. Ὄχι μόνο θέλουν νά μᾶς ὑποτάξουν, ἀλλά καί δέν πιστεύουν ὅτι ἔχουμε τήν ἀλήθεια ἐμεῖς. Δέν χρειάζεται νά πᾶμε. Καλύτερα θά βοηθήσουμε τήν ὑπόθεση μέ τήν προσευχή μας.

Οἱ Προτεστάντες εἶναι ὀρφανοί

Σέ Προτεστάντη πάστορα πού ἀμφέβαλε γιά τήν ἀξία τῶν ἁγίων.

– Θά σοῦ πῶ κάτι, δέ θέλω ὅμως νά μέ παρεξηγήσεις, ἐπειδή δέν τό λέω ἀπό ὑπερηφάνεια, ἀλλά ἀπό ταπείνωση καί ἀγάπη. Ἐμεῖς ἔχουμε τήν Παναγία ὡς μητέρα μας, ἐνῶ ἐσεῖς εἶστε σάν ὀρφανά δίχως μητέρα, γιατί δέν τή δέχεστε.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

τοῦ Κωνσταντίνου Χολέβα, Πολιτικοῦ Ἐπιστήμονος

Κατά τήν διάρκεια τῆς Τουρκοκρατίας ὁ ὑπόδουλος Ἑλληνισμός, *«ἡ πονεμένη Ρωμιοσύνη»*, ὅπως τήν χαρακτηρίζει ὁ Φώτης Κόντογλου, ἀντιστάθηκε καί μέ τό ντουφέκι καί μέ τό φιλότιμο. Στήν πρώτη μορφή ἀντιστάσεως, τίς ἔνοπλες ἐξεγέρσεις, πρωτοστατοῦσαν οἱ κλεφταρματολοί, ἀλλά σημαντικός ἦταν καί ὁ ρόλος τῶν ἐπισκόπων καί τῶν ἁπλῶν ἱερέων. Στήν δεύτερη μορφή ἀντιστάσεως, τήν πνευματική καί ἠθική, ἡ Ἐκκλησία ὑπῆρξε ὁ ἀδιαμφισβήτητος ἡγέτης καί καθοδηγητής. Τοῦτο ὁμολογοῦν καί οἱ ἀγωνιστές τοῦ 1821 πού ἔζησαν τά γεγονότα ἀπό κοντά. Χαρακτηριστικά ὁ Δυτικομακεδών ὁπλαρχηγός Νικόλαος Κασομούλης γράφει στά *«Ἐνθυμήματα Στρατιωτικά»* καί τά ἑξῆς ἐνδιαφέροντα: *«Ἀπό τά διάφορα ἱστορικά καί ἐκκλησιαστικά συγγράμματα καί ἀπό αὐτά τά πράγματα γνωρίζοντες ὅτι ἡ Ἑλληνική γλῶσσα, ὁ χαρακτήρ καί τά ἔθιμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, μετά τήν πτῶσιν τοῦ Βασιλείου μας, ἐδιατηρήθησαν ὑπό τήν ἐπαγρύπνησιν τοῦ Κλήρου μας καί τῶν διαφόρων πεπαιδευμένων τοῦ Ἔθνους μας, καί διά τῆς κοινῆς εὐλαβείας πρός τήν ἁγίαν ἡμῶν Θρησκείαν...»*. Ἀλλά καί ὁ ἔντιμος Βρεταννός Βυζαντινολόγος, ὁ προσφάτως ἀποθανών Στῆβεν Ράνσιμαν, στόν Ἐπίλογο τοῦ βιβλίου του *«Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐν Αἰχμαλωσίᾳ»* ἐπισημαίνει: *«Ἡ Ὀρθοδοξία ἦταν ἡ δύναμη πού διετήρησε τόν Ἑλληνισμό κατά τήν διάρκεια τῶν σκοτεινῶν αἰώνων...»*.

Ἡ πνευματική αὐτή ἀντίσταση τοῦ Γένους καί ὁ Ἐθναρχικός ρόλος τῆς Ἐκκλησίας μας κατά τήν περίοδο ἐκείνη ἀναδεικνύονται κυρίως στούς ἑξῆς τομεῖς:

1) Ἡ διαφύλαξη τῆς Πίστεως καί τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως. Κατά τήν διάρκεια τῆς δουλείας οἱ ἔννοιες Ὀρθόδοξος καί Ρωμηός ἦσαν σχεδόν ταυτόσημες. Ἐθνάρχης (Μιλλέτ-Μπασί) ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἦταν ὁ Πατριάρχης, ἡ δέ ἀπώλεια τῆς θρησκευτικῆς ταυτότητος σήμαινε αὐτομάτως καί τήν ἀπώλεια τῆς ἐθνικῆς ταυτότητος. Ὅποιος ἄλλαζε τήν Πίστη του εἴτε ἀκουσίως εἴτε ἑκουσίως τούρκευε ἤ φράγκευε, χανόταν γιά τόν Ἑλληνισμό. Ἡ Ἐκκλησία ἀγωνίσθηκε γιά νά σταματήσουν οἱ προσχωρήσεις Ὀρθοδόξων στό Ἰσλάμ. Ὁ Νεκτάριος Τέρπος καί ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός εἶναι χαρακτηριστικά παραδείγματα μοναχῶν πού ἔδωσαν τήν πνευματική μάχη γιά νά ἀποτρέψουν τόν ἐξισλαμισμό τῶν ταλαιπώρων Ρωμηῶν καί γιά νά διατηρήσουν τήν ἑλληνικότητα τῆς γλώσσας καί τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως. Πρέπει νά τονισθεῖ ὅτι ἡ Ἐκκλησία διεφύλαξε τήν ἐθνική συνείδηση ἀκόμη καί σέ ἐκείνους τούς Χριστιανούς πού ἔχαναν τήν γλῶσσα. Οἱ τουρκόφωνοι Καππαδόκες στήν Μικρά Ἀσία κράτησαν τήν ἐθνική τους ταυτότητα, διότι παρέμειναν πιστά μέλη τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἀντιθέτως οἱ Βαλαάδες τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας κράτησαν τήν ἑλληνική γλῶσσα, ἀλλά προσεχώρησαν στό Ἰσλάμ γιά νά ἀποκτήσουν προνόμια. Γρήγορα τούρκεψε ἡ

συνείδησή τους καί χάθηκαν γιά τόν Ἑλληνισμό. Μιά ἄλλη ὁμάδα Χριστιανῶν, πού ἐξισλαμίσθηκε βιαίως τόν 17ο αἰῶνα, εἶναι οἱ Τσάμηδες στήν Θεσπρωτία. Ἡ ἀλλαγή τῆς Πίστεως ὁδήγησε σέ ἀπότομη ἀλλαγή τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεώς τους. Ἔγιναν φανατικοί τουρκαλβανοί καί διῶκτες τοῦ Ἑλληνισμοῦ μέχρι καί τήν περίοδο τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου!

Οἱ μεγαλύτεροι ἀντιστασιακοί κατά τοῦ κατακτητῆ εἶναι οἱ Νεομάρτυρες. Τό παράδειγμα τῆς αὐτοθυσίας τους στερέωνε τήν Πίστη τῶν ὑποδούλων καί περιόριζε τούς ἐξισλαμισμούς. Ὁ π. Γεώργιος Μεταλληνός στό βιβλίο του *«Τουρκοκρατία»* (ἐκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 1998) γράφει χαρακτηριστικά: *«Τό μαρτύριο τῶν Νεομαρτύρων δείχνει καί τήν συμμετοχή τῆς Ἐκκλησίας στήν ἀντίσταση καί τήν ἑνότητα τοῦ Γένους ἔναντι τοῦ τυράννου. Στήν ἐπιστροφή καί ὁμολογία τῶν Νεομαρτύρων συνέβαλλαν ἀποφασιστικά οἱ Γέροντες Πνευματικοί τους. Σ' αὐτούς κατέφευγαν, κυρίως στά ἁγιορείτικα μοναστήρια, γιά νά μετανοήσουν καί νά εἰσαχθοῦν στήν πνευματική ζωή. Τά ἀσκητήρια ἔγιναν ἔτσι προμαχῶνες μπροστά στά κύματα τοῦ μουσουλμανισμοῦ.... ».*

2) Ἡ Παιδεία, κρυφή καί φανερή. Πολλοί διερωτῶνται σήμερα: Ἦσαν οἱ Ὀθωμανοί ἀνεκτικοί ἤ καταπιεστικοί στό ζήτημα τῆς Παιδείας τῶν ὑποδούλων; Τήν ἀπάντηση μᾶς δίδει χωρίς προκαταλήψεις ὁ προαναφερθείς Στῆβεν Ράνσιμαν στό περισπούδαστο ἔργο του *«Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐν Αἰχμαλωσίᾳ»*. Ἐκεῖ ἐξηγεῖ ὅτι ὁ σουλτᾶνος στήν Κωνσταντινούπολη δέν εἶχε ἐκδώσει ποτέ φιρμάνι πού νά ἀπαγορεύει τήν ἐκπαίδευση τῶν Ρωμηῶν, ἀλλά οἱ τοπικοί Ὀθωμανοί ἡγεμόνες ἦσαν ἀνεξέλεγκτοι στό θέμα αὐτό καί πολλάκις αὐθαιρετοῦσαν κατά τῶν ὑποδούλων. Ὅταν οἱ Ρωμηοί κατόρθωναν νά φιλοδωρήσουν τόν τοπικό μπέη, τότε λειτουργοῦσε σχολεῖο ἐλεύθερο, ἀλλά καί αὐτό γιά λίγα χρόνια. Στήν συνέχεια ἐδημεύετο τό κτίριο καί τά παιδιά ἐστέλλοντο στό σπίτι τους. Καί καταλήγει ὁ Ράνσιμαν: *«Γιά τούς πιό πολλούς Τούρκους ἡ Παιδεία τῶν ὑποδούλων φυλῶν ἦταν κάτι τελείως ἀνεπιθύμητο»*. Γι' αὐτές , λοιπόν, τίς δύσκολες περιπτώσεις καί ἰδίως γιά τούς δύο πρώτους σκοτεινούς αἰῶνες τῆς Τουρκοκρατίας χρειάσθηκε νά λειτουργήσουν καί τά Κρυφά Σχολειά. Ὁ παπᾶς ἤ ὁ καλόγερος λαμβάνοντας τίς κατάλληλες προφυλάξεις δίδασκαν στά παιδιά τοῦ χωριοῦ τά *«κολλυβογράμματα»* μέ διδακτικά ἐγχειρίδια τό Ψαλτήρι καί τήν Ὀκτώηχο.

Στήν ἐποχή μας ἐμφανίσθηκαν ὁρισμένοι ἐρευνητές, οἱ ὁποῖοι ἀμφισβήτησαν τήν ὕπαρξη Κρυφοῦ Σχολειοῦ. Ἀφοῦ λειτούργησαν ὀνομαστά Ἑλληνικά Σχολεῖα ἐπί Τουρκοκρατίας, λένε, τί ἀνάγκη ὑπῆρχε γιά κρυφή ἐκπαίδευση; Προφανῶς λησμονοῦν τήν παρατήρηση τοῦ Ράνσιμαν, ὅπως ἐπίσης θέλουν νά ἀγνοοῦν τό γεγονός ὅτι τά γνωστά σχολεῖα τοῦ Γένους λειτούργησαν κυρίως μετά τό 1650. Στούς δύο πρώτους αἰῶνες τί γινόταν; Τούς διαφεύδουν ἐπίσης τά πάμπολλα τοπωνύμια σέ διάφορα μέρη τοῦ Ἑλληνισμοῦ πού ἀναφέρονται στό Κρυφό Σχολειό. Στά Γιάννενα, στήν Ἀρκαδία, στή Μάνη, στήν Ἴο, στήν Κρήτη, στήν Βοιωτία καί ἀλλοῦ, ἀκόμη καί σήμερα δείχνουν οἱ ντόπιοι μοναστήρια ἤ σπηλιές μέ τό ὄνομα Κρυφό Σχολειό. Τί συνέβη ἄραγε; Ἔπαθαν ὁμαδική παράκρουση οἱ κάτοικοι ὅλων αὐτῶν τῶν τόπων καί προσεχώρησαν σέ ἕνα «μῦθο» πού καλλιεργεῖ ἡ Ἐκκλησία; Ἀλλά τήν πιό ἀποστομωτική ἀπάντηση στούς ἀρνητές τοῦ Κρυφοῦ Σχολειοῦ δίδει ὁ Γάλλος δημοσιογράφος Ρενέ Πυώ στό βιβλίο του *«Δυστυχισμένη Βόρειος Ἤπειρος»* (ἑλλην. μετάφραση Ἀγόρως Λαζάρου, ἐκδ. Τροχαλία). Ὁ Πυώ ἐπεσκέφθη τό Ἀργυρόκαστρο τό 1913, μόλις εἶχε ἐλευθερωθεῖ ἀπό τόν Ἑλληνικό Στρατό. Ἐκεῖ λοιπόν γνώρισε δεκάδες Ἑλληνόπουλα, τά ὁποῖα τοῦ ὁμολόγησαν ὅτι ἔκαναν κρυφά μαθήματα, ἐπειδή οἱ Τοῦρκοι ἀπηγόρευαν τήν διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας! Τοῦτο γινόταν στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Σκεφθεῖτε τί γινόταν σέ πολύ πιό δύσκολα χρόνια.

Ἄλλωστε ἡ Ἐκκλησία δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπό *«κατασκευασμένους μύθους»* γιά νά τονίσει τήν προσφορά της στήν Παιδεία τοῦ ὑποδούλου Γένους, διότι καί σέ ὅσα φανερά καί δημόσια σχολεῖα λειτουργοῦσαν, ἡ παρουσία της ἦταν ἐμφανής καί καθοδηγητική. Ὁ Ἀπόστολος Βακαλόπουλος στό βιβλίο του *«Νέα Ἑλληνική Ἱστορία 1204 -1985»* (ἐκδ. Βάνιας, ιστ΄ ἔκδοση, Θεσσαλονίκη 1999) παρατηρεῖ: *«Ἕνα ὁρόσημο στήν ἱστορία τῆς παιδείας ἐπί τουρκοκρατίας ἀποτελεῖ ἡ ἵδρυση τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς, τῆς γνωστῆς ἀργότερα Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας ἤ Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ἀπό τόν πρῶτο Πατριάρχη μετά τήν Ἅλωση, τόν Γεννάδιο, στά 1454»*. Πρέπει νά θυμίσουμε ἐπίσης τήν δράση τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ ὑπέρ τῆς ἱδρύσεως ἑλληνικῶν σχολείων καθώς καί τήν ἵδρυση τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς στήν Κύπρο, στίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνος ἀπό τόν Ἀρχιεπίσκοπο καί μετέπειτα Ἐθνομάρτυρα Κυπριανό. Πρόκειται γιά τό σημερινό Παγκύπριο Γυμνάσιο. Ἀλλά καί μόνο ἡ παρακολούθηση τῆς Θείας Λειτουργίας ἀπό τούς πιστούς ἦταν ἕνα συνεχές μάθημα ἑλληνικῆς γλώσσας, ἐνῶ τά κηρύγματα τῶν κληρικῶν μετέδιδαν μήνυμα ἐλπίδας καί Ἀναστάσεως. Ἡ ρίζα τῆς Μεγάλης Ἰδέας δέν βρίσκεται μόνον στά δημοτικά ἄσματα, στούς θρύλους καί στίς παραδόσεις. Βρίσκεται καί στήν εὐχή *«Χριστός*

Ἀνέστη, ἡ Ἑλλάς Ἀνέστη» πού ἀκουγόταν, ὅταν γιόρταζαν τό Πάσχα οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες.

3) Τό κοινοτικό σύστημα. Στήν διάρκεια τῆς τουρκοκρατίας οἱ αὐτοδιοικούμενες κοινότητες τῶν Ρωμηῶν ἀπετέλεσαν τόν αὐτοφυῆ πολιτικό θεσμό τοῦ Γένους, καλλιέργησαν τό δημοκρατικό φρόνημα καί βοήθησαν τούς ὑποδούλους νά ἀποφύγουν τήν μεγάλη ἀνάμιξη τῶν Ὀθωμανῶν στά ἐσωτερικά τους. Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἔβαλε ἔντονη τήν σφραγῖδα της στόν θεσμό. Στήν πράξη ἡ κοινότητα ἀποτελεῖ συνέχεια καί προέκταση τῆς Ἐνορίας. Μετά τήν Θεία Λειτουργία τῆς Κυριακῆς οἱ Χριστιανοί, ἔχοντας ἐπικεφαλῆς τόν ἐπίσκοπο ἤ τόν ἱερέα, συγκεντρώνονται στόν αὐλόγυρο τοῦ Ναοῦ καί συζητοῦν, ἀποφασίζουν, ψηφίζουν. Οἱ κοινότητες ἐκφράζουν τήν δημοκρατική παράδοση τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας τοῦ Δήμου, ἀλλά καί τοῦ Συνοδικοῦ συστήματος, τό ὁποῖο τηρεῖ ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Ἤδη ὑπό τήν ἐπίδραση τῆς Ὀρθοδοξίας ἀρχίζει ἡ ἀποκέντρωση μέ θεσμούς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως (μητροκωμία) στά χρόνια τῆς Ρωμανίας/Βυζαντίου, ὅπως φαίνεται καί ἀπό τή νομοθεσία τοῦ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου. Τό πνεῦμα αὐτό βρίσκει ἐφαρμογή στῶν Ἑλλήνων τίς κοινότητες ἐπί Τουρκοκρατίας, ἀλλά καί στίς συντεχνίες πού ἄνθησαν κατά τήν περίοδο ἐκείνη.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι στό καταστατικό τῆς συντεχνίας τῶν Ἀμπελακίων Θεσσαλίας ὑπάρχουν συνεχεῖς ἀναφορές στό Εὐαγγέλιο, ἐνῶ ὡς συντάκτης ὑπογράφει ὁ ἐπίσκοπος Πλαταμῶνος καί Λυκοστομίου Διονύσιος.

Καί σέ αὐτό τό θέμα κάποιοι ἀμφισβητίες προσπάθησαν νά μειώσουν τόν ρόλο τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί παραδόσεως. Ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ κοινοτικός θεσμός εἶναι ἔμπνευση τῶν Ὀθωμανῶν Τούρκων γιά νά συλλέγουν εὐκολώτερα τούς φόρους. Τότε, ὅμως, πῶς ἐξηγεῖται ἡ ἐπιτυχής λειτουργία τοῦ θεσμοῦ στούς Ἀποδήμους Ἕλληνες τῆς Δυτικῆς καί Ἀνατολικῆς Εὐρώπης; Ἐκεῖ δέν ὑπῆρχαν Τοῦρκοι γιά νά ζητοῦν φόρους. Κι ὅμως οἱ κοινότητες τῶν Ἑλλήνων ἄνθησαν μέ ἐπίκεντρο πάντα τόν Ὀρθόδοξο Ναό καί τόν ἱερέα. Στήν Βιέννη, στήν Βενετία, στήν Τεργέστη, στό Λιβόρνο, στήν Ὀδησσό, στήν Νίζνα Οὐκρανίας, στό τότε αὐστριακό Σεμλίνο-Ζέμουν (σήμερα προάστιο τοῦ Βελιγραδίου) καί σέ πολλά ἄλλα μέρη τῆς ξενιτιᾶς οἱ Ἕλληνες λόγιοι καί πραματευτάδες συγκεντρώνονται γύρω ἀπό τήν Ἐκκλησία τους, ἱδρύουν κοινοτικούς θεσμούς ὅπως καί οἱ ὑπόδουλοι ἀδελφοί τους, διαβάζουν πατριωτικά κείμενα καί προετοιμάζουν μέ τόν τρόπο τους τήν Ἀνάσταση τοῦ Γένους.

Καθ' ὅλην τήν διάρκεια τῆς δουλείας ὑπό τούς Ὀθωμανούς Τούρκους ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ὑπῆρξε ἕνα μεγάλο καί διαρκές σχολεῖο ἐλπίδας, ὑπομονῆς, πνευματικῆς ἀντιστάσεως, ἠθικῆς ἐλευθερίας καί ἐθνικῆς ἀφυπνίσεως. Μόνον ἔτσι μποροῦσε νά ἐπιτευχθεῖ ἡ Παλιγγενεσία. Καί μόνον ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ βαθειά Πίστη τῶν πρωταγωνιστῶν τοῦ 1821. *«Μάχου ὑπέρ Πίστεως καί Πατρίδος»* ξεκινᾶ ἡ προκήρυξη τοῦ Ἀλ. Ὑψηλάντη τόν Φεβρουάριο τοῦ 1821. *«Ὅταν πήραμε τά ὅπλα εἴπαμε πρῶτα ὑπέρ Πίστεως καί ὕστερα ὑπέρ Πατρίδος»* βροντοφώναξε ὁ Θ. Κολοκοτρώνης στούς μαθητές τοῦ πρώτου Γυμνασίου τῆς ἀπελευθερωμένης Ἀθήνας. Ἡ δέ προκήρυξη τοῦ ἐπισκόπου Σαλώνων Ἡσαΐα καί τοῦ Ἀθανασίου Διάκου ἔγραφε ὅτι ἀγωνίζονται *«γιά τόν Χριστό καί γιά τόν Λεωνίδα»*! Ἐπί τέσσερις ἤ καί πέντε αἰῶνες ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἦταν γιά τούς ὑποδούλους *«τό πνευματικό πλαίσιο μέσα ἀπό τό ὁποῖο ἐκφραζόταν ἡ ἐθνική τους συνείδηση, ὁλόκληρος ὁ κόσμος τους, πού ἔκλεινε μέσα του τό ἔνδοξο παρελθόν καί τίς ἐλπίδες ἀπολυτρώσεως»* γράφει ὁ Ἀπ. Βακαλόπουλος. Γι' αὐτά βασανίσθηκαν καί γι' αὐτά ἀγωνίσθηκαν οἱ πρόγονοί μας. Ἐμεῖς οἱ νεώτεροι ὀφείλουμε νά μήν τούς διαφεύσουμε. ■

Πανηγυρικός Λόγος γιά τήν ἀπελευθέρωση-ἐνσωμάτωση τῆς Δωδεκανήσου

τοῦ Ἀναστασίου Π. Χαμουζᾶ, Δικηγόρου, Δ/ντοῦ Ἑσπερινοῦ Λυκείου Ρόδου

Κύριε Πρόεδρε τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας,

Ἡ Δωδεκάνησος ὕστερα ἀπό 60 χρόνια ἐλευθερίας γιορτάζει ξανά σήμερα, μέ χαρά καί λαμπρότητα, τή θριαμβευτική ἱστορική της ἐπιστροφή στήν ἀγκαλιά τῆς Μητέρας Πατρίδας.

Μές στό ὁλόλαμπρο φῶς τῆς ἀδούλωτης ἐλευθερίας, πού καταυγάζει τούς βράχους τῶν δώδεκα νησιῶν μας, ψάλλουμε τόν λυτρωτικό μας διθύραμβο. Γιορτάζουμε τό θαῦμα τῆς Ἀνάστασής μας, μίας Ἀνάστασης, πού σηματοδοτεῖ τῆς φυλῆς μας τήν ἀθανασία.

Ξεχειλίζουν γεμᾶτοι ἡρωισμό, σήμερα, οἱ κρατῆρες τῆς ἐθνικῆς περηφάνειας πάνω στά ἡλιόλουστα Δωδεκάνησα. Ἐλεύθερα πιά μέσα στό γλαυκό φῶς τοῦ αἰγαιακοῦ χώρου, διατρανώνουν τῆς δικῆς τους ὑπόστασης τήν ἱστορία.

7 Μαρτίου 1948

Τούτη τή μέρα ἡ γλυκιά Πατρίδα σταματᾶ τό μυαλό ν' ἀκούσει τήν καρδιά πού ψάλλει ἔνδεη τόν λυτρωτικό παιᾶνα, νά νιώσει στό σφιχταγκάλιασμά της τήν θερμή ἀνάσα τῆς γλυκιᾶς Μάνας Πατρίδας.

Καμμιά ἐωσφορική ἀλαζονεία δέν κλόνισε τό φρόνημά μας. Ἡ λαχτάρα τῆς λευτεριᾶς παρέστεκε πάντα ὁ αἰώνιος ἀγῶνας καί πόθος μας. Γράψαμε στίς ἱστορικές μας δέλτους μία καρτερική ἐποποιΐα, πού μοιάζει μέ τόν τραγικό ἐκεῖνο κλασικό μας μῦθο πού 'χει πλοκή καί περιπέτεια, λύση καί κάθαρση τῆς τραγικῆς μας πορείας.

Τά ἰδανικά τῶν ἱστορικῶν μας καταβολῶν εἶχαν ριζώσει στήν ψυχή τῶν Δωδεκανησίων. Κυλοῦσαν στό αἷμα μας, ὡς ἡ οὐσία τῆς λευτεριᾶς μας. Γι' αὐτό ἀντέξαμε, μείναμε ἀγνοί καί ἀμόλυντοι στίς παραδόσεις, στά ὑψηλά ἰδανικά τῆς φυλῆς μας.

Ἑξακόσια χρόνια δουλείας, ἑξακόσια χρόνια ἀντοχῆς καί ἐγκαρτέρησης συνθέτουν ἕναν δοξολογικό ὕμνο. Ὁ ἀνώνυμος καί ὁ ἁπλός Δωδεκανήσιος διατήρησε μέσα στή συνείδησή του καί σέ ἀδιάκοπη συνέχεια ζωντανῶν κρίκων τήν ἀρχαιότερη γλῶσσα τῆς Εὐρώπης, τήν θεσπέσια γλῶσσα τοῦ Ὁμήρου.

Πάντα ἀντλούσαμε ἀπό παπποῦ πρός παπποῦ, ἀπό πατέρα σέ πατέρα, ἀπό γενιά σέ γενιά, τά προγονικά κλέη: τή σοφία, τήν ἀρετή, τῆς φυλῆς μας τήν ξέχωρη περηφάνεια!

Γι' αὐτό καί μόλις ὑψώθηκε ἡ γαλανόλευκη, μόλις τό σκίρτημα καί τό παραλήρημα στούς κυματισμούς της ἔπαιρνε σάρκα καί ὀστᾶ, τρέξαν στά μνήματα οἱ ζωντανοί νά ἀναγγείλουν τήν ἀπίστευτη χαρά στούς νεκρούς: *«Σηκωθεῖτε! Ἦρθε ἡ λευτεριά-λευτερωθήκαμε»!*

Ἀλύγιστο, περήφανο γένος οἱ Δωδεκανήσιοι!

Πάντα παρόντες ἀπό τότε πού οἱ μῦθοι γιά τούς θεούς καί ἥρωες συναντοῦν τήν ἱστορία τῆς Μεγάλης Πατρίδας. Μέσα στό ἡλιόλουστο, ἀνεμόδαρτο αἰγαιακό νησιωτικό μας σύμπλεγμα, ἔμελλε ἡ Δωδεκάνησος νά γίνει τό φῶς τοῦ νοῦ καί τῶν συναισθημάτων, νά βρίσκεται πάντα μέσα στούς πρώτους τῶν πρώτων, στά γράμματα, στήν τέχνη, στό πνεῦμα, παντοῦ.

Ὁ ἴδιος ὁ Ὅμηρος, πού ἐμεῖς θεωροῦμε ὅτι κατάγεται ἀπό τά νησιά μας, μεγαλόπρεπα στά ἔπη του ὑποβάλλει τά σέβη του στή ναυτική δύναμη, στά πλοῖα τῶν «ἀγερώχων» Ροδίων, στή Λίνδο, τήν Ἰαλυσό καί τήν Κάμειρο, τήν Κῶ, τήν Κάρπαθο, τή Νίσυρο, τήν Κάσο, τήν Κάλυμνο.

Μόνο ἐμεῖς κρατοῦμε τά πρωτεῖα τόσων πολλῶν Ὀλυμπιονικῶν. Μοναδική, τό ὑπογραμμίζουμε, ἡ Ρόδος κατέχει τά πρωτεῖα στήν Ἀρχαία Ὀλυμπία σέ βαθμό ἐπιβλητικό καί ἀνυπέρβλητο. Ἡ φήμη καί τό γόητρο τῶν Ὀλυμπιονικῶν μας εἶναι ἀξιοθαύμαστη, μεγάλη καί ζηλευτή.

Ὁ ἔξοχος ἐκεῖνος πινδαρικός ὕμνος μέλλει γιά πάντα, νά μᾶς θυμίζει πώς θά λαμπυρίζουν αἰώνια οἱ κότινοι στά μέτωπα τοῦ Διαγόρα, τοῦ Δωριέα, τοῦ Εὐκλῆ, τοῦ Ἀκουσιλάου καί τόσων ἄλλων.

Περήφανη ἡ ματιά τῆς Καλλιπάτειρας μεγαλοφρονεῖ:

«Μέ τίς ἄλλες γυναῖκες δέν εἶμαι ὅμοια
Στόν αἰῶνα τό σόι μου θά φαντάζει»…

Διδάξαμε πρῶτοι στήν ἀνθρωπότητα τό «μέτρον ἄριστον» μέ τόν Κλεόβουλο τόν Λίνδιο, ἕναν ἀπό τούς κατεξοχήν Ἑπτά Σοφούς. Λαμπρυνόμαστε μέ ἕνα ἀπό τά Ἑπτά Θαύματα τοῦ κόσμου, τόν Κολοσσό τῆς Ρό-

δου, πού φιλοτέχνησε ὁ Χάρης ὁ Λίνδιος. Στείλαμε πρέσβειρα τῆς δικῆς μας γλυπτικῆς τέχνης τήν Ἄπτερο Νίκη καί τό Σύμπλεγμα τοῦ Λαοκόοντα. Κατασκευάσαμε τόν Ἀστρολάβο τῶν Ἀντικυθήρων, πού πολύ πρόσφατα ξάφνιασε τούς ἐπιστήμονες γιά τό τεχνολογικό καί ἐπιστημονικό του ὕψος.

Πρότυπο ὀργανωμένης ἕνωσης κρατῶν ἀποτέλεσε ἡ Δωρική μας Ἑξάπολη. Ἀγορεύει γιά μᾶς ὁ Δημοσθένης στήν Ἀθηναϊκή Βουλή. Λόγος ὑπέρ τῆς τῶν Ροδίων ἐλευθερίας.

Ἱδρύσαμε ἀποικίες: Ἀκράγαντας, Γέλα στή Σικελία, Ρόδη στήν Ἰβηρική καί ἄλλες μέχρι τίς Βαλεαρίδες Νήσους, πού διατρανώνουν τό κλέος μας μέχρι σήμερα. Ἀποδείξαμε τή δεινότητά μας σέ διπλωματικές πρωτοβουλίες, στηριγμένοι στή ναυτική μας δύναμη. Θεσπίσαμε καί ἀναπτύξαμε στά ἑλληνιστικά χρόνια πρῶτοι τό ναυτικό δίκαιο καί τό δίκαιο τῆς θάλασσας, πού ἀκόμη καί σήμερα ἐξακολουθεῖ νά ρυθμίζει τήν παγκόσμια ναυσιπλοΐα. Lex rhodia de iactu. *«Μπορεῖ ἐγώ νά εἶμαι κύριος τοῦ κόσμου, ὅμως γιά τά θέματα τῆς θάλασσας πρέπει νά ἐφαρμοστεῖ ὁ ναυτικός νόμος τῶν Ροδίων»!* ἀναφωνεῖ ὁ ρωμαῖος αὐτοκράτορας, πού παραδέχεται τήν ὑπεροχή τοῦ νομικοῦ μας πολιτισμοῦ.

Ὁ Κικέρωνας, ὁ Πομπήιος, ὁ Καίσαρας, κι ἄλλοι Ρωμαῖοι ἐπίλεκτοι ἐκστασιάστηκαν κοντά μας, ἔγιναν μαθητές μας στίς σχολές τῆς φιλοσοφίας καί τῆς ρητορικῆς τέχνης, πού λάμπρυνε ὁ ρήτορας Αἰσχίνης.

Καταγοητευμένοι ἀπό τήν ἑλληνική γλῶσσα καί τά κλασικά γράμματα μετέφεραν στή δύση τό δικό μας πνεῦμα, χαράσσοντας γιά τούς ἴδιους μία ξεχωριστή ἐκπολιτιστική πορεία.

Γιατί ὁ τόπος μας στάθηκε παιδευτήριο ὁλόκληρης τῆς Μεσογείου. Ἡ δωδεκανησιακή πνευματικότητα, μέ τήν γνήσια παιδεία μας, στηρίχτηκε αὐτόφωτη στούς δικούς της ποιητές, φιλοσόφους, ἐπιστήμονες, πού μέσα σ' ἕνα ἀσύλληπτα θεϊκό τοπίο προικισμένο ἀπό τή φύση καί τόν Ἀπόλλωνα, ἄναψαν τή σπίθα πού αἰώνια καίει μέσα μας. Ἰσχυρότατες πνευματικές καί ἐπιστημονικές ἰδιοσυγκρασίες: ὁ Παναίτιος, ὁ Ἀπολλώνιος, ὁ Ποσειδώνιος, ὁ Ἀνδρόνικος, ἡ ξακουστή ποιήτρια Ἥριννα ἀπό τήν Τῆλο, ὁ μέγας ἀστρονόμος Ἵππαρχος, ὁ διάσημος πολεοδόμος Ἱππόδαμος κι ἄλλοι πολλοί.

Στό Ἀσκληπιεῖο τῆς Κῶ λάμπει αἰώνια ἡ ἰατρική τέχνη καί ἐπιστήμη τοῦ Ἱπποκράτη. Καί δίνουν τόν ὅρκο του σ' ὅλη τή γῆ οἱ σύγχρονοι Ἀσκληπιάδες στίς ὑψηλές ἰδέες τοῦ ἀνθρωπισμοῦ τῆς ἰατρικῆς τέχνης καί τῆς ἐπιστήμης πού δίδαξε.

Στήν Πάτμο εἶδε ὁ Ἰωάννης τήν Ἀποκάλυψή του. Ἀπό τό ἅγιο αὐτό νησί καί ἰδιαίτερη πατρίδα του ὁ φιλικός Ξάνθος συντονίζει ἀποφασιστικά τή δράση τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας γιά τόν μεγάλο ξεσηκωμό τοῦ Γένους.

Γίναμε ἀληθινός προμαχώνας τῶν χριστιανῶν Ἱπποτῶν στά χρόνια πού ἀκολούθησαν τήν ἅλωση τῆς Πόλης. Στά νησιά μας, πρώτη φορά, ἀναπτύσσεται πνεῦμα εὐρωπαϊκό, στίς ὀκτώ γλῶσσες τῶν Ἱπποτῶν τῆς Ρόδου.

Τό ὁλοκαύτωμα τῆς μαρτυρικῆς Κάσου, μαζί μέ τή θυσία στά Ψαρά, συγκλονίζει τούς ἐπαναστατημένους Ἕλληνες.

Στούς νεότερους χρόνους ὁ Ἀλέξανδρος Διάκος ἀπό τή Χάλκη πέφτει πρῶτος ἀπ' ὅλους στόν Ἑλληνοϊταλικό πόλεμο, δοξάζοντας τήν Πατρίδα. Ὁ Παπαλουκᾶς ἀπό τό Παραδείσι, ὁ Νικόλαος Σάββας ἀπό τό Καστελλόριζο, ὁ Γιῶργος Κυρμιχάλης ἀπό τή Σορωνή, ὁ Μιχάλης Βροῦχος καί ἄλλοι προσέφεραν τόν ἑαυτό τους θυσία γιά τήν Πατρίδα.

Ἀπό τήν ἀρχαιότητα μέχρι σήμερα πέρασαν πολλοί ἀπό τά νησιά μας. Οἱ ἱστορικές μεταπτώσεις, οἱ κοσμογονικές ἀλλαγές, πού ἀκολούθησαν, δέν μπόρεσαν νά μᾶς ἐξαφανίσουν πνευματικά, δέν μπόρεσαν νά μᾶς ἀφελληνίσουν. Τό ὁπλοστάσιο τῆς παιδείας μας ἐνίσχυσαν ἀποφασιστικά σχολεῖα ὀνομαστά σ' ὅλα σχεδόν τά νησιά μας.

Σήμερα, στεκόμαστε πάλι ψηλά στήν παιδεία, γιατί τό ἐμφύτευμα πού ὑπάρχει στή δική μας ἱστορία καί τό κλασικό πνεῦμα πού πέρασε, μᾶς ἔστησαν ἕναν ναό κι ἕναν μῦθο.

Ἀποτελοῦμε ὡστόσο καί τόν σκληρό πυρῆνα τῆς ἐθνικῆς μας τουριστικῆς παιδείας καί οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης.

Γι' αὐτό, ὅποιος ταξιδεύει μέ μάτι νά βλέπει καί νοῦ νά στοχάζεται, ἀντιλαμβάνεται μία ὑπερχρονικά ἀδιάσπαστη πνευματική ἑνότητα παρόντος καί παρελθόντος μας.

Σάν σήμερα μία ἀδιόρατη ἀνατριχίλα διαπερνᾶ τήν ψυχή τοῦ Δωδεκανήσιου. Τό Αἰγαῖο κυματίζει πιά τή γαλανή ὁμορφιά του, ἀγγίζει τήν οὐσία τῆς Ἑλλάδας.

Ἐμεῖς οἱ νεότεροι, πού ἀξιωθήκαμε νά βιώσουμε ἐνσαρκωμένο σήμερα τό ἀπίστευτο ὄνειρο τῶν αἰώνων, νιώθουμε νά ἐπωμιζόμαστε τό βάρος τῆς ἱστορικῆς μας εὐθύνης καί συνέχειας, νά τιμήσουμε τήν ἱστορία τῆς Πατρίδας, τοῦ τόπου μας, νά ἀναβιώσουμε τίς ξέχωρες ἱστορικές μας καταβολές, νά ἀποδειχτοῦμε ἄξιοι συνεχιστές ἑνός μεγαλείου μέσα στόν σύγχρονο ἱστορικό χῶρο τῆς Εὐρώπης.

Ὀφείλουμε νά γίνουμε ξανά σ' ὅλους τούς τομεῖς τῆς πνευματικῆς καί οἰκονομικῆς μας προβολῆς στυλοβάτες τῆς προόδου στό διηνεκές τῆς ἱστορίας.

Ζήτω τό Ἔθνος!

Ζήτωσαν τά ἑλληνικά Δωδεκάνησα!

Ρόδος, 7 Μαρτίου 2007 ■

Συζήτηση μέ ἕναν ἔφηβο:

Ἡ Ἐκκλησία γιά τόν πόλεμο καί τήν πολιτική

τοῦ Ἀρχιμ. Μαξίμου Παναγιώτου

1. Ἡ Ἐκκλησία εὐλογεῖ τόν πόλεμο;

Ἡ Ἐκκλησία δέν εὐλογεῖ τόν ἐπιθετικό πόλεμο, ἀλλά τόν ἀμυντικό καί τόν ἀπελευθερωτικό.

Ὅταν ἔλθουν ἐναντίον τῆς ἐλεύθερης πατρίδας μας κάποιοι ἐχθροί καί ἐπιχειρήσουν νά ὑποδουλώσουν ἕνα μέρος της ἤ ὅλη, εἶναι κακό νά ἀμυνθοῦμε; Ὅταν οἱ πρόγονοί μας ἦταν ὑπόδουλοι τῶν Τούρκων γιά τετρακόσια καί πεντακόσια χρόνια, ἦταν ἀνήθικο πού ἐπαναστάτησαν;

Τό 1940, οἱ Ἰταλοί προσπάθησαν νά καταλάβουν τήν Ἑλλάδα καί νά ἀνασυστήσουν τήν αὐτοκρατορία τῶν Ρωμαίων. Ἡ μικρή Ἑλλάδα ἀμύνθηκε καί ἀνάγκασε τή Γερμανία, σύμμαχο τῆς Ἰταλίας νά σπεύσει στά Βαλκάνια γιά νά βοηθήσει τήν Ἰταλία καί νά χάσει πολύτιμο χρόνο ἀπό τήν ἐπίθεση στή Ρωσία μέ ἀποτέλεσμα νά χάσει καί τόν πόλεμο.

Ἄν τό 1821 ὁ Κολοκοτρώνης καί οἱ ἄλλοι ὁπλαρχηγοί μέ ὅλο τό λαό δέν ἔπαιρναν τά ὅπλα, πιθανόν σήμερα θά ἤμασταν ὅπως οἱ Κοῦρδοι καί οἱ Ἀρμένιοι τῆς Τουρκίας κάτω ἀπό τήν κυριαρχία τῶν Τούρκων ἤ θά εἴχαμε σέ μεγάλο ποσοστό ἀλλαξοπιστήσει.

2. Γιατί ὁ Θεός ἐπιτρέπει νά γίνονται πόλεμοι;

Οἱ πόλεμοι δέν προέρχονται μόνο ἀπό τόν πόθο γιά ἐθνική ἐλευθερία, ἀλλά καί ἀπό τήν ἀπληστία κάποιων ἰσχυρῶν ἤ ἀπό τίς ἐπιδιώξεις κάποιων ἄλλων γιά διάδοση τῶν πολιτικῶν τους ἰδεολογιῶν.

Τόν ἀγῶνα γιά ἐλευθερία τόν εὐνοεῖ καί τόν εὐλογεῖ ὁ Θεός. Αὐτό τό βλέπουμε στήν Παλαιά Διαθήκη, καθώς τότε βοήθησε τούς Ἑβραίους στήν ἀπελευθέρωσή τους ἀπό τούς Αἰγύπτιους. Μέ τούς ἄλλους λόγους τῶν πολέμων, ὅπου ὑπάρχει ἡ κλοπή καί ἡ ὑποτίμηση τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Θεός δέ συντάσσεται.

Ἄν ὁ Θεός ἐπενέβαινε γιά νά σταματήσουν οἱ πόλεμοι, θά τό ἔκανε καταργῶντας τήν ἐλευθερία μας. Ἀπ' τήν ἀρχή, ὅμως, τῆς δημιουργίας σέβεται τήν ἐλευθερία μας.

Στήν Παλαιά Διαθήκη βλέπουμε τό Θεό νά ἀφήνει τούς ἐχθρούς τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ νά τόν κατακτοῦν καί νά τόν ταπεινώνουν, ὅταν λάτρευε εἴδωλα καί ζοῦσε ἁμαρτωλά. Ἡ ταπείνωση ἀπό τήν ξένη κυριαρχία ἔφερνε μετάνοια καί αὐτή τήν ἀπελευθέρωση. Οἱ Τοῦρκοι κατακτῶντας ἕνα μέρος τῆς Κύπρου ἐπέφεραν τή θρησκευτική ἀφύπνιση μεγάλου ἀριθμοῦ Κυπρίων. Ὅπως ὁ πόνος, ἔτσι καί οἱ πόλεμοι στρέφουν πολλούς ἀπίστους καί ὀλιγοπίστους στό δρόμο τῆς πίστης καί τῆς σωτηρίας.

Μέ τούς παγκόσμιους πολέμους τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα ἡ ἀνθρωπότητα συνειδητοποίησε ὅτι ἡ ἐπιστήμη χωρίς τό Θεό δέν ὑπηρετεῖ σωστά τόν ἄνθρωπο. Ἑκατομμύρια ἄνθρωποι ἔχασαν τή ζωή τους στό βωμό τῆς ἀπληστίας καί τοῦ ρατσισμοῦ.

Κι ἄν ἀκόμη φθάσουμε κάποτε νά σταματήσουμε τούς πολέμους, χωρίς νά ἔχουμε, ὅμως, πίστη στό Θεό, τότε ὁ πόλεμος θά συνεχίζεται σέ οἰκονομικό ἐπίπεδο. Ὁ ἐγωισμός πάντα γεννάει ἐχθρότητα. Ἡ ἀπληστία πάντα ὁδηγεῖ στήν καταπίεση καί στήν ἐκμετάλλευση.

Ἡ εἰρήνη χωρίς τό Θεό δέ θά φέρει τήν εὐτυχία στούς ἀνθρώπους, ἀλλά τόν εὐδαιμονισμό τοῦ καταναλωτισμοῦ. Ἡ εὐτυχία εἶναι ὑπόθεση πνευματική, ὑπόθεση σχέσεως μέ τό Δημιουργό μας.

3. Σήμερα πού ὁ κόσμος μετατρέπεται σέ διεθνιστικές καί πολυπολιτισμικές κοινωνίες χρειάζεται ἡ φιλοπατρία;

Ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ὡς οἰκουμενική Ἐκκλησία εἶναι ἐναντίον τοῦ ἐθνικισμοῦ πού ἐκφράζει ρατσισμό καί ὑπέρ τοῦ ἐθνικισμοῦ πού ἐκφράζει γνήσια φιλοπατρία.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶπε στήν ὁμιλία του στήν Ἀθήνα ὅτι ὁ Θεός ἀπό ἕνα αἷμα ἔφτιαξε ὅλα τά ἔθνη τῆς γῆς (Πράξ. 17,26-27). Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε ἀδέρφια. Ὁ ἀπόστολος Πέτρος λέει ὅτι ὁ Θεός δέν κάνει διακρίσεις στούς ἀνθρώπους, ἀλλά δέχεται ἀπό κάθε ἔθνος, ὅποιον τηρεῖ τό θέλημά Του (Πράξ. 10,34-35). Ἡ Ἐκκλησία ἐξαπλώθηκε σ' ὁλόκληρη τή γῆ καί ἀδελφοποίησε ὅλα τά ἔθνη. Τό *«δέν ὑπάρχει Ἰουδαῖος οὔτε Ἕλληνας... γιατί ὅλοι ἐσεῖς εἶστε ἕνα καθώς εἶστε ἑνωμένοι μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό»* (Γαλ. 3,28) τοῦ ἀποστόλου Παύλου δέν καταργεῖ τήν ξεχωριστή ἀξία τοῦ κάθε ἔθνους. Ὁ Χριστός ἑνώνει τούς πάντες, ἀφοῦ αὐτός σκόρπισε τά ἔθνη σ' ὅλη τή γῆ καί καθόρισε τά σύνορά τους (Δευτερον. 32,8).

Στόν ἐκχριστιανισμό τῶν ἐθνικῶν ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία σεβάστηκε τίς πολιτιστικές ἰδιαιτερότητες καί τήν ἰδιομορφία τοῦ κάθε λαοῦ. Τούς Σλάβους π.χ. οἱ ἱεραπόστολοι Κύριλλος καί Μεθόδιος δέν τούς ἀνάγκα-

σαν νά χρησιμοποιοῦν τήν ἑλληνική γλῶσσα, ἀλλά δημιούργησαν σλαβικό ἀλφάβητο, γιά νά μεταφραστεῖ στή σλαβική τό Εὐαγγέλιο καί νά λατρεύεται ὁ Θεός στή μητρική τους γλῶσσα.

Ὅταν τό 18ο καί 19ο αἰῶνα ἀναπτύχθηκε ὁ ἐθνοφυλετισμός, πού διέλυσε τίς αὐτοκρατορίες, ὑπῆρχε ὁ κίνδυνος νά δημιουργηθοῦν ἀπό τούς πολιτικούς καί σχίσματα στήν παγκόσμια Ὀρθοδοξία. Γι' αὐτό πατριαρχική σύνοδος τό 1872 μ.Χ. καταδίκασε τόν ἐθνοφυλετισμό. Ὅταν ἡ ἀξία τοῦ ἔθνους λειτουργεῖ εἰς βάρος τῆς ὀρθοδοξίας, τότε βλάπτεται ἡ αἰώνια σωτηρία τῶν πιστῶν καί πρέπει νά διορθωθεῖ τό λάθος. Ἕνα παράδειγμα: Ἡ ἡγεσία τοῦ σκοπιανικοῦ κράτους χάριν τοῦ δῆθεν μακεδονικοῦ τους ἔθνους ὁδήγησαν τήν τοπική Ἐκκλησία στό σχίσμα καί τήν καταδυναστεύουν.

Ὁ σεβασμός τῶν ἄλλων ἐθνῶν δέ σημαίνει ὅτι θά ἀποστρέφεσαι τό δικό σου, τό σπίτι σου. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀπό ἀγάπη πρός τούς συμπατριῶτες του ἔγραφε: *«Θά εὐχόμουν νά μή σωθῶ ἐγώ, ἄν αὐτό ὑπηρετοῦσε τή σωτηρία τῶν κατά σάρκα συγγενῶν μου»* (Ρωμ. 9,3).

Τό κάθε ἔθνος, ὅπως καί κάθε ἄνθρωπος, ἔχει μία ἰδιοπροσωπία, μία δική του ἱστορία, μία ἀποκλειστική πολιτιστική παράδοση. Μέ τήν παγκοσμιοποίηση τῶν ἡμερῶν μας ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νά ὁμογενοποιηθοῦν οἱ ἄνθρωποι καί νά προέλθει ἕνας νέος τύπος ἀνθρώπου, ὁ ἀνερμάτιστος ἐθνικά, πολιτιστικά καί θρησκευτικά, ὁ ἄνθρωπος τῆς κατανάλωσης. Χωρίς ἀρχές καί ὑψηλές ἰδέες ὁ ἄνθρωπος δέν ἔχει ἀντιστάσεις καί κατευθύνεται ἀπό τή θέληση τῶν ἰσχυρῶν.

Ὀφείλουμε νά ἀγαπᾶμε τήν πατρίδα μας, γιατί πρόσφερε πολλά στό χριστιανισμό: φιλοσοφία, γλῶσσα, ἱεραποστόλους καί ἁγίους. Αὐτή ἡ πατρίδα καί σήμερα κοσμεῖται μέ ἁγίους. Αὐτοί οἱ ἅγιοι εἶναι τό καλό ὑπόλειμμα, πού ἀποτρέπουν τήν καταστροφή της. Τό ἔθνος μας τό ἀγαποῦμε ὄχι γιατί εἶναι δῆθεν ἀνώτερο ἀπό τά ἄλλα ἔθνη, ἀλλά γιατί εἶναι φορέας τῆς πολύτιμης γιά τή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ὀρθοδοξίας. Ἐχθρεύονται τήν Ἑλλάδα μας ἄλλοι γιά τό ἔνδοξο παρελθόν της καί πολύ περισσότεροι γιά τήν ὀρθοδοξία της. Ὁ Θεός, ὅμως, δέ θά τήν ἀφήσει, ὅπως ἔλεγαν καί οἱ πρόσφατοι ἅγιοι γέροντες Πορφύριος καί Παΐσιος.

4. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι σωστό νά ἐπεμβαίνει στήν πολιτική;

Ὁ Χριστός, ὅταν τόν παρακάλεσε κάποιος νά ἐπέμβει, γιά νά μοιράσει τήν κληρονομιά του μέ τόν ἀδελφό του, τοῦ εἶπε: *«ποιός μέ διόρισε δικαστή ἤ μοιραστή σας»;* (Λουκᾶ 12,13-14). Μετά μίλησε κατά τῆς πλεονεξίας καί εἶπε τήν παραβολή τοῦ ἄφρονα πλουσίου πού πέθανε, μόλις μεγάλωσε τίς ἀποθῆκες του κι ἔβαλε μέσα τήν πλούσια καρποφορία τοῦ σιταριοῦ του.

Ὁ Χριστός ἐνεργῶντας μ' αὐτό τόν τρόπο ἔδειξε πώς

δέν ἀσχολεῖται μέ τίς ἐπίγειες ὑποθέσεις πού λύνονται μέ τά δικαστήρια ἀλλά γιά τίς ὑποθέσεις πού ἔχουν αἰώνια προοπτική.

Ἡ Ἐκκλησία, ὅπως ὁ Χριστός, δέν ἐπεμβαίνει στή δικαιοδοσία τῶν κοσμικῶν ἐξουσιῶν. Ἀντιπαρατάσσεται ὅμως στόν ἄδικο καί ἐπιδεικτικό πλοῦτο, στήν ἐκμετάλλευση τῶν ἀδυνάτων καί στήν ἀπολυτοποίηση τῶν ὑλικῶν ἀπολαύσεων. Αὐτά ὅλα βλάπτουν πρῶτα τήν αἰώνια προοπτική τῶν ἀνθρώπων καί κατόπιν τήν ἐπίγεια ζωή τοῦ συνόλου τῆς κοινωνίας. Ἡ Ἐκκλησία πάντοτε μιλᾶ γιά τό μέτρο.

Διδάσκοντας τούς μαθητές Του ὁ Χριστός τούς εἶπε: *«Γνωρίζετε ὅτι οἱ ἄρχοντες πού ἡγεμονεύουν τά ἔθνη, συμπεριφέρονται μέ κυριαρχία πάνω τους καί οἱ ἀξιωματοῦχοι ἐξουσιάζουν πάνω τους σκληρά. Δέν πρέπει νά γίνεται σέ σᾶς ἔτσι. Ἀλλά ὅποιος θέλει ἀνάμεσά σας νά γίνει μεγάλος, ἄς εἶναι ὑπηρέτης σας. Καί ὅποιος θέλει νά εἶναι πρῶτος ἀνάμεσά σας, ἄς εἶναι δοῦλος σας· ὅπως ἀκριβῶς ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου (μιλάει γιά τόν ἑαυτό Του) δέν ἦλθε νά ὑπηρετηθεῖ, ἀλλά νά ὑπηρετήσει καί νά δώσει τή ζωή του γιά τή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων»* (Ματθ. 20,25-28). Ἐδῶ ὁ Χριστός δέν κριτικάρει τό πολιτικό σύστημα τῆς ἐποχῆς Του, ἀλλά τή λάθος στάση τῶν ἀρχόντων.

Ἡ Ἐκκλησία ἀφήνει τούς πολῖτες τῶν διαφόρων κρατῶν νά διαλέγουν τόν τρόπο διοίκησης καί διευθέτησης τῶν κοινῶν. Ἔχει χρέος ὅμως νά ἐλέγχει τούς ἐξουσιαστές, ὅταν γίνονται ἀνήθικοι καί πολέμιοι τοῦ χριστιανισμοῦ. Εἶναι ἁμαρτία ἡ Ἐκκλησία νά σιωπᾶ, ὅταν τό κράτος νομοθετεῖ γιά τίς ἐκτρώσεις, γιά τόν ὑποχρεωτικό πολιτικό γάμο καί γιά ἄλλα ἀνήθικα καί

ἀντιχριστιανικά θέματα. Σήμερα στήν Εὐρώπη καί στήν Ἀμερική στό ὄνομα δῆθεν τῆς ἐλευθερίας καλλιεργεῖται ἡ ἀσυδοσία καί πολεμεῖται ἡ χριστιανική πίστη καί ζωή.

5. Εἶναι κακό ὁ χωρισμός τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος;

Σταθερός στόχος ἄθεων ἀνθρώπων καί ὁμάδων στήν Ἑλλάδα ἦταν καί εἶναι ἡ μετατροπή τῆς Ἑλλάδας σέ ἄθρησκο κοσμικό κράτος. Πιό παλιά στήριζαν τίς ἀπόψεις τους σέ ἰδεολογίες, σήμερα στήν ἀνάγκη προσαρμογῆς τῆς κοινωνίας στά νέα δεδομένα τοῦ πολυφυλετισμοῦ, τῆς πολυπολιτισμικότητας καί τῆς πολυθρησκευτικότητας.

Αὐτοί δέ θέλουν νά χωρισθεῖ ἁπλῶς ἡ Ἐκκλησία ἀπό τό κράτος, ἀλλά νά ταπεινωθεῖ. Θέλουν μαζί μέ τό χωρισμό νά μετατραπεῖ ἡ Ἐκκλησία σέ Νομικό Πρόσωπο Ἰδιωτικοῦ Δικαίου. Θέλουν νά καταργήσουν τό μάθημα τῶν θρησκευτικῶν ἀπό τά σχολεῖα καί νά τό μετατρέψουν σέ γενική θρησκειολογία. Θέλουν νά βγοῦν οἱ σταυροί καί οἱ εἰκόνες ἀπό δημόσιους χώρους. Θέλουν νά μποροῦν ἀνεμπόδιστα νά δροῦν στήν Ἑλλάδα οἱ ἱεραπόστολοι ξένων ὁμολογιῶν καί θρησκειῶν καί νά ἱδρύουν ὁπουδήποτε ναούς τους. Θέλουν νά εἰσαχθεῖ ἡ πολιτική ὀνοματοδοσία τῶν παιδιῶν καί ἡ δυνατότητα καύσης τῶν νεκρῶν.

Ἡ Ἐκκλησία στό Βυζάντιο καί στή νεότερη Ἑλλάδα συνεργαζόταν μέ τό κράτος, γιατί ὑπηρετοῦσαν τόν ἴδιο λαό. Τό σύστημα λέγεται συναλληλία. Αὐτό σημαίνει ὅτι οἱ ρόλοι κράτους καί Ἐκκλησίας εἶναι διακριτοί καί καθορισμένοι, καί ὅτι δέν ἐπιτρέπεται ὁ ἕνας θεσμός νά ἐπεμβαίνει στή δικαιοδοσία τοῦ ἄλλου.

Ποτέ ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία δέν προσπάθησε νά πάρει πολιτική ἐξουσία. Μόνο στήν τουρκοκρατία εἶχε ἐθναρχική ἐξουσία λόγῳ συνθηκῶν. Ὅσες φορές ἡ πολιτική ἐξουσία ἐπενέβαινε στά ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας, πού δυστυχῶς ἔγινε πολλές φορές, ἡ Ἐκκλησία ταπεινά τήν ἀντιμετώπιζε. Στό τέλος νικοῦσε ἡ Ἐκκλησία. Ἕνα παράδειγμα: Οἱ εἰκονομάχοι βυζαντινοί αὐτοκράτορες ἀνάγκαζαν τούς ὀρθόδοξους ἐπισκόπους στήν παραίτηση, τούς διαπόμπευαν, τούς ἐξόριζαν καί τούς σκότωναν. Ὅλοι τιμοῦνται ὡς ἅγιοι, μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς τιμῆς τῶν εἰκόνων, τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ἡ Ἐκκλησία προϋπῆρχε τοῦ κράτους καί ἔζησε καί χωρίς τήν κρατική στήριξη καί δέ φοβᾶται τό χωρισμό. Ἡ δύναμή της εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ. Τό κράτος χωρίς τήν Ἐκκλησία θά γίνει πιό πτωχό καί θά χάσει. Ὁ λαός, ὅσο κι ἄν πολεμᾶται ἡ Ἐκκλησία, κοντά της βρίσκει τή ζωντανή σχέση μέ τό Θεό καί τήν παρηγοριά.

Στήν Ἀποκάλυψη ὁ Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστής εἶδε ἕνα καβαλάρη, πού ἐξεικόνιζε τό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ ὁποῖος *«ἐξῆλθεν νικῶν καί ἵνα νικήσῃ»* (Ἀποκ. 6,2), δηλ. βγῆκε νικητής καί θά νικᾶ στό μέλλον.

6. Εἶναι ἀλήθεια πώς ἡ Ἐκκλησία κατέστρεψε τόν Ἑλληνισμό;

Μέσα στά πλαίσια τοῦ κινήματος τῆς Νέας Ἐποχῆς, παρατηρεῖται στίς μέρες μας ἡ προσπάθεια ἀναβίωσης ἀρχαίων θρησκειῶν. Οἱ Ἕλληνες ἀρχαιολάτρες θεωροῦν τό χριστιανισμό σάν βάρβαρη, ἀνατολίτικη (σημιτική) θρησκεία. Γι' αὐτό προσπαθοῦν, ὅπως λένε, νά ἀναβιώσουν τήν θρησκεία τῶν ἐθνικῶν Ἑλλήνων. Τό φαινόμενο τῆς κίνησης γιά ἐπιστροφή στίς προχριστιανικές θρησκεῖες παρατηρεῖται σέ πολλά χριστιανικά κράτη. Ἡ προσπάθειά τους ἔχει δυό σκέλη. Ἀπό τή μία μεριά προσπαθοῦν νά μειώσουν τό χριστιανισμό καί ἀπό τήν ἄλλη νά ἐξυψώσουν τόν Ἑλληνισμό μέ τήν ἀρχαία ἐθνική θρησκεία.

Αὐτοί ξεχνοῦν ὅτι οἱ Ἕλληνες φιλόσοφοι ἀρνοῦνταν τήν πολυθεΐα καί ὅτι στή ρωμαιοκρατία κυριαρχοῦσε στήν Ἑλλάδα ὁ συγκρητισμός. Ὁ λαός λάτρευε ἀνατολικές θεότητες (Μίθρας, Ὄσιρις...) μαζί μέ τούς δώδεκα θεούς. Ἔχει βρεθεῖ ἱερό τῶν Αἰγύπτιων θεῶν στό Μαραθῶνα μέ ἄγαλμα τῆς Ἴσιδας (περιοχή Μπρεξίζα). Ξεχνοῦν ἐπίσης τήν κατάπτωση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ στήν ἱερή πορνεία καί καταφυγή του στή μαγεία. Ξεχνοῦν πώς οἱ χριστιανοί διώχθηκαν ἀνελέητα μέ ἑκατομμύρια μάρτυρες γιά τρεῖς αἰῶνες. Ἡ Ἐκκλησία δέν εὐλόγησε κανένα διωγμό. Κι ἄν ἔγινε κάποιο περιστατικό διωγμοῦ (ὅπως πιθανόν τῆς φιλοσόφου Ὑπατείας) ἔγινε σέ κάποιο τόπο (ὄχι παντοῦ) καί κάποια στιγμή (ὄχι συνεχῶς). Οἱ χριστιανοί νίκησαν τήν εἰδωλολατρία μέ τήν ἀγάπη τους καί τίς θαυματουργικές ἐπεμβάσεις τοῦ Θεοῦ.

Οἱ Ἕλληνες εἶδαν τό χριστιανισμό ὡς τήν ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ καί ἐγκατέλειψαν τήν εἰδωλολατρία μετατρέποντας τούς εἰδωλολατρικούς ναούς σέ χριστιανικούς. Τά ἀγάλματα πού κατέστρεψαν δέν ἦταν καλλιτεχνικές δημιουργίες, ἀλλά ἀντικείμενα λατρείας, γιατί μέσῳ αὐτῶν λάτρευαν τούς δαίμονες. Οἱ καταστροφές τῶν εἰδωλολατρικῶν ναῶν ἔγιναν ἀπό τούς αἱρετικούς ἀρειανούς Βησιγότθους τόν 5ο αἰῶνα. Οἱ φιλοσοφικές Σχολές τῆς Ἀθήνας δέν ἔκλεισαν ἀπό τήν Ἐκκλησία, ἀλλά ἀπό τήν πολιτική ἐξουσία.

Στίς Σχολές αὐτές σπούδασαν καί οἱ μεγάλοι Πατέρες Βασίλειος καί Γρηγόριος, πού συντέλεσαν στό νά διατηρηθεῖ ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικός γραπτός πλοῦτος. Ἡ ἐνασχόληση μέ τά ἀρχαιοελληνικά γράμματα γινόταν ἀκόμα καί στά μοναστήρια. Τά χειρόγραφα τῆς ἀρχαιοελληνικῆς γραμματείας, πού ἔχουμε μέχρι σήμερα, γράφτηκαν ἀπό χριστιανούς μοναχούς. Οἱ ὀλυμπιακοί ἀγῶνες καταργήθηκαν ὄχι ὡς ἄθλημα, ἀλλά γιατί εἶχαν ἐνσωματωμένες εἰδωλολατρικές τελετές.

Ἂς θυμηθοῦμε τό ἄγαλμα τοῦ Ὀλυμπίου Διός πού προσκυνοῦσαν. ■

Τά πέντε βασικά στάδια τῆς συναισθηματικῆς ἀγωγῆς

τῆς Παρασκευῆς Μαντικοῦ, ἐκπαιδευτικοῦ

Ἡ ἐνσυναίσθηση εἶναι ἡ ἱκανότητα νά βάζουμε τόν ἑαυτό μας στή θέση τῶν παιδιῶν μας καί νά ἀνταποκρινόμαστε ἀνάλογα. Οἱ γονεῖς γιά νά οἰκοδομήσουν τήν ἐνσυναίσθηση στίς σχέσεις τους μέ τά παιδιά τους ἀκολουθοῦν πέντε βασικά στάδια συναισθηματικῆς ἀγωγῆς.

Πρῶτο στάδιο: Ἡ ἐπίγνωση τῶν συναισθημάτων τοῦ παιδιοῦ.

Ἡ συναισθηματική ἐπίγνωση σημαίνει ὅτι ἀναγνωρίζουμε πότε βιώνουμε ἕνα συναίσθημα, ὅτι μποροῦμε νά κατονομάσουμε τά συναισθήματά μας καί ὅτι εἴμαστε εὐεπηρέαστοι στήν ἐκδήλωση τῶν συναισθημάτων τῶν ἄλλων. Ὁ κόσμος πιστεύει συνήθως ὅτι οἱ ἄνδρες δέν αἰσθάνονται, μολονότι εἶναι τό ἴδιο ἱκανοί μέ τίς γυναῖκες σέ θέματα συναισθηματικῆς ἀνταπόκρισης. Μελέτες ψυχολόγων[1] δείχνουν ὅτι οἱ γυναῖκες ἐκφράζουν πιό ἐλεύθερα τά συναισθήματά τους καί μέ τά λόγια καί μέ τή γλῶσσα τοῦ σώματός τους σέ ἀντίθεση μέ τούς ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι δείχνουν πιό συγκρατημένοι καί ἕτοιμοι νά ὑποβαθμίσουν τή σημασία τῶν συναισθημάτων τους, ἴσως γιατί ἡ κοινωνία μας ἐπιτάσσει νά δείχνουν σκληροί. Ἡ ἔρευνα τῆς ὁμάδας τοῦ ψυχολόγου John Gottman, καθηγητῆ ψυχολογίας στό πανεπιστήμιο τῆς Οὐάσιγκτον, ἔδειξε ὅτι οἱ ἄνδρες ἔχουν ἐπίγνωση τῶν συναισθημάτων τους. Ἁπλῶς χρειάζεται νά ἀφεθοῦν καί νά ἐπιτρέψουν στόν ἑαυτό τους νά βιώσει τά συναισθήματα πού ἤδη ὑπάρχουν. Οἱ γονεῖς πού ἔχουν ἐπίγνωση τῶν συναισθημάτων τους μποροῦν νά ἀξιοποιήσουν αὐτή τους τήν εὐαισθησία γιά νά βρεθοῦν στό ἴδιο *«μῆκος κύματος»* μέ τά συναισθήματα τῶν παιδιῶν τους. Δέν εἶναι εὔκολο νά ἀποκρυπτογραφηθοῦν ὅλα τά μηνύματα τῶν παιδιῶν. Ἂν οἱ γονεῖς εἶναι σέ θέση νά γνωρίζουν πῶς νιώθει τό παιδί τους, τότε μποροῦν νά προχωρήσουν στό ἑπόμενο βῆμα, πού εἶναι ἡ ἀξιοποίηση τῶν συναισθηματικά φορτισμένων στιγμῶν ὡς μία εὐκαιρία γιά τήν οἰκοδόμηση ἐμπιστοσύνης καί τήν παροχή καθοδήγησης.

Δεύτερο στάδιο: Ἡ ἐκδήλωση τοῦ συναισθήματος ὡς εὐκαιρία γιά οἰκειότητα καί καθοδήγηση.

Ἕνα παιδί χρειάζεται περισσότερο τούς γονεῖς του, ὅταν νιώθει λυπημένο, θυμωμένο ἤ φοβισμένο. Ὁρισμένοι γονεῖς προσπαθοῦν νά ἀγνοήσουν τά ἀρνητικά συναισθήματα τῶν παιδιῶν τους, ἐλπίζοντας ὅτι αὐτά θά ξεχαστοῦν. Κάτι τέτοιο ὅμως συμβαίνει σπάνια. Τά ἀρνητικά συναισθήματα ὑποχωροῦν, ὅταν τά παιδιά μποροῦν νά μιλήσουν γι' αὐτά, νά τά κατονομάσουν καί νά νιώσουν ὅτι τά καταλαβαίνουμε. Ὁ χειρισμός τῶν συναισθημάτων πού βρίσκονται σέ χαμηλή ἔνταση καί δέν ἔχουν ἀκόμη κλιμακωθεῖ προσφέρει στίς οἰκογένειες τήν εὐκαιρία νά ἐξασκηθοῦν σέ ἱκανότητες προσεκτικῆς ἀκρόασης καί ἐπίλυσης προβλημάτων προτοῦ αὐτά μεταβληθοῦν σέ κρίσεις μέ ἐκρηκτικές διαστάσεις.

Τρίτο στάδιο: Ἐνσυναισθητική ἀκρόαση καί ἀναγνώριση τῶν συναισθημάτων τῶν παιδιῶν.

Τό σημαντικότερο βῆμα στή διαδικασία τῆς συναισθηματικῆς ἀγωγῆς εἶναι ἡ ἀκρόαση μέ ἐνσυναίσθηση. Ὁ ἐνσυναισθητικός ἀκροατής-γονέας ἀφήνει τήν καρδιά του ἐλεύθερη καί ἀνοιχτή γιά νά νιώσει αὐτό πού νιώθει τό παιδί του. Ὁ συντονισμός μέ τά συναισθήματα τοῦ παιδιοῦ ἀπαιτεῖ τήν ἑστίαση τῆς προσοχῆς τῶν γονέων στή γλῶσσα τοῦ σώματός του, στίς ἐκφράσεις τοῦ προσώπου του καί στίς χειρονομίες του. Ἡ προσοχή τῶν γονέων βά βοηθήσει τό παιδί νά καταλάβει ὅτι πατέρας καί μητέρα ἀντιμετωπίζουν σοβαρά τά θέματα πού τό ἀπασχολοῦν καί ὅτι εἶναι διατεθειμένοι ν' ἀφιερώσουν χρόνο σ' αὐτά. Ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής γράφει: *«Οὐ μόνον διά μεταδόσεως χρημάτων ἡ διάθεσις τῆς ἀγάπης γνωρίζεται, ἀλλά πολλῷ μᾶλλον διά μεταδόσεως λόγου καί σωματικῆς διακονίας»*[2]. Οἱ γονεῖς, πού δέν ἀρκοῦνται στήν ἱκανοποίηση τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν τῶν παιδιῶν τους, ἀλλά νοιάζονται καί γιά τή ψυχική τους ὑγεία, ἀφιερώνουν χρόνο σ' αὐτά καί ἡ ἐπικοινωνία μεταξύ τους ἔχει θεαματικά ἀποτελέσματα.

Τέταρτο στάδιο: Βοήθεια στό παιδί προκειμένου νά ἐκφράσει λεκτικά τά συναισθήματά του.

Μελέτες ἔχουν δείξει ὅτι ἡ πράξη τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῶν συναισθημάτων ἔχει *«ἠρεμιστικό»* ἀποτέλεσμα στό νευρικό σύστημα καί βοηθᾶ τά παιδιά νά ἀνακάμψουν ταχύτερα ἀπό ἐπεισόδια πού τά ἀναστατώνουν. Μέ ὅσο μεγαλύτερη ἀκρίβεια μποροῦν νά ἐκφράσουν τά παιδιά τά συναισθήματά τους, τόσο τό καλύτερο. Τά παιδιά ἔχουν συχνά *«ἀνάμικτα»* συναισθήματα, καί αὐτό ἀπό μόνο του μπορεῖ νά τά ταράξει. Ἕνα παιδί πού πηγαίνει πρώτη φορά κατασκήνωση, γιά παρά-

δειγμα, μπορεῖ νά νιώθει ταυτόχρονα ὑπερήφανο γιά τήν ἀνεξαρτησία του καί φοβισμένο, ἐπειδή θά τοῦ λείψουν οἱ δικοί του. Οἱ γονεῖς σέ παρόμοιες περιπτώσεις εἶναι ἀνάγκη νά βοηθήσουν τό παιδί τους καθοδηγῶντας το στήν ἐξερεύνηση ὁλόκληρου τοῦ φάσματος τῶν συναισθημάτων του καί διαβεβαιώνοντάς το ὅτι εἶναι ἀπόλυτα φυσικό νά νιώθει καί τά δυό συναισθήματα.

Πέμπτο στάδιο: Καθορισμός ὁρίων καί βοήθεια γιά τήν ἐπίλυση προβλημάτων.

Γιά τά παιδιά, ἰδίως τά μικρότερα, ἡ ἐπίλυση προβλημάτων ἔχει ἀφετηρία τούς γονεῖς, οἱ ὁποῖοι θέτουν ὅρια σέ ἀνάρμοστες συμπεριφορές. Οἱ γονεῖς πρῶτα ἀναγνωρίζουν τό συναίσθημα πίσω ἀπ' τήν κακή συμπεριφορά, βοηθοῦν τό παιδί νά τό κατονομάσει καί στή συνέχεια τοῦ ἐξηγοῦν ὅτι ὁρισμένες μορφές συμπεριφορᾶς εἶναι ἀνάρμοστες καί δέν μποροῦν νά γίνουν ἀποδεκτές. Ἔπειτα καθοδηγοῦν τό παιδί ἔτσι ὥστε νά σκεφτεῖ καταλληλότερους τρόπους νά χειριστεῖ τά ἀρνητικά του συναισθήματα. Ἀφοῦ οἱ γονεῖς θέσουν ὅρια στίς ἀνάρμοστες συμπεριφορές, καθορίζουν στόχους πού ἀφοροῦν τήν ἐπίλυση τοῦ προβλήματος. Γιά νά καθορίσετε ἕνα στόχο πού θά ὁδηγήσει στήν ἐπίλυση τοῦ προβλήματος, ρωτῆστε τό παιδί σας τί θά ἤθελε νά πετύχει σέ σχέση μέ τό ὑφιστάμενο πρόβλημα. Συνεργαστεῖτε μέ τό παιδί σας προκειμένου νά ἐντοπίσετε διάφορες ἐναλλακτικές ἐπιλογές γιά νά λυθεῖ τό πρόβλημά του, καί ἐνθαρρύνετέ το νά ἐπιλέξει μία λύση πού θά εἶναι καί ἡ ἀποτελεσματική. Ὅλες οἱ λύσεις εἶναι ἀνοιχτές σέ ἐξέλιξη καί ἐπιδέχονται βελτίωση. Ἡ ἀπόρριψη μίας ἰδέας δέ σημαίνει ὅτι καί ὅλη τους ἡ προσπάθεια ἀπέτυχε. Στή διαδικασία τῆς μάθησης αὐτό εἶναι φυσιολογικό. Κάθε προσαρμογή φέρνει τά παιδιά πιό κοντά σέ ἕνα ἐπιτυχημένο ἀποτέλεσμα. ■

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. John Gottman, *Ἡ συναισθηματική νοημοσύνη τῶν παιδιῶν*, ἐκδ. Ἑλληνικά Γράμματα, σελ. 81.
2. Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, *Α΄ ἑκατοντάς περί ἀγάπης*, 26, ἐν *Φιλοκαλίᾳ τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, τόμος Β΄*, ἐκδ. Ἀστήρ, σελ. 6.

ΝΟΥΘΕΣΙΕΣ π. ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Περί τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν

Γέροντος Πορφυρίου,
Βίος καί Λόγοι σελ. 421-423

Ἡ ὑπερπροστασία ἀφήνει ἀνώριμα τά παιδιά

Ἕνα ἄλλο πάλι, πού βλάπτει τά παιδιά, εἶναι ἡ ὑπερπροστασία, δηλαδή ἡ ὑπερβολική φροντίδα, ἡ ὑπερβολική ἀγωνία καί τό ἄγχος τῶν γονέων. Ἀκοῦστε ἕνα περιστατικό.

Μιά μητέρα μοῦ παραπονιόταν ὅτι τό παιδί της, πέντε χρονῶν, δέν ὑπάκουε. Τῆς ἔλεγα, *«ἐσύ φταίεις»*, ἀλλά δέν τό καταλάβαινε. Κάποια φορά ἐπήγαμε μέ τήν μητέρα αὐτήν ἕναν περίπατο στή θάλασσα μέ τ' αὐτοκίνητό της. Εἶχε μαζί της καί τό παιδί. Σέ λίγο ὁ μικρός ξέφυγε ἀπ' τό χέρι της κι ἔτρεξε πρός τή θάλασσα. Ὑπῆρχε, μάλιστα, ἕνας σωρός ἀπό ἄμμο κι ἀπ' τήν πίσω πλευρά του ἀπότομα ἁπλωνόταν ἡ θάλασσα. Ἡ μητέρα ἀγχώθηκε, ἦταν ἕτοιμη νά φωνάξει, νά τρέξει, διότι εἶδε τόν μικρό στήν κορυφή τοῦ σωροῦ μ' ἁπλωμένα τά χέρια νά κάνει ἰσορροπία. Ἐγώ τήν καθησύχασα, τῆς εἶπα καί γύρισε τήν πλάτη πρός τό παιδί καί λίγο λοξά παρακολουθοῦσα. Ὅταν ὁ μικρός ἀπελπίσθηκε νά προκαλεῖ τήν μητέρα του, γιά νά τήν τρομάξει καί νά φωνάξει, ὅπως συνήθως, σιγά σιγά κατέβηκε ἥσυχος καί μᾶς ἐπλησίασε. Αὐτό ἦταν! Τότε πῆρε ἡ μητέρα τό μάθημα τῆς σωστῆς ἀγωγῆς.

Μιά ἄλλη μητέρα παραπονιόταν γιά τόν μοναχογιό της ὅτι δέν ἔτρωγε ὅλα τά φαγητά καί κυρίως τό γιαούρτι. Ὁ μικρός θά ἦταν περίπου τριῶν χρονῶν καί τήν ἐπαίδευε τήν μάνα καθημερινά. Τῆς λέγω: *«Θά κάνεις τό ἐξῆς. Θ' ἀδειάσεις τό ψυγεῖο ἀπ' ὅλα τά τρόφιμα. Θά τό γεμίσεις μέ ὁρισμένη ποσότητα γιαούρτι. Θά ταλαιπωρηθεῖτε καί οἱ γονεῖς γιά μερικές ἡμέρες. Ἦλθε ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ; Θά δώσεις στόν Πέτρο γιαούρτι. Δέν θά τό φάει. Τό βράδυ τό ἴδιο, τήν ἄλλη μέρα τό ἴδιο. Ἔ, μετά θά πεινάσει, κάτι θά δοκιμάσει. Θά κλάψει, θά φωνάξει. Θά τά ὑποστεῖτε. Μετά θά τό φάει εὐχαρίστως»*. Ἔτσι συνέβηκε κι ἔγινε τό γιαούρτι τό καλύτερο φαγητό γιά τόν Πέτρο.

Δέν εἶναι δύσκολα αὐτά. Κι ὅμως πολλές μητέρες δέν τά καταφέρνουν καί δίδουν πολύ ἀρνητική ἀγωγή στά παιδιά τους. Μητέρες πού κάθονται πάνω ἀπ' τά παιδιά τους συνεχῶς καί τά καταπιέζουν, δηλαδή τά ὑπερπροστατεύουν, ἀπέτυχαν στό ἔργο τους. Ἐνῶ πρέπει ν' ἀφήνεις τό παιδί μόνο του νά ἐνδιαφερθεῖ γιά τήν πρόοδό του. Τότε θά πετύχεις. Ὅταν κάθεσαι συνεχῶς ἀπό πάνω τους, τά παιδιά ἀντιδροῦν. Ἀποκτοῦν νωθρότητα, μαλθακότητα καί συνήθως ἀποτυγχάνουν στή ζωή. Εἶναι ἕνα εἶδος ὑπερπροστασίας, πού ἀφήνει ἀνώριμα τά παιδιά.

Πρίν ἀπό λίγες ἡμέρες ἦλθε ἀπελπισμένη μιά μητέρα γιά τίς συνεχεῖς ἀποτυχίες τοῦ γιοῦ της στίς εἰσιτήριες ἐξετάσεις γιά τό Πανεπιστήμιο. Ἄριστος μαθητής στό δημοτικό, ἄριστος στό γυμνάσιο, ἄριστος στό λύκειο. Στή συνέχεια ἀποτυχίες, ἀδιαφορία τοῦ παιδιοῦ, ἀντιδράσεις περίεργες.

«Ἐσύ φταίεις, τῆς λέω τῆς μάνας, κι εἶσαι καί μορφωμένη! Τί θά ἔκανε τό παιδί; Πίεση, πίεση, πίεση ὅλα τά χρόνια, "νά εἶσαι πρῶτος, νά μή μᾶς ντροπιάσεις, νά γίνεις μεγάλος στήν κοινωνία..." . Τώρα ἐκλώτσησε, δέν θέλει τίποτα. Νά σταματήσεις αὐτή τήν καταπίεση καί τήν ὑπερπροστασία καί θά δεῖς πού τό παιδί τότε θά ἰσορροπήσει. Τότε θά προχωρήσει, ὅταν τ' ἀφήσεις ἐλεύθερο».

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ (3)

τοῦ Χαράλαμπου Μελεούνη, συνταξιούχου θεολόγου

Ἡ εὐλογία τοῦ γάμου

Μεγάλος σταθμός στή ζωή τοῦ ἀνθρώπου ὁ γάμος, ὅπως εἴδαμε στό προηγούμενο ἄρθρο μας. Εἶναι ξεκίνημα μιᾶς καινούργιας ζωῆς. Ἕνα ξεκίνημα μέ ὑψηλό προορισμό, ἀλλά καί μέ πολλές δυσκολίες.

Γι' αὐτό τό λόγο κάθε ἄνθρωπος, πού πιστεύει στό Θεό καί ἐμπιστεύεται στήν πρόνοιά Του τίς ὑποθέσεις καί τά προβλήματά του, προστρέχει καί κατά τή μεγάλη τούτη στιγμή στό Θεό καί ζητᾶ τήν εὐλογία Του. Παραλαμβάνει τούς γονεῖς, τούς συγγενεῖς καί τούς φίλους του, κι ὅλοι μαζί πορεύονται *«στίς αὐλές τοῦ Κυρίου»*, στό Ναό τοῦ Θεοῦ, καί μέ τίς εὐχές τῆς Ἐκκλησίας προσεύχονται γιά τήν ἁρμονική τους συμβίωση, γιά τή στερεότητα τοῦ γάμου καί γιά τή δημιουργία παιδιῶν, πού «ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν» θά στολίζουν καί θά διαιωνίζουν τό οἰκογενειακό τους δέντρο καί θά εὐαρεστοῦν Θεό καί ἀνθρώπους. *«Δέον»*, τονίζει ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, *«καί ἱερέας καλεῖν καί δι' εὐχῶν καί εὐλογιῶν τήν ὁμόνοιαν τοῦ συνοικεσίου συσφίγξειν, ἵνα καί ὁ πόθος τοῦ νυμφίου αὔξηται καί τῆς κόρης ἡ σωφροσύνη ἐπιτείνεται καί τά τῆς ἀρετῆς ἔργα εἰς τήν οἰκίαν αὐτῶν εἰσελεύσεται»*. Πρέπει, δηλαδή, καί τούς ἱερεῖς νά καλοῦν στούς γάμους τους, καί μέ τίς εὐχές καί εὐλογίες αὐτῶν καί τῆς Ἐκκλησίας γενικότερα νά κάνουν σφιχτή τή μεταξύ τους ὁμόνοια, ὥστε καί ἡ ἀγάπη τοῦ γαμπροῦ νά θερμαίνεται ἀλλά καί ἡ φρονιμότητα τῆς κόρης νά προάγεται, καί τά ἄνθη τῶν ἀρετῶν νά ὁμορφαίνουν τό σπιτικό τους.

Στίς μέρες μας -καθώς γνωρίζουμε ὅλοι μας- παράλληλα πρός τό θρησκευτικό καθιερώθηκε καί ὁ πολιτικός γάμος, πού ἑνώνει τόν ἄνδρα καί τή γυναῖκα χωρίς τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ καί τίς εὐχές τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ καθιέρωση αὐτή τοῦ πολιτικοῦ γάμου δέν μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι εἶναι κακή ἤ περιττή. Μέσα στήν πατρίδα μας ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δέν εἶναι πιστοί. Ὑπάρχουν καί ἄνθρωποι, λίγοι εὐτυχῶς, πού δέν πιστεύουν στό Θεό. Αὐτοί δέ χρειάζεται νά 'ρθουν στήν Ἐκκλησία, γιά νά ζητήσουν τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ δέν ἔχουν καμιά σχέση μαζί Του. Ἐκτός τοῦ ὅτι δέ θά μπορέσουν νά προσευχηθοῦν μέ τήν πρέπουσα εὐλάβεια, θά γίνονται ἀφορμή νά διαταράζεται ἡ τάξη ἤ καί νά ἐμπαίζεται καί αὐτό τό ἱερό μυστήριο. Ἴσως δέ νά ὀφείλεται σ' αὐτό καί ἡ μεγάλη ἀταξία, πού παρατηρεῖται κατά τήν τέλεση τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς, πού μᾶς ἐκθέτει στά μάτια ξένων καί ἑτερόδοξων χριστιανῶν.

Πέρα ὅμως ἀπό αὐτό, ἡ μή ἀναγνώριση τοῦ πολιτικοῦ γάμου στήν πατρίδα μας, ἐνῶ ἀναγνωριζόταν σέ ἄλλα κράτη, δημιουργοῦσε προβλήματα καί ἀνεπιθύμητες καταστάσεις. Πολλοί Ἕλληνες λ.χ., εὑρισκόμενοι σέ χῶρες πού ἀναγνωρίζεται ὁ πολιτικός γάμος, καί θέλοντας νά πετύχουν κάποιο ἰδιοτελῆ σκοπό, εἴτε θεμελίωση δικαιώματος παραμονῆς στή χώρα ἐκείνη, εἴτε ἀπόκτηση ἰθαγένειας, εἴτε ἐκμετάλλευση περιουσίας ἤ κληρονομιᾶς κάποιου προσώπου πού ζοῦσε στή χώρα ἐκείνη, τόν παντρευόντουσαν μέ πολιτικό γάμο μόνο, καί ὅταν πετύχαιναν τό σκοπό τους, ἐπέστρεφαν στήν πατρίδα μας, ὅπου δέν ἴσχυε ὁ πολιτικός γάμος, τόν διέλυαν χωρίς καμιά διατύπωση, ἀδικῶντας καί βλάπτοντας τό πρόσωπο μέ τό ὁποῖο εἶχαν συνάψει τό γάμο, μέ τό ἀζημίωτο, χωρίς τήν παραμικρή ποινική δίωξη. Γιά ὅλους αὐτούς τοῦ λόγους, λοιπόν, ἡ ἀναγνώριση τοῦ πολιτικοῦ γάμου καί στήν πατρίδα μας ἦταν ἀπαραίτητη.

Ἀπό τό σημεῖο αὐτό, ὅμως, μέχρι τό σημεῖο νά ἀρκεῖται ἕνας πιστός χριστιανός στόν πολιτικό γάμο καί νά μή νιώθει τήν ἀνάγκη νά τελέσει καί τό θρησκευτικό γάμο, ἐπικαλούμενος τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας Του, ὑπάρχει μεγάλη διαφορά.

Ὁ πιστός χριστιανός σέ κάθε περίσταση τῆς ζωῆς του προστρέχει στό Θεό καί ζητᾶ τήν εὐλογία Του. Ἀρχίζουν τά μαθήματα στό σχολεῖο; Ἐγκαινιάζουμε κάποιο κατάστημα ἤ ἐπιχείρηση; Πηγαίνουμε γιά ὕπνο τό βράδυ; Ἀρχίζουμε τήν ἐργασία μας τό πρωί; Καθίζουμε στό τραπέζι γιά φαγητό; Θά προσευχηθοῦμε στό Θεό καί θά Τοῦ ζητήσουμε τή χάρη καί τήν εὐλογία Του.

Ἄν, λοιπόν, σέ κάθε περίσταση τῆς ζωῆς μας ζητοῦμε τή χάρη τοῦ Θεοῦ, γιατί νά τήν ἀρνηθοῦμε στό μεγάλο αὐτό σταθμό, πού τόσο ὄμορφος, ἀλλά καί τόσο δύσκολος εἶναι; Πιό πέρα ἀπό αὐτό, ὅμως, ἄν γιά κάθε χριστιανό, ἄσχετα σέ ποιό δόγμα ἀνήκει, εἶναι ἀπαραίτητη ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ στό καινούργιο καί μεγάλο ξεκίνημα τῆς ζωῆς του, γιά τόν ὀρθόδοξο χριστιανό εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαία, γιατί ὁ γάμος στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι ἕνα ἀπό τά ἑπτά μυστήρια

τῆς Ἐκκλησίας μας. *«Παρά τῷ Θεῷ ἁρμόζεται ἀνδρί γυνή»*, τονίζει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καί *«Ὅ οὖν ὁ Θεός συνέζευξεν, ἄνθρωπος μή χωριζέτω»* (Μάρκ. 10,9). Ὁ Θεός εἶναι, λέγει, ἐκεῖνος πού ἑνώνει τόν ἄνδρα μέ τή γυναῖκα του, καί τό ἀνδρόγυνο πού ἔνωσε ὁ Θεός, δέν πρέπει ὁ ἄνθρωπος νά τό χωρίζει. Ὅποιος, λοιπόν, ἀποφεύγει τήν τέλεση τοῦ θρησκευτικοῦ γάμου, ἀποχωρίζει τόν ἑαυτό του ἀπό τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, ἀφοῦ κατάφωρα καταπατεῖ τίς ἀρχές της καί ἀπορρίπτει θεμελιῶδες μυστήριό της.

Βέβαια πολλοί, γιά νά δικαιολογήσουν τήν ἐκλογή τοῦ πολιτικοῦ γάμου, προφασίζονται ὅτι δῆθεν ὁ θρησκευτικός γάμος ἀπαιτεῖ πολλά ἔξοδα. Στήν πρόφαση αὐτή, ὅμως, ἔχουμε νά παρατηρήσουμε πώς τά ἔξοδα αὐτά δέν τά ἀπαιτεῖ ὁ θρησκευτικός γάμος, ἀλλά ἡ ἐπιθυμία τῶν νεονύμφων νά χαροῦν ὅσο πιό πολύ μποροῦν τή μεγάλη αὐτή στιγμή τῆς ζωῆς τους. Ἄν δέ θέλουν νά κάμουν ἔξοδα, μποροῦν νά παραλάβουν μόνο τούς γονεῖς καί τούς κουμπάρους τους καί νά πᾶνε μόνοι τους στό ναό τῆς ἐνορίας τους ἤ σέ κάποιο ἐξοχικό ἐκκλησάκι, γιά νά τελέσουν μέ ἐλάχιστα ἔξοδα τό γάμο τους.

Εἶναι εὐτύχημα, ὅτι ὁ ἑλληνικός λαός, φύσει θρησκευόμενος καί πιστός στίς παραδόσεις του, στή συντριπτική πλειοψηφία του δέν παραλείπει τήν τέλεση τοῦ θρησκευτικοῦ γάμου. Ὄχι μονάχα στήν Ἑλλάδα, πού ὁ θρησκευτικός γάμος εἶναι ἰσόκυρος μέ τόν πολιτικό, ἀλλά καί σέ πολλά ξένα κράτη, ὅπου ὁ πολιτικός γάμος εἶναι ὑποχρεωτικός, οἱ ὁμογενεῖς μας μετά τόν πολιτικό γάμο σπεύδουν στό ναό τοῦ Θεοῦ, ὅπου τελοῦν καί τό θρησκευτικό γάμο.

Τό συμπέρασμα, λοιπόν, ὕστερα ἀπό αὐτά εἶναι κρυστάλλινο: Σωστή ἡ καθιέρωση τοῦ πολιτικοῦ γάμου, ἀλλά μόνο γιά 'κείνους πού δέ θέλουν νά ἔχουν σχέση μέ τό Θεό. Γιά τούς πιστούς χριστιανούς καί μάλιστα τούς ὀρθοδόξους, ἡ εὐλογία τοῦ γάμου τους ἀπό τό Θεό στήν Ἐκκλησία Του, εἶναι καθῆκον ζωτικό καί ἀπαραίτητο, μέ μία σπουδαία καί ἀπαραίτητη προϋπόθεση: Νά τελεῖται κανονικά, μέ τήν πρέπουσα τάξη καί εὐλάβεια, μέ συναίσθηση τῆς ἱερότητας τῆς στιγμῆς αὐτῆς καί ὄχι τυπικά καί μάλιστα μέ ἀπρέπεια.

Ἡ τάξη κατά τήν τέλεση τοῦ μυστηρίου

Ἀπό τήν ἱστορία τῆς Π.Δ. γνωρίζουμε πώς, ὅταν ὁ Μωυσῆς πλησίαζε στόν ἱερό χῶρο τῆς καιομένης βάτου, ἄκουσε τή φωνή τοῦ Θεοῦ νά τοῦ λέγει : *«Μωυσῆ! Βγάλε τά σανδάλιά σου, γιατί ὁ χῶρος, πάνω στόν ὁποῖο στέκεσαι, εἶναι ἅγιος»* (Ἐξόδ. 3,5).

Χῶρος ἅγιος καί ὁ Ναός. Εἶναι ξεχωρισμένος γιά τή λατρεία τοῦ Θεοῦ. Μπαίνουμε γιά νά ὑψώσουμε νοῦ καί καρδιά πρός τό Δημιουργό καί Σωτῆρα μας. Νά Τοῦ ἐκφράσουμε τούς μυστικούς παλμούς τῆς καρδιᾶς μας: τά αἰσθήματα πού μᾶς πλημμυρίζουν. Τή βαθιά εὐγνωμοσύνη μας γιά τίς πλούσιες δωρεές Του, ἀλλά καί τίς δεήσεις μας γιά τίς τόσες καί τόσες δυσκολίες καί ἀνάγκες ὑλικές καί πνευματικές πού ἀναπόφευκτα συναντοῦμε στή ζωή μας.

Ἐκεῖ σέ τακτές μέρες καί ὧρες τῆς ἑβδομάδας θά συναχθοῦν οἱ πραγματικοί χριστιανοί, τά ζωντανά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, γιά νά ἀκούσουν λόγο Θεοῦ, πού τούς φωτίζει, τούς στηρίζει καί τούς δυναμώνει στόν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Ἐκεῖ θά ἑνώσουν τίς φωνές τους ὅλοι μαζί, σάν ἀδελφοί, σάν παιδιά τοῦ ἴδιου πατέρα, τοῦ Θεοῦ, νά ἀποδώσουν σ' Ἐκεῖνον τή λογική λατρεία τους, νά Τόν εὐχαριστήσουν γιά ὅσα ἀπολαύουν, σάν δῶρα πού ἐκπορεύονται ἀπό τά ἅγια καί πλούσια χέρια Του καί νά Τόν παρακαλέσουν νά χαρίζει σέ ὅλους, ὅ,τι χρειάζονται. Νά τούς προστατεύει ἀπό πνευματικούς, ἠθικούς καί σωματικούς κινδύνους, καί νά καθοδηγεῖ τά διαβήματά τους σέ κάθε ἔργο ἀγαθό καί ὠφέλιμο.

Δέν εἶναι χῶρος κουτσομπολιοῦ, οὔτε κοσμικῶν συναντήσεων. Εἰσερχόμεθα γιά κάποιο ἀνώτερο καί πνευματικό σκοπό. Γι' αὐτό συχνές εἶναι οἱ προτροπές καί τά παραγγέλματα: *«Ἄνω σχῶμεν τάς καρδίας - Πρόσχωμεν - Τάς κεφαλάς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν - Σοφία! ὀρθοί! Ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου! Δεῦτε προσκυνήσωμεν καί προσπέσωμεν Χριστῷ. Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Μετά φόβου Θεοῦ, πίστεως καί ἀγάπης προσέλθετε»* κ.ἄ.

Δυστυχῶς, ὅμως, πρέπει νά ὁμολογήσουμε ὅτι ὑστεροῦμε στό σημεῖο αὐτό. Πολλοί δέν ἔχουν συναίσθηση τῆς ἱερότητας, οὔτε τοῦ χώρου, οὔτε τῆς στιγμῆς. Μπορεῖ τά πόδια τους νά βρίσκονται μέσα στό ναό, ὁ νοῦς ὅμως καί ἡ καρδιά τους φτερουγίζουν ἀλλοῦ. Πέρα ὅμως ἀπό τή διαπίστωση αὐτή, ὑπάρχουν δυό ἀκολουθίες, στίς ὁποῖες ἡ στάση καί ἡ συμπεριφορά μας εἶναι τέτοια, πού κάθε ἄλλο παρά προσευχή φανερώνουν. Καί οἱ ἀκολουθίες αὐτές εἶναι τοῦ βαπτίσματος καί προπαντός τοῦ γάμου, γιά τόν ὁποῖον κάνουμε λόγο στήν προκειμένη περίπτωση. Οἱ φωνές, οἱ συζητήσεις, τά γέλια, οἱ χαιρετοῦρες καθ' ὅλη τή διάρκεια τῆς ἀκολουθίας προδίδουν ἄγνοια τῆς ἱερότητας ὄχι μόνο τοῦ χώρου, ἀλλά καί τῶν ὅσων τελοῦνται μέσα σ' αὐτόν.

Ἡ ἐντύπωση, πού ἀποκομίζει κανείς εἶναι, πώς δέ βρίσκεται σέ ἱερό χῶρο, ἀλλά σέ κάποια αἴθουσα κοσμικῶν ἐκδηλώσεων. Λησμονοῦμε πώς τή στιγμή αὐτή συνομιλοῦμε μέ τόν ἴδιο τό Θεό. Τόν παρακαλοῦμε νά ἑνώσει τά δυό πρόσωπα τῶν νεονύμφων μέ σφιχτό σύνδεσμο, μέ βαθιά ἀγάπη καί ἀφοσίωση, μέ ἀδιατάραχτη γαλήνη, ὥστε νά περάσουν ὁλόκληρη τή ζωή τους ἁρμονικά, χαρούμενα κι εὐτυχισμένα.

Κι ἀντί νά ὑψώσουμε νοῦ καί καρδιά πρός Ἐκεῖνον καί νά Τόν παρακαλέσουμε μέ θέρμη ψυχῆς, μέ τό σεβασμό πού ἁρμόζει στό πρόσωπό Του, Τόν περιφρονοῦμε, ὑβρίζοντες μᾶλλον παρά λατρεύοντες τό πάντιμο καί μεγαλοπρεπές ὄνομά Του, μπροστά στό ὁποῖο μυριάδες ἀγγέλων καί ἀρχαγγέλων μέ δέος παρίστανται.

Καί τίθεται τό εὔλογο ἐρώτημα: Πῶς ὕστερα ἀπό αὐτά εἶναι δυνατό νά ἀποσπάσουμε τή χάρη καί εὐλογία τοῦ Θεοῦ στά αἰτήματα πού ἐκείνη τή στιγμή Τοῦ ἀπευθύνουμε;

Μήπως μέ τήν ἀπρεπῆ αὐτή καί ἀχαρακτήριστη συμπεριφορά μας προκαλοῦμε μᾶλλον τήν ὀργή τοῦ Θεοῦ καί ὄχι τή χάρη καί τήν εὔνοιά Του; *«Αἰτεῖτε καί οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε»* (Ἰακ. 4,3) τονίζει ὁ Ἀπ. Ἰάκωβος στήν καθολική ἐπιστολή του.

Παραπονιόμαστε, πολλές φορές, γιατί, ἐνῶ τελέσαμε τό γάμο μας στήν Ἐκκλησία καί ζητήσαμε τή χάρη καί εὐλογία τοῦ Θεοῦ, ἐντούτοις δέ ζοῦμε ἁρμονικά κι εὐτυχισμένα, καί ἴσως ἀκόμη καί νά διαλύεται. Διερωτηθήκαμε ὅμως γιά τήν αἰτία; Πῶς νά εἰσακουσθοῦν οἱ προσευχές μας καί νά εὐοδωθοῦν τά αἰτήματά μας, ὅταν δέν πιστεύουμε πώς τή στιγμή αὐτή προσευχόμαστε, βρισκόμαστε πρόσωπο πρός πρόσωπο μέ τό Θεό καί νομίζουμε πώς συμμετέχουμε σέ κάποια κοσμική συγκέντρωση καί ἔχουμε νά κάμουμε μόνο μέ τούς ἀνθρώπους πού ἔχουμε γύρω μας;

Μετά τήν ἱερή τελετή ἀκολουθεῖ καί ἡ δεξίωση. Τήν ὥρα αὐτή, ἀφοῦ συγχαροῦμε τούς νεονύμφους καί τά συγγενικά τους πρόσωπα, θά πάρουμε τά δῶρα τους (τά κουφέτα, τό μελεκούνι, κ.ἄ.) καί ἔχουμε τήν εὐκαιρία νά χαιρετίσουμε καί νά ἀνταλλάξουμε ὁποιαδήποτε κουβέντα μέ ὅσους ἀπό τούς παρευρισκομένους ἐνδιαφερόμαστε. Ἂς ἔχουμε, λοιπόν, τήν πρέπουσα ὑπομονή. *«Καιρός παντί πράγματι. Καιρός τοῦ σιγᾶν καί καιρός τοῦ λαλεῖν»*, *«πάντα εὐσχημόνως καί κατά τάξιν γινέσθω»* (Α΄ Κορ. 14,40), διευκρινίζει ὁ αἰώνιος λόγος τοῦ Θεοῦ. Θά πρέπει νά ξεχωρίζουμε τίς περιστάσεις καί νά παρουσιάζουμε τήν πρέπουσα συμπεριφορά.

Βέβαια θά πρέπει νά ὁμολογήσουμε πώς, ἐκεῖ πού ἔχουν φθάσει τά πράγματα, δέν εἶναι εὔκολο νά διορθωθοῦν ἀπό τή μία μέρα στήν ἄλλη. Ἡ κακή αὐτή συνήθεια ἔχει γίνει καθεστώς. Δύσκολα μπορεῖς νά τήν ἀποφύγεις. Κι ἄν τό θέλεις ἐσύ, δέ σέ ἀφήνουν ἄλλοι παρευρισκόμενοι. Σέ χαιρετοῦν, σοῦ μιλοῦν, δέ σέ ἀφήνουν ἥσυχο. Καί σύ πιά γιά νά μήν παρεξηγηθεῖς, γιά νά μή νομίσουν πώς ἔχεις κάτι μαζί τους, πώς δέν τούς καταδέχεσαι, πώς τούς περιφρονεῖς, πώς θέλεις νά τούς ἀποφύγεις -γιατί δέν μποροῦν νά σκεφτοῦν διαφορετικά καί εἶναι ἔτσι συνηθισμένοι- ἀναγκάζεσαι νά ὑποχωρήσεις καί νά ἀνταποκριθεῖς στίς προκλήσεις - ἐνοχλήσεις τους.

Χρειάζονται, λοιπόν, ριζικά μέτρα, ἀποφασιστικές ἐνέργειες, συντονισμένες προσπάθειες. Καί πρῶτα - πρῶτα ὁ λειτουργός ὄχι μόνο στήν ἀρχή τῆς ἀκολουθίας, ἀλλά καί ἐνδιάμεσα, ὅταν βλέπει πώς πάει νά διαταραχθεῖ ἡ ἡσυχία, θά πρέπει νά ἐπανέρχεται καί νά ἐπισημαίνει στούς παρευρισκομένους τήν ἱερότητα τῆς στιγμῆς καί τήν πρέπουσα στάση πού πρέπει νά τηροῦν. Στήν περίπτωση αὐτή ἔχοντας συνειδητοποιήσει τί κάνουν ἐκείνη τή στιγμή, ὄχι μόνο θά διστάζουν κάπως νά ἐνοχλήσουν, ἀλλά καί ἄν οἱ ἴδιοι δέ διστάζουν, δέ θά παρεξηγήσουν τοὐλάχιστον ἐκείνους πού δέν ἀνταποκρίνονται στίς ἐνοχλήσεις τους.

Πέρα ὅμως ἀπό τήν κακή συνήθεια εἶναι καί τά ἔθιμα, πού παρεισέδυσαν στήν τέλεση τῆς ἱερῆς ἀκολουθίας, ὅπως εἶναι ὁ ἄγριος -πολλές φορές- ξυλοδαρμός τῶν νεονύμφων καί τῶν κουμπάρων, τήν ὥρα πού ψάλλεται ὁ ὑπέροχος ὕμνος *«Ἡσαΐα χόρευε»*.

Βέβαια τό νά κοπεῖ τελείως τό ἔθιμο, κάτω ἀπό τίς σημερινές τοὐλάχιστον συνθῆκες, εἶναι πολύ δύσκολο. Θά μποροῦσε, ὅμως, ὕστερα ἀπό συχνές συστάσεις καί πάλι τοῦ λειτουργοῦ καί ἄλλων προσώπων πού διαθέτουν κῦρος, νά βελτιωθεῖ. Νά περιοριστεῖ, γιά παράδειγμα, σέ ἕνα ἁπλό ἄγγιγμα ἀγάπης, πού θά δηλώνει συμπάθεια καί ἐκτίμηση, ὅπως χτυπᾶμε σέ πολλές περιπτώσεις φιλικά πρόσωπα στήν πλάτη, γιά νά ἐκδηλώσουμε τή συμπάθειά μας.

Μέ τόν τρόπο αὐτό, ἀλλά καί μέ συνεχεῖς καί ἐπίμονες προσπάθειες θά μπορέσουμε νά ἀνεβάσουμε τή συμπεριφορά μας, ἐνῶ διαφορετικά θά ἐκτιθέμεθα ὁλοένα καί περισσότερο στά μάτια ξένων καί ἑτερόδοξων τουριστῶν, πού κι ἀπό περιέργεια -πολλές φορές- παρακολουθοῦν τίς ἱερές συνάξεις μας.

Στό σημεῖο αὐτό, δέ θά παραλείψω νά ἀναφέρω καί κάποιο σχετικό περιστατικό πού ἔλαβε χώρα σέ τέτοια περίπτωση στό ναό τοῦ Ἁγ. Νεκταρίου στό Φαληράκι.

Ἀφοῦ τελείωσε ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου, ὁ μακαριστός ἐφημέριος τοῦ ναοῦ π. Βαγιανός μέ πρόσωπα πού παρευρίσκοντο στήν ἀκολουθία, κατέλυσαν στό πνευματικό κέντρο γιά κάποιο καφέ, ὅπως συνηθίζεται. Ἀνάμεσά τους καί δυό τουρίστες. Ἀξιοποιῶντας ὁ π. Βαγιανός τήν παρουσία τουριστῶν, τούς ρώτησε ποιά ἐντύπωση ἀποκόμισαν ἀπό τήν ἱερή ἀκολουθία.

Ἡ ἀπάντηση πού δόθηκε, κάθε ἄλλο παρά κολακευτική ἦταν. *«Ὡραία ἡ ἀκολουθία* -εἶπαν- *ἀλλά ἐσεῖς οἱ ὀρθόδοξοι δέν προσεύχεσθε»*. Ἀξίζει νά τό προσέξουμε αὐτό. Δέν εἶπαν: *«δέν ξέρετε νά προσευχηθεῖτε»*, ἀλλά *«δέν προσεύχεσθε»*. Καί συνέχισαν: *«Ἐμεῖς μόλις πατήσουμε τό κατώφλι τοῦ ναοῦ, ἀφήνουμε πίσω μας ὁποιεσδήποτε σκέψεις καί φροντίδες καί δέ λέμε τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπό τούς ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας μας μέχρι νά τελειώσει ἡ ἀκολουθία. Ἀντίθετα, σεῖς, συγγνώμη κι ὅλας, σάν νά μπαίνετε σέ κάποια αἴθουσα κοσμικῶν συγκεντρώσεων, ἀρχίζετε τά γέλια, τίς χαιρετοῦρες καί ὁποιεσδήποτε συζητήσεις, ἀδιαφορῶντας γιά τήν ἱερή ὑμνωδία»*.

Τό σχόλιο αὐτό τῶν τουριστῶν μᾶς ἄφησε ἄφωνους, γιατί ἦταν πέρα γιά πέρα ἀποκαλυπτικό. Ἦταν θά λέγαμε ἕνα χαστούκι πού πρέπει νά μᾶς ἀπασχολήσει σοβαρά. Νά μᾶς προβληματίσει γιά τό ἐνδιαφέρον καί τήν προσπάθεια πού θά πρέπει νά ἀναλάβουμε στήν ἐπαναφορά τῆς τάξης καί τῆς ἡσυχίας κατά τίς ὧρες τῆς λατρείας μας. ■

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΑΙΡΕΣΗ (Γ΄)

Ἐγγυημένα κριτήρια ἀλήθειας

τοῦ Ἀρχιμ. Αὐγουστίνου Γ. Μύρου

Συμβαίνει πολλὲς φορές, ὅταν ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ συναντοῦν ἀνθρώπους ποὺ ἀνήκουν σὲ κάποια ἀπὸ τὶς αἱρέσεις, νὰ τοὺς ἐκπλήσσουν, διότι δίνουν τὴν ἐντύπωση καλῶν, ἀγαθῶν καὶ ἀξιοπρόσεκτων ἀνθρώπων. Ἡ καλωσύνη, ἡ εὐγένεια, ἡ ἐξυπηρετικότητα, ἡ σεμνότητα, ἡ ἀφοσίωση στὸν Θεό, ὁ ζῆλος γιὰ τὴ μελέτη τῶν ἁγίων Γραφῶν, ἡ ἀποφυγὴ ἁμαρτωλῶν συνηθειῶν, ἐντυπωσιάζουν τοὺς πολλοὺς καὶ δημιουργοῦν μέσα τους ἐρωτήματα καὶ προβληματισμό· μήπως ἡ πίστη τους εἶναι ἀληθινή; μήπως ἔχουν δίκαιο γιὰ τὰ ὅσα ὑποστηρίζουν; Ὅμως ἐμεῖς διερωτόμαστε· μποροῦν οἱ ἐξωτερικὲς αὐτὲς ἐκδηλώσεις καὶ συμπεριφορὲς νὰ ἀποτελέσουν ἀλάνθαστα κριτήρια γιὰ τὴν γνησιότητα τῆς Πίστεως;

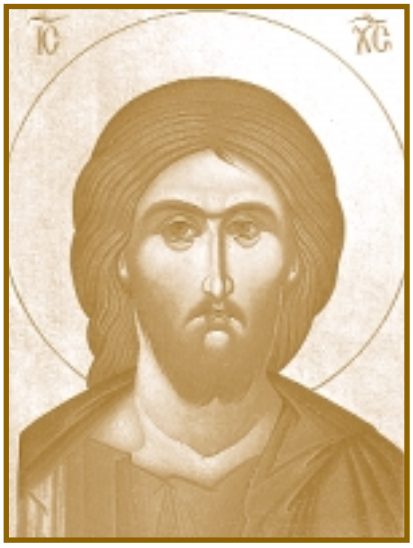

Ὅταν πάλι συμβαίνει νὰ συζητοῦν μὲ κάποιους αἱρετικοὺς καὶ φθάνουν στὸ σημεῖο νὰ ἐρωτήσουν, ποῦ στηρίζονται αὐτὰ ποὺ πιστεύουν καὶ ὑποστηρίζουν, ἡ ἀπάντησή τους εἶναι αὐθόρμητη· μὰ ποῦ ἀλλοῦ ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή· αὐτὰ εἶναι γραμμένα στὴ Βίβλο. Καὶ ἐμεῖς ξανὰ διερωτόμαστε· πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχουν τόσες αἱρετικὲς ὁμάδες μὲ δοξασίες διαμετρικὰ ἀντίθετες γιὰ τὰ ἴδια ζητήματα καὶ νὰ στηρίζονται ὅλες στὴν Ἁγία Γραφή;

Ὁ προβληματισμὸς αὐτὸς μᾶς ἀναγκάζει νὰ ἀναζητήσουμε κάποια σταθερὰ καὶ ἐγγυημένα κριτήρια, γιὰ νὰ μποροῦμε μὲ ἀσφάλεια κάθε φορὰ νὰ ἀνιχνεύουμε τὴν ἀλήθεια καὶ τὴ γνήσια Πίστη.

Τὸ ζήτημα αὐτὸ τῶν κριτηρίων τῆς ἀληθείας ἀπασχόλησε τοὺς ἁγίους πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀκόμη ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χριστιανικὰ χρόνια, ὅταν βρέθηκαν στὴν ἀνάγκη νὰ ἀντιμετωπίσουν τοὺς αἱρετικοὺς τῆς ἐποχῆς τους, οἱ ὁποῖοι ἰσχυρίζονταν ὅτι κατεῖχαν τὴν ἀλήθεια.

Οἱ ἅγιοι πατέρες ξεκίνησαν ἀπὸ μία ἀπόλυτα σταθερὴ βάση γιὰ νὰ ἀναπτύξουν τὴν ἐπιχειρηματολογία τους· ταύτισαν τὴν ἀλήθεια μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, τὸν ἐνανθρωπήσαντα Υἱὸ τοῦ Θεοῦ. Στὴν πραγματικότητα δὲν πρωτοτύπησαν, διότι ἁπλῶς ἀξιοποίησαν τὴν ἀποκάλυψη αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ὁμολόγησε ὅτι *«ἐγώ εἰμι... ἡ ἀλήθεια»* (Ἰωάν. 14,6). Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ παρατήρηση τοῦ Τερτυλλιανοῦ ὅτι *«ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἀποκάλυψε τὸν ἑαυτό του ὄχι ὡς ἕνα ἔθιμο, ἀλλ' ὡς τὴν ἀλήθεια»* (De Virginibus Velandis 1,1). Ἑπομένως, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ἄλλο πιὸ αὐθεντικὸ κριτήριο γιὰ τὴν ἀλήθεια ἀπὸ αὐτὸν τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ποὺ τὴν ἐνσαρκώνει.

Τὸ πρόβλημα ὅμως τῶν κριτηρίων τῆς ἀληθείας δὲν λύνεται τελεσίδικα μὲ τὴν διαπίστωση αὐτή, διότι ἀμέσως γεννᾶται ἄλλο ἐρώτημα· ποῦ μποροῦμε νὰ βροῦμε τὸν ἐναθρωπήσαντα Χριστὸ μετὰ τὴν Ἀνάληψή του, γιὰ νὰ μαρτυρήσει τὴν ἀλήθεια; Ἡ ἀποστολικὴ καὶ πατερικὴ ἀπάντηση εἶναι καὶ ἐδῶ δεδομένη. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι παρὼν καὶ ζῶν στὴν μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἀφοῦ αὐτὴ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ ἴδιο του τὸ Σῶμα (Ἐφ. 1,23-24). Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἕνα σωματεῖο ἀνθρώπων, ποὺ συμβαίνει νὰ ἔχουν τὴν ἴδια ἀνθρώπινη πίστη (ὅπως τὴν ὁρίζουν οἱ αἱρετικοί). Ἡ ἀληθινὴ Ἐκκλησία εἶναι αὐτὸς ὁ ἐνανθρωπήσας Χριστός, ποὺ παραδίδεται ὁλόκληρος, ἀναλλοίωτος καὶ ζωντα-

νός ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεά. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τοὺς πιστοὺς στὸ Μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας, ὅπως ἀκριβῶς μᾶς τὸ δείχνει ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, ὁ ὁποῖος, μαζὶ μὲ τὸν Κλεῶπα, τὸν ἀναγνώρισε *«ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου»* (Λκ. 24,30-35). Ἔτσι ἡ μία ἀληθινὴ Ἐκκλησία ἀποτελεῖ συγχρόνως τὸ κριτήριο καὶ τὸ θησαυροφυλάκιο τῆς ἀληθείας. Εἶναι ἰδιαίτερα ἀξιοπρόσεκτη γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ ἡ μαρτυρία τοῦ ἁγίου Εἰρηναίου.

«Αὐτὸ τὸ κήρυγμα καὶ αὐτὴν τὴν Πίστη παρέλαβε ἡ Ἐκκλησία, ὅπως προαναφέραμε, μολονότι ἔχει ἐξαπλωθεῖ σὲ ὅλο τὸν κόσμο καὶ μὲ ἐπιμέλεια τὰ φυλάγει σὰν νὰ κατοικεῖ σὲ ἕνα σπίτι. Παρομοίως τὰ πιστεύει σὰν νὰ ἔχει μία ψυχὴ καὶ τὴν ἴδια καρδιά· τὰ διακηρύσσει ἐν ἁρμονίᾳ καὶ τὰ διδάσκει καὶ τὰ παραδίδει σὰν νὰ ἔχει ἕνα στόμα. Οἱ διάλεκτοι ἀνὰ τὸν κόσμο εἶναι ἀνόμοιοι, ἀλλ' ἡ δύμαμη τῆς παραδόσεως εἶναι μία καὶ ἡ αὐτή» (Ἔλεγχος καὶ ἀνατροπὴ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως 1,10,2).

Οἱ ἅγιοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὁμολογοῦν καὶ κηρύττουν αὐτὸ ποὺ πρῶτος ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔγραψε στὸν μαθητή του Τιμόθεο, ὅτι δηλαδή, ἡ Ἐκκλησία τοῦ ζῶντος Θεοῦ εἶναι *«στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας»* (Α΄ Τιμ. 3,15). Ὁ κάθε πιστὸς, ἑπομένως, ὡς μέλος τῆς ἀληθινῆς Ἐκκλησίας ἔχει λάβει «τὸν κανόνα τῆς ἀληθείας», δηλαδὴ τὸ κριτήριο τῆς ἀληθείας, μὲ τὸ Μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος (Ἔλεγχος καὶ ἀνατροπὴ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως 1,9,4). Ὅλα αὐτὰ σημαίνουν ὅτι ἔξω ἀπὸ τὴν μία ἀληθινὴ Ἐκκλησία δὲν ὑπάρχει αὐθεντικὸ καὶ ἐγγυημένο κριτήριο τῆς ἀληθείας. Ὁ ἴδιος ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος γράφει γιὰ τὸν ἅγιο Πολύκαρπο ὅτι *«δίδασκε πάντα αὐτὰ ποὺ ἔμαθε ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους καὶ ἡ Ἐκκλησία παραδίδει καὶ εἶναι τὰ μόνα ἀληθινά»* (Ἔλεγχος καὶ ἀνατροπὴ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως 3,3,4).

Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι, ὅταν οἱ αἱρετικοὶ ἀποκόβονται ἀπὸ τὴν μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, τότε χάνουν ὁπωσδήποτε τὸν *«κανόνα τῆς ἀληθείας»*, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ παρεκκλίνουν ἀπὸ τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ περιπλανῶνται μέσα στὰ σκοτάδια τῆς πλάνης.

Πῶς, ὅμως, καὶ μὲ ποιὰ κριτήρια μπορεῖ κάποιος νὰ ἀναγνωρίσει τὴν μία ἀληθινὴ Ἐκκλησία, τὸ αὐθεντικὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀποκόπτονται οἱ αἱρετικοί; Εὐτυχῶς τὰ κριτήρια αὐτὰ ὑπάρχουν θησαυρισμένα μέσα στὸ πολύτιμο θησαυροφυλάκιο τῆς Ἱερᾶς μας Παραδόσεως. Ἐκεῖνο ποὺ ἀπαιτεῖται εἶναι τὸ ἀνύστακτο ἐνδιαφέρον καὶ ἡ ἐπιμελημένη ἔρευνα, ὥστε ὁ καθένας μας νὰ γνωρίσει καὶ νὰ συνειδητοποιήσει τὴ σημασία τους. ■

Ἐπιστολή Φιλοζωικῆς Ὀργάνωσης Ρόδου

Δυστυχῶς ἔχουν παρατηρηθεῖ στή Ρόδο κατά τή διάρκεια τῆς ὕπαρξης τῆς ὀργάνωσής μας ἀπό τό 1991 συμπεριφορές ἐκ μέρους συμπολιτῶν μας πού δέν ἁρμόζουν σέ μία πολιτισμένη χριστιανική κοινωνία. Αὐτές ἦταν οἱ δηλητηριάσεις, οἱ ἀπαγχονισμοί, οἱ ἐγκαταλείψεις σέ ἄγνωστο περιβάλλον καί τό δέσιμο ζώων χωρίς τροφή καί νερό γιά νά ψοφήσουν. Ἀποτέλεσμα ὅλων αὐτῶν τῶν ἐχθρικῶν πρός τά ζῶα συμπεριφορῶν ἦταν ὁ διεθνής διασυρμός ὅλων μας ὡς χώρας καί ὡς λαοῦ.

Παρακαλοῦμε τούς συμπολῖτες μας νά συμμεριστοῦν τήν ἀγωνία γιά ἐπιβίωση ἑνός κατατρεγμένου ζώου πού αἰσθάνεται τόν πόνο, τήν πεῖνα, τή δίψα καί πού τούς πλησιάζει ζητῶντας βοήθεια. Στό χέρι τους εἶναι νά τοῦ δώσουν τόν Παράδεισο ἤ τήν Κόλαση, δείχνοντάς του ἤ ὄχι τό σεβασμό πού ὀφείλουν.

Θερμή παράκληση πρός ὅλους, νά μήν ἐγκαταλείπουν τά ζῶα τους, γιατί ἡ ἀπόκτηση ἑνός πιστοῦ φίλου εἶναι ἀπόφαση ζωῆς, νά μήν ἀφήνουν τά ζῶα πού βαρέθηκαν στό δρόμο, νά προσπαθοῦν νά τά προστατεύουν ἀπό ἀνεπιθύμητες ἐγκυμοσύνες, γιά νά περιορίσουν τόν ἀνεξέλεγκτο πολλαπλασιασμό τους.

Ὁ Νόμος 3170/2003, πού θεσπίστηκε ἀπό τήν Εὐρωπαϊκή Ἕνωση, εἶναι ρητός ὅσον ἀφορᾶ στήν προστασία τῶν ζώων, πλήν ὅμως μέχρι σήμερα μένει μόνο στά χαρτιά.

Ἐλπίζουμε ὁ Κύριος νά μᾶς φωτίσει ὅλους νά κατανοήσουμε τό κακό πού κάνουμε στά ἄμοιρα αὐτά ζῶα καί ἐν συνέχειᾳ στόν τόπο μας.

Μέ τήν πεποίθηση, ὅτι θά εἰσακουστοῦν οἱ παρακλήσεις μας, διατελοῦμε μέ ἐκτίμηση.

Ἡ πρόεδρος καί τά μέλη τοῦ Σ.Φ.Ρ.

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΩΝ ΑΣΚΗΤΩΝ (5)

τοῦ Τίτο Κολλιάντερ, ὀρθοδόξου Σουηδοῦ συγγραφέως

Πῶς ὁ ἄνθρωπος νεκρώνει τό δικό του θέλημα γιά νά δεχτεῖ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

«*Ἄν, ὅμως, διώξουμε τόν ἑαυτό μας ἀπό μέσα μας, ποιόν θά συναντήσουμε τότε*»; Ρωτάει ὁ ἐπίσκοπος Θεοφάνης. Καί δίνει ἀμέσως τήν ἀπάντηση: «*Τότε θά συναντήσουμε τό Θεό καί τόν πλησίον μας*». Αὐτό σημαίνει πώς ὅλες οἱ φροντίδες καί τό ἐνδιαφέρον μας, ὅλη ἡ ἀγάπη πού ἀφαιροῦμε ἀπό τόν ἑαυτό μας μεταφέρεται κατά φυσική ἀναγκαιότητα καί χωρίς καλά καλά νά τό καταλάβουμε στό Θεό καί στό συνάνθρωπό μας. Μόνο ἔτσι δέ γνωρίζει τό ἀριστερό χέρι τί κάνει τό δεξί καί γίνεται «*ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ*» (Ματθ. στ΄ 3-4).

Προτοῦ νά γίνει αὐτό δέν μποροῦμε καθόλου «*ἕκαστος ἡμῶν*» νά ἀρέσει «*τῷ πλησίον εἰς τό ἀγαθόν πρός οἰκοδομήν*» (Ρωμ. ιε΄ 2) κατά ἕναν τρόπο ἀληθινό καί μή ὑλικό. Οἱ προσπάθειές μας στήν κατεύθυνση αὐτή μπορεῖ νά πᾶνε χαμένες, γιατί εἶναι προσπάθειες πού κατά βάθος ἀποβλέπουν στήν ἐγωιστική ἱκανοποίησή μας. Αὐτό εἶναι ἀνάγκη νά τό ἀποσαφηνίσουμε μέσα μας, γιατί διαφορετικά μπορεῖ εὔκολα νά λοξοδρομήσουμε καί νά κάνουμε φαινομενικά καλές πράξεις, πού νά ἔχουν κατάληξη τήν αὐτοϊκανοποίηση καί τήν ἐγωιστική μας εὐχαρίστηση.

Γιά νά μπορέσουμε νά ξεφύγουμε τόν κίνδυνο αὐτό εἶναι ἀνάγκη νά ἀποφύγουμε τήν ἀπασχόλησή μας μέ πολλά. Ἡ πολυπραγμοσύνη εἶναι κατά κανόνα ἕνα δηλητήριο. Κοίταξε τόν ἑαυτό σου. Ἐξέτασέ τον μέ ἐπιμέλεια. Θά δεῖς τότε πώς πολλές πράξεις σου, πού φαίνονται ὅτι γίνονται μέ διάθεση ἀφοσίωσης καί προσφορᾶς, γίνονται στήν πραγματικότητα γιά νά κλείσουν τό στόμα τῆς συνείδησης. Κι αὐτό δέ σημαίνει τίποτε ἄλλο παρά τήν ἀκατανίκητη συνήθειά σου νά ἱκανοποιεῖς τόν ἑαυτό σου καί νά «*ἀρέσκῃς ἑαυτῷ*» (Ρωμ. ιε΄ 1).

Γνώριζέ το καλά. Ὁ Θεός τῆς ἀγάπης καί τῆς εἰρήνης καί τῆς θυσίας δέ μένει εὐχαρίστως ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει βιασύνη, οὔτε ἐκεῖ πού ὑπάρχει σπουδή νά κάνει κανείς τό θέλημά του, ἔστω καί ἄν αὐτό ἐμφανίζεται μέ ὁποιοδήποτε πρόσχημα.

Ὑπάρχει ἕνα μέσο γιά νά δοκιμάσεις τή γνησιότητα τῆς διάθεσής σου. Ἄν χάνεις τή γαλήνη σου· ἄν θεωρεῖς ὅτι ὁ ἑαυτός σου ὑποβιβάζεται· ἄν εὔκολα ἐρεθίζεσαι, ὅταν γιά κάποιο λόγο θά χρειαστεῖ νά μήν ἐκτελέσεις μιά καλή πράξη πού σχεδίαζες, τότε νά εἶσαι βέβαιος πώς ἡ πηγή τῆς πράξης αὐτῆς εἶναι θολή.

Ἴσως ρωτήσεις· γιατί; Αὐτοί πού ἔχουν πεῖρα τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἀπαντοῦν: Τά ἐξωτερικά ἐμπόδια καί οἱ ἀναποδιές ὀρθώνονται μόνον ἐναντίον ἐκείνου πού δέν ἔχει παραδώσει τή θέλησή του στό Θεό. Καί αὐτό εἶναι καί γιά τόν Ἴδιο τό Θεό ἕνα -δέν τό πιστεύεις!- ἐμπόδιο νά ἐνεργήσει ὅ,τι καλό μέ τά δικά Του χέρια. Μιά καλή πράξη, καθαρή ἀπό κάθε ἐγωιστικό στοιχεῖο, δέν εἶναι δική μου, ἀλλά τοῦ Θεοῦ. Ἐναντίον ὅμως τοῦ Θεοῦ κανένα ἐμπόδιο δέν μπορεῖ νά ὀρθωθεῖ, ἐκτός φυσικά τοῦ ἐγωισμοῦ μου. Μόνο γιά τά δικά μου σχέδια καί τούς δικούς μου πόθους, π.χ. νά μελετήσω, νά ἐργαστῶ, νά ξεκουραστῶ, νά φάω ἤ νά κάμω κάποια συνηθισμένη ἐξυπηρέτηση στούς συνανθρώπους μου, μπορεῖ ἕνα ἐξωτερικό ἐμπόδιο νά ἀνακόψει τήν πορεία μου καί νά μέ ἐξερεθίσει. Γιά κάποιον ὅμως πού βρῆκε «*τήν στενήν ὁδόν τήν ἀπάγουσαν εἰς τήν ζωήν*», δηλαδή τό Θεό, ὑπάρχει μόνο ἕνα δυνατό ἐμπόδιο. Αὐτό πού σημειώσαμε λίγο πιό πάνω: ἡ ἁμαρτωλή του θέληση. Ἄν θέλει ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ νά κάνει κάτι, ἀλλά δέν τοῦ ἐπιτρέπεται ἡ ἐκτέλεσή του, μένει εἰρηνικός. Πῶς θά ἦταν δυνατό νά ἐρεθιστεῖ; Δέν κάνει κανένα σχέδιο χωρίς νά τό ἐμπιστεύεται στό Θεό (Ἰακώβου δ΄ 13-16).

Εἶναι κι αὐτό ἕνα μυστικό πού εἶχαν οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ. Μήν ξεγελιέσαι λοιπόν. Ἕνας χριστιανός «*ὀφείλει, καθώς Ἐκεῖνος (ὁ Χριστός) περιεπάτησε καί αὐτός οὕτω περιπατεῖν*» (Α΄ Ἰωάν. β΄ 6). Ἐκεῖνος δέν ἐπιζήτησε νά κάνει τό δικό Του θέλημα (Ἰωάν. ε΄ 20), ἀλλά γεννήθηκε στό ἄχυρο, νήστεψε σαράντα μερόνυχτα, ξαγρυπνοῦσε ὁλόκληρες νύχτες στήν προσευχή, θεράπευε ἀρρώστους, ἔδιωχνε πονηρά πνεύματα, δέν εἶχε «*ποῦ τήν κεφαλήν κλίνῃ*» γιά νά ξεκουραστεῖ λιγάκι, καί τελικά χλευάστηκε, μαστιγώθηκε, σταυρώθηκε. Σκέψου πόσο μακριά εἶσαι ἀπό ὅλα αὐτά. Ξαναρώτησε τόν ἑαυτό σου. Ξενύχτησα ἔστω καί μιά νύχτα πάνω στήν προσευχή; Νήστεψα καί ἕνα μονάχα μερόνυχτο; Ἔδιωξα ἔστω καί ἕνα πονηρό πνεῦμα; Ἀντίκρυσα ἀντιξοότητες, δοκίμασα ἐμπαιγμούς, ἔχω χτυπηθεῖ ὅπως ὁ Χριστός; «*Ἐσταύρωσα τήν σάρκα*» μου πραγματικά; (Γαλ. ε΄ 24) Ἐπιζητῶ νά μήν κάνω τό θέλημά μου; Διατήρησέ τα ὅλα αὐτά τά ἐρωτήματα ζωντανά στή μνήμη σου.

Ὅποιος πραγματικά ἀπαρνιέται τόν ἑαυτό του, δέ ρωτάει: εἶμαι εὐτυχισμένος; Ἤ, θά ἱκανοποιηθῶ καί θά εὐχαριστηθῶ ἐγώ; Ὅλες αὐτές οἱ ἐρωτήσεις δέν ἔχουν θέση γιά σένα, ἄν πραγματικά ἀπαρνιέσαι τόν ἑαυτό σου. Γιατί μέ τήν αὐταπάρνηση ἀπέβαλες καί τήν ἐπιθυμία σου γιά ὁποιασδήποτε μορφῆς ἐξωτερική εὐτυχία. Καί αὐτή ἀκριβῶς ἡ ἐπιμονή σου γιά προσωπική καί ἐγωιστική εὐτυχία εἶναι ἡ βαθύτερη αἰτία τῆς ἀνησυχίας καί τοῦ ἐσωτερικοῦ σου διχασμοῦ. Ἀπαρνήσου την καί καταπολέμησέ την. Τότε θά σοῦ δοθοῦν καί τά ὑπόλοιπα χωρίς κόπο καί δυσκολία. ■

ΠΑΝΑΓΙΑ ΚΑΛΟΠΕΤΡΑ

τῆς Ἀναστασίας Χατζηαντωνίου, ἐκπαιδευτικοῦ

Σέ μιά πανέμορφη τοποθεσία στά Ν.Α. τοῦ χωριοῦ Θολοῦ (Θεολόγου) τῆς Ρόδου, στήν περιοχή Καλαμῶνα καί στά ὄρια τῆς Ψίνθου, βρίσκεται τό μοναστήρι τῆς Παναγίας Καλόπετρας.

Μπορεῖ κανείς νά φθάσει ἀπό τήν Ψίνθο μά καί ἀπό τό δρόμο τῆς κοιλάδος τῶν Πεταλούδων περνῶντας τά Μαλά καί ἀντικρίζοντας δεξιά τό Καστρί.

Ἡ Ἐκκλησία βρίσκεται σ' ἕνα μικρό πλάτωμα τοῦ βουνοῦ *«Λευκόποδα»* ἤ *«Λευτόπαγος»* καί κτίσθηκε ἀπό τόν ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας Ἀλέξανδρο Ὑψηλάντη τό 1782. Στό χάρτη τό βουνό γράφεται καί Λευκόπεδα, ἀπό τό χρῶμα τοῦ χώματος.

Τό μοναστήρι ὑπῆρχε στά 1489, γιατί, ἄν δέν προϋπῆρχε τῆς κατακτήσεως τῆς Ρόδου τό 1522, οἱ Τοῦρκοι δέ θά ἐπέτρεπαν ἐπισκευή ἤ ἀνέγερσή του, σύμφωνα μέ τήν πολιτική πού ἀκολουθοῦσαν κατά τῶν χριστιανῶν. Ἡ δημοσίευση τῶν ἀρχείων τῶν Ἱπποτῶν ἐπιφύλαξε ἐκπλήξεις, ἀλλά εἶναι ἀδύνατη ἡ ἀρχαιολογική ἀνίχνευση τοῦ κτίσματος. Ἡ πρώιμη ἀναφορά τῆς Καλόπετρας στά 1314, μᾶς ἀναγκάζει νά τή συσχετίσουμε μέ ἄλλα ἀξιόλογα μοναστήρια πού ἀνήκουν στήν ἴδια ἐποχή, ὅπως ὁ Ταξιάρχης στό Καμμυρί, ὁ Ἀρταμίτης, τό Θάρρι, τό Σκιάδι, ὁ Ἅγ. Φιλήμονας Ἀρνίθας, τό Φουντουκλί καί ἡ Φιλέρημος.

Ὅλα αὐτά τά μοναστήρια ὑπῆρξαν χῶροι πνευματικοῦ καταρτισμοῦ, μορφώσεως καί θεραπείας ψυχῶν. Ἐπίσης ὅλα μαζί ἀποτελοῦσαν κομβικά σημεῖα ἑνός ἐσωτερικοῦ δικτύου τοῦ νησιοῦ, πού ἔνωνε σπουδαῖα χωριά καί ἤλεγχε στρατιωτικές διαβάσεις. Ἀποτελοῦσαν τόπο ξεκούρασης τῶν διερχομένων, ἄρα συνέλεγαν σημαντικές πληροφορίες ὕψιστης σημασίας. Ἐπιπλέον, ἐμπόδιζαν σέ περίοδο ἐπιχειρήσεων τούς ἐπιτιθεμένους ἤ ἀπέκρυπταν στρατιωτικές δυνάμεις σέ διάρκεια μυστικῆς ἀποστολῆς. Μετέδιδαν μέ φρυκτωρίες (σήματα μέ φωτιές πυρσῶν) μηνύματα πού ἔφθαναν ἐγκαίρως στήν πόλη τῆς Ρόδου. Ταυτόχρονα ἀποτελοῦσαν σημαντικές οἰκονομικές μονάδες γιά τόν τόπο.

Γραπτές ἱστορικές πηγές ἀποδεικνύουν τή σχέση τῆς Μονῆς μέ τήν οἰκογένεια τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντη ἡγεμόνα τῆς Μολδοβλαχίας. Εἶναι δυό μαρμάρινες ἐπιγραφές πού σήμερα βρίσκονται ἐντοιχισμένες πάνω ἀπό τήν εἴσοδο τοῦ ναοῦ. Μία μικρή πού φέρει τή χρονολογία 1784 καί τά ἀρχικά ΑΛ ΞΑ ΥΨ ΒΒ ΜΛ ΔΒ (Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, Βοεβόδας Μολδοβλαχίας). Ἡ ἄλλη εἶναι μεγαλύτερη μέ διαστάσεις 43x46 ἑκ. καί πάχους 0,7 ἑκ. καί εἶναι κτητορική. Ἀπό τήν ἐπιγραφή αὐτή πληροφορούμεθα ὅτι ὁ ναός εἶναι ἀφιέρωμα τοῦ Ἀλ. Ὑψηλάντη καί ἀνοικοδομήθηκε στά 1782 ἔπειτα ἀπό τάξιμο πού ἔκανε ὁ ἡγεμόνας στήν Παναγία. Προηγήθηκε τό 1779 σεισμός. Ἡ πληροφορία γιά τό σεισμό τοῦ Σεπτεμβρίου 1779 βρέθηκε γραμμένη ἐπάνω στό βιβλίο Μηναῖο τοῦ Σεπτεμβρίου. Γεννᾶται τώρα τό ἐρώτημα, πῶς καί γιατί ὁ Ὑψηλάντης κατέφυγε στή Ρόδο καί ἔκτισε τή μονή τῆς Καλόπετρας. Ἀναγκασθήκαμε νά καταφύγουμε στίς παραδόσεις.

Α΄ Παράδοση: Ἐνῶ ἡ κόρη τοῦ Ὑψηλάντου βρισκόταν κάτω ἀπό βαριά ἀσθένεια καί ἦταν ἑτοιμοθάνατη, ἡ ἐπιστήμη εἶχε παραιτηθεῖ ἀπό κάθε βοήθεια. Ὁ πατέρας της, ὁ Ὑψηλάντης, ἐνῶ καθόταν κοντά στήν κλίνη τῆς κόρης του, κοιμήθηκε καί βλέπει ὄνειρο, ὅτι κάποια γυναῖκα δίδει κάποιο φάρμακο πρός τή θυγατέρα του καί γίνεται ἐντελῶς καλά. Ἔντρομος ξυπνᾶ καί βλέπει τή θυγατέρα του νά εἶναι ὑγιέστατη. Ἀπό τότε βασάνιζε τόν Ὑψηλάντη ἡ ἰδέα, ποιά ἦταν ἡ γυ-

ναῖκα ἐκείνη. Μία νύχτα βλέπει στόν ὕπνο του τήν ἴδια γυναῖκα, ἡ ὁποία τοῦ εἶπε ὅτι ἦταν ἡ Καλόπετρα. Ἀμέσως ὁ Ὑψηλάντης μέ πλοῖα τρέχει νά τήν ἀναζητήσει. Μετά ἀπό πολύ καιρό φθάνει στήν παραλία τοῦ χωριοῦ Θολοῦ, ὅπου εἶχε πληροφορηθεῖ ὅτι βρισκόταν ἡ Καλόπετρα. Κατέφυγε στό ταπεινό μοναστήρι καί προσέφερε τίς εὐχαριστίες του.

Β΄ Παράδοση: Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, ἡγεμόνας τῆς Βλαχίας, μαζί μέ τούς δυό γιούς του γιά πολλούς λόγους θεωρήθηκαν ἔνοχοι ἀνταρσίας ἐνάντια στήν Ὑψηλή Πύλη καί στάλθηκαν ὡς ἐξόριστοι στή Ρόδο. Ἦταν Σεπτέμβριος τοῦ 1782 καί ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης μέ τά δυό παιδιά του περιέπλεαν τή Ρόδο, ὅταν ἄρχισε τρομερή καταιγίδα καί τό πλοῖο κινδύνευσε. Ἔκαναν τάμα, νά κτίσουν μοναστήρι στήν Παναγία, ἄν σωθοῦν ἀπό τήν τρομερή τρικυμία, ὅπως καί τελικά ἔγινε. Ἕνα δυνατό φῶς χύθηκε μέσα στό σκοτάδι, τό ὁποῖο ἔφτανε πάνω ἀπό τό βουνό τῆς περιοχῆς τοῦ Θολοῦ. Ὅταν ἔφθασε ἐκεῖ ἀπό ὅπου ἔβγαινε τό φῶς, βρῆκε τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας, στήν ὁποία ἀπέδωσε τό θαῦμα τῆς σωτηρίας του καί ἀνοικοδόμησε τό Ναό.

Ἡ ἀβλαβής, ἐπίσης, προσάραξη τοῦ Ὑψηλάντη στήν τοποθεσία *«Πιλαβάκια»* τῆς παραλίας Θολοῦ, ἀπέναντι ἀκριβῶς ἀπό τήν Καλόπετρα καί σέ σημεῖο πού δέν ὑπῆρχε λιμάνι, θά μποροῦσε νά θεωρηθεῖ κι ἄλλο θαῦμα πρός τήν οἰκογένεια Ὑψηλάντη.

Περιγραφή τῆς εἰκόνας: Στήν εἰσήγησή του ὁ Χάρης Κουτελάκης μᾶς κάνει λεπτομερέστατη περιγραφή τῆς εἰκόνας, πού ἀπεικονίζει μία φουρτουνιασμένη θάλασσα, μέ μισοβυθισμένα καμιά εἰκοσαριά ἱστιοφόρα. Ἕνα πλοῖο φαίνεται μόνο νά ἔχει διασωθεῖ καί ἡ σωτηρία του ὀφείλεται σέ θαῦμα τῆς Παναγίας, ἡ ὁποία στήν πάνω ἀριστερή γωνία ξεπροβάλλει μέσα ἀπό τό σκοτεινό οὐρανό κρατῶντας στό δεξί της χέρι τό βρέφος - Χριστό.

Στό κάτω μέρος τῆς εἰκόνας, μέσα σ' ἕνα ἄσπρο κυματοειδές πλαίσιο, βρίσκεται γραμμένη ἡ λατινική ἐπιγραφή «VOTUM FECIT ET GRATIAM ACCEP(I)T», δηλαδή: «Εὐχή ἔκανε καί χάρη ἔλαβε». Μέ βάση αὐτή τήν ἐπιγραφή ἔχουν διατυπωθεῖ διάφορες ἀπόψεις.

Ἄλλοι πιστεύουν ὅτι ἡ εἰκόνα ἀφιερώθηκε ἀπό τόν Ὑψηλάντη ὡς εὐχαριστία, ἄλλοι ὅτι τή βρῆκε ἐκεῖ καί ἀνοικοδόμησε τό ναό καί ἄλλοι ὅτι εἶναι τάξιμο Ροδίου ναυτικοῦ πού σώθηκε.

Γίνονται ὅμως κάποια σχόλια τά ὁποῖα ἀξίζει νά παραθέσουμε: Ὑπάρχουν πολλές εἰκόνες πού σχετίζονται μέ διασώσεις πλοίων καί ἀνθρώπων. Προέρχονται ἀπό τό χῶρο τοῦ Αἰγαίου καί τοῦ Ἰονίου, ὅπως ἡ Ζωοδόχος Πηγή τῆς Πάτμου, ἡ Χοζοβιώτισσα Ἀμοργοῦ. Τέτοιες εἰκόνες βρίσκονται στό ναυτικό Μουσεῖο τῆς Μυκόνου καί στήν 4η Ἐφορεία Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων στή Ρόδο. Εἶναι ὅλες μεταβυζαντινές Ἑλλήνων ζωγράφων καί μέ συνοδευτικές ἐπεξηγηματικές ἐπιγραφές στά Ἑλληνικά.

Ἡ εἰκόνα ἀπό τήν Καλόπετρα, μέ τή λατινική της ἐπιγραφή, ξενίζει γιά τή μοναδικότητά της στή Δωδ/σο. Ἡ εἰκόνα μας, ἀπό ἄποψη ὑλικοῦ... ἀκολουθεῖ μία σειρά ἑκατοντάδων ἄλλων παρόμοιων εἰκόνων-ἀφιερωμάτων πού σώζονται στό MUSEO NAVALE τῆς VENEZIA, τῆς NAPOLI. Τέτοιες εἰκόνες-ἀφιερώματα ἐκτέθηκαν μαζί μέ ἄλλα ἀντικείμενα προσευχῆς τῶν θαλασσοδαρμένων ναυτικῶν, στή μεγάλη ἔκθεση τῆς GENOVA τό 1992. Εἶναι φανερό ὅτι ἡ εἰκόνα τῆς Καλόπετρας δείχνει προέλευση ἀπό ἐργαστήρι ἰταλικό.

Τό μοναστήρι ἦταν Κοινοβιακή Μονή καί βρισκόταν σέ μεγάλη ἀκμή ὡς τίς ἀρχές τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα. Διατηροῦσε κελιά πού χρησίμευαν γιά κοιτῶνες τῶν μοναχῶν, γιά ἀποθῆκες καί γιά ἀναγνωστήρια. Ἡ προσφορά τῆς Μονῆς ἦταν μεγάλη στήν Παιδεία. Κάθε χρόνο ἔδινε τό ποσό τῶν 450 γροσίων γιά τή συντήρηση σχολείου.

Ἡγούμενοι πού πέρασαν ἀπό τήν Καλόπετρα ἦταν ὁ Φιλόθεος, ὁ Βενιαμίν, ὁ Σαμουήλ, ὁ Παρθένιος καί τελευταῖος ὁ Διονύσιος Παπαδάτος. Αὐτός ἦταν καί δάσκαλος γιά τά παιδιά τοῦ χωριοῦ Θολοῦ. Στίς 1 Ὀκτωβρίου 1908 ἔχουμε ἕνα ἔγγραφο - ἐπιστολή τοῦ π. Διονυσίου Παπαδάτου, τό ὁποῖο ἀπευθύνεται στά *«φιλόμουσα καί πατριωτικά αἰσθήματα τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν καί ζητεῖ οἰκονομικήν ἐνίσχυσιν ἡ ὁποία διατίθεται ὑπέρ τῆς σπουδαζούσης νεότητος καί οὐχί πρός ἄνετον βίον καί εὐμάρειαν τῶν καλογήρων...»*.

Τό μοναστήρι ὡς οἰκονομική

μονάδα, ἐκτός ἀπό τά κτήματα ἐκμεταλλευόταν τό δέντρο ζιά, πού ἀφθονοῦσε στήν περιοχή. Τό δένδρο αὐτό προσφέρει ὄχι μόνο τό φαρμακευτικό του ἔλαιο, ἀλλά καί ἕνα εἶδος λιβανιοῦ. Ὁ νερόμυλος στήν κοιλάδα πελεκάνου ἐξασφάλιζε τήν ἀπαιτούμενη ἐτήσια σοδειά ἀλεύρων. Ταυτόχρονα ἦταν ἀνεπτύγμενες ἡ μελισσοκομία καί ἡ σηροτροφία. Ἀναφέρεται στήν παράδοση ὅτι ὅσοι ἔπασχαν ἀπό ἐγκεφαλικές νόσους κατέφευγαν στήν Παναγία, χρησιμοποιοῦσαν τό φαρμακευτικό ἔλαιο καί θεραπεύονταν.

Σήμερα στή Μονή σώζονται μερικά ἐκκλησιαστικά βιβλία τυπωμένα στή Βενετία τό 1754, ἕνα Ἱερό Εὐαγγέλιο τυπωμένο στά 1745, ἕνας μπακιρένιος δίσκος μέ παραστάσεις τοῦ Ἀδάμ καί τῆς Εὔας καί ἕνα ἀσημένιο Δισκοπότηρο μέ χρονολογία τοῦ 1873. Ἐπίσης, δυό μπρούτζινοι δίσκοι τοῦ 14ου αἰώνα μέ γοτθικές ἐπιγραφές στό χεῖλος, ἴσως τοῦ ἐργαστηρίου τῆς Νυρεμβέργης. Στόν ἑλληνικό χῶρο σώζονται ἐλάχιστοι.

Πρόκειται γιά ἀκριβό καί πολυτελές ἀντικείμενο γιά τήν ἐποχή ἐκείνη, πού μόνο ἀξιόλογα μοναστήρια καί ἐκκλησίες θά μποροῦσαν νά ἔχουν. Ἡ παρουσία τους στήν ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνα στό χωριό Θολό δικαιολογεῖται ἀπό τή στιγμή πού ἡ μονή Καλόπετρα ἔμεινε χωρίς Καλογήρους μετά τό 1912. Ἡ φύλαξη αὐτῶν κατέστη ἐπιτακτική, γι' αὐτό καί μεταφέρθηκαν ἀπό τό μοναστήρι στό χωριό.

Ὅμως ἀπείραχτη ἀπό τό χρόνο ἐξακολουθεῖ νά στέκει καί ἡ καρποφόρα καρυδιά, χαρακτηριστικό δέντρο τῆς Μονῆς Καλόπετρας, πού ἀνακουφίζει τούς ἐπισκέπτες.

Ἡ Παναγία Καλόπετρα γιορτάζει ἐκτός ἀπό τίς 15 Αὐγούστου, τήν Παρασκευή τῆς Διακαινησίμου, τή Λαμπρή Παρασκευή. ■

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δρ. Χάρης Κουτελάκης - Φλ. Μαρινέσκου, *«Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης κτήτορας τῆς Μονῆς Καλόπετρας καί ἡ εἰκόνα μέ τή λεγόμενη διάσωσή του ἀπό τό Θολό»* στά Πρακτικά διεθνοῦς συμποσίου «Ρόδος 2400 χρόνια - Ρόδος 1994».

Δρ. Χάρης Κουτελάκης, *«Ἐπιγραφές - Ἀρχεῖο Χριστιανικῶν ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν τῆς Δωδ/σου»* (Ὑστεροβυζαντινές - Μεταβυζαντινές - Νεότερες)...

Δρ. Χάρης Κουτελάκης - Μαρία Καραγιάννη Μαρμαροκόπου, *«Ἡ ἱστορική Μονή τῆς Παναγιᾶς Καλόπετρας Θολοῦ - Ρόδου»*...

Δωδεκανησιακά Χρονικά.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Π. Ζερλέντης, *«Ἱστορικαί ἔρευναι περί τάς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους»*, Ἑρμούπολις, 1911.

Χριστόδουλος Παπαχριστοδούλου, *«Ἱστορία τῆς Ρόδου»*, Ἀθήνα, 1994².

Ο ΑΓΙΟΣ ΦΑΝΟΥΡΙΟΣ

Ὁ προστάτης καί πολιοῦχος τῆς νήσου Ρόδου

Ἀρχιμ. Νεκταρίου Πόκια

«Τόν ἀθλητήν τοῦ Κυρίου,
μέγαν Φανούριον
τόν πάλαι ἠθληκότα,
δι' ἀγάπην Κυρίου,
καί ἄγνωστον τελοῦντα
χρόνοις τοῖς πρίν,
ἐν τῇ Ρόδῳ δέ ὕστερον,
φανερωθέντα
τῇ θείᾳ ἐπισκοπῇ,
φιλομάρτυρες τιμήσωμεν».

Ὡς δῶρο τοῦ Θεοῦ μποροῦμε νά χαρακτηρίσουμε τόν ἀγαπητό καί προσφιλῆ σέ ὅλους μας ἅγιο Φανούριο, τόν προστάτη καί πολιοῦχο ὁλόκληρου τοῦ νησιοῦ μας.

Ἦταν ἄγνωστος γιά πολλούς αἰῶνες. Ἡ εὕρεση τῆς εἰκόνας του, πού ἔγινε τόν 14ο αἰῶνα καί ἀναγνωρίσθηκε ἀπό τόν τότε Μητροπολίτη Ρόδου, Νεῖλο τόν Β' τόν Διασπορηνό (1355-1369), ἀποτελεῖ τήν μοναδική πηγή καί μαρτυρία πού ἔχουμε γιά τόν ἅγιο.

Πιό συγκεκριμένα. Ὅταν οἱ ἀγαρηνοί κατέλαβαν τό νησί τῆς Ρόδου, θέλησαν νά τό ὀχυρώσουν φτιάχνοντας ξανά τά κατεστραμμένα τείχη τῆς πόλης. Ἀνάμεσα στούς ἐργάτες πού πῆραν ἦταν καί πολλοί χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι σκάβοντας στά χαλάσματα βρῆκαν μία θαυμάσια εἰκόνα, ὁλοκάθαρη καί ἄφθαρτη, πού φαινόταν σάν νά εἶχε ἁγιογραφηθεῖ τήν ἴδια ἡμέρα.

Ἡ εἰκόνα δείχνει τόν ἅγιο Φανούριο νεαρό στήν ἡλικία, ντυμένο στρατιωτικά, κρατῶντας ἕναν Σταυρό καί μαζί ἀναμμένη μία λαμπάδα. Ὁλόγυρα ἀπό τήν εἰκόνα ὑπάρχουν δώδεκα παραστάσεις ἀπό τά μαρτύρια τοῦ ἁγίου. Στήν πρώτη παράσταση ὁ ἅγιος ἀπολογεῖται μπροστά στόν ἄρχοντα. Στήν δεύτερη εἰκονίζεται ἀνάμεσα στούς στρατιῶτες, πού τόν χτυποῦν μέ πέτρες στό κεφάλι. Στήν τρίτη τά βασανιστήρια συνεχίζονται. Ἐνῶ ὁ ἅγιος προσεύχεται, τόν χτυποῦν μέ ρόπαλα καί ξύλα. Στήν τέταρτη εἶναι γυμνός καί ματωμένος μέσα στή φυλακή. Οἱ δήμιοι μέ σιδερένια ἐργαλεῖα καταξεσκίζουν τίς σάρκες

του, ἐνῶ ὁ ἅγιος ἀτάραχος ὑπομένει μέ τό βλέμμα στραμμένο πρός τόν οὐρανό. Στήν πέμπτη βρίσκεται μπροστά στόν τύραννο μέ μία πολύ ἐκφραστική στάση πού δείχνει τόν πόνο του ἀλλά καί τόν πόθο του γιά τό μαρτύριο. Στήν ἕκτη ὁ ἅγιος προσεύχεται μόνος του μέσα στή φυλακή μέ ὑψωμένα τά χέρια στόν Οὐρανό. Στήν ἑβδομη γυμνός καί καταματωμένος ὑπομένει. Γύρω του καῖνε τό σῶμα του μέ ἀναμμένες λαμπάδες. Στήν ὄγδοη ἐμφανίζεται καταπλακωμένος ἀπό μία μεγάλη πέτρα. Ὁλόγυρά του τά ἄγρια θηρία εἶναι ἕτοιμα νά τόν κατασπαράξουν. Στήν ἔνατη τόν ἔχουν στήσει μπροστά στά εἴδωλα μέ ἀναμμένα κάρβουνα στά χέρια. Ὁ ἅγιος ὅμως προτιμᾶ νά κρατᾶ τά κάρβουνα στά χέρια καί νά καίγεται παρά νά τά πετάξει στά εἴδωλα καί νά λυτρωθεῖ. Στή δέκατη δέεται μέ γαλήνη πρός τόν Θεό ἔχοντας τά χέρια του ὑψωμένα στόν οὐρανό. Στήν ἑνδέκατη ὁ ἅγιος στέκεται στή μέση. Οἱ βασανιστές του τόν ἔχουν τοποθετήσει σέ ἕνα μάγκανο καί τοῦ τσακίζουν τά κόκαλα. Τό πρόσωπό του παραμένει ἤρεμο ὑπομένοντας καρτερικά καί τό φρικτό αὐτό μαρτύριο. Καί τέλος στή δωδέκατη καί τελευταία παράσταση εἰκονίζεται τό τελικό μαρτύριό του. Οἱ δήμιοι τόν ρίχνουν σέ ἕνα λάκκο μέ ἀναμμένα ξύλα, περιτριγυρισμένο ἀπό ἀναμμένες φλόγες καί καπνούς. Ὁ ἅγιος καί πάλι ἀτάραχος καί ἤρεμος μέ τό βλέμμα στραμμένο πρός τόν οὐράνιο νυμφίο τῆς ψυχῆς του, τόν Ἰησοῦ Χριστό, τελειώνει τήν ἐπί γῆς παρουσία του.

Ὅλα αὐτά τά μαρτύρια, τόν καθιστοῦν Μεγαλομάρτυρα ἀλλά καί θαυματουργό ἅγιο τῆς Ἐκκλησίας μας. Βλέπουμε πώς ὁ ἅγιος ὑπέμεινε τά μαρτύρια μέ καρτερία, ὑπομονή καί χαρά. Ὁ πόνος μεταστοιχειώθηκε σέ χαρά. Ἡ ὀδύνη τοῦ μαρτυρίου, τοῦ προκάλεσε χαρά καί ἀγαλλίαση. Καί ἡ χαρά στό μαρτύριο εἶναι χάρισμα τοῦ Θεοῦ. Ἄν ἡ ἀγάπη στόν Χριστό τοῦ γέννησε τόν πόθο τοῦ μαρτυρίου, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τόν κράτησε καρτερικό καί γενναῖο. Ἄλλωστε, ὅπως λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, *«Ὑμῖν ἐχαρίσθη τό ὑπέρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τό εἰς αὐτόν πιστεύειν, ἀλλά καί τό ὑπέρ αὐτοῦ πάσχειν»* (Φιλιπ. 1,29).

Καί τά θαύματα τοῦ ἁγίου εἶναι ἀπειράριθμα. Πάρα πολλοί εἶναι αὐτοί πού συντρέχουν καί κλείνουν εὐλαβικά τό γόνυ τῆς καρδιᾶς τους ζητῶντας τίς μεσιτεῖες καί ἐπικαλούμενοι τή βοήθειά του.

Ὑπάρχει καί μία λαϊκή παράδοση, πού θέλει τόν ἅγιο νά φανερώνει χαμένα ἀντικείμενα. Πρίν τή φανέρωση ἤ μετά, εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης φτιάχνουν, ὅσοι ἐπικαλοῦνται τή βοήθειά του, τίς λεγόμενες φανουρόπιτες.

Ὁ ἅγιος Φανούριος μέ ἰδιαίτερη λαμπρότητα ἑορτάζεται στίς 27 Αὐγούστου. Ἀποτελεῖ τήν τιμή, τό καύχημα καί τό πρότυπο ὅλων μας, ἰδίως γιά τό ἄκαμπτο καί ἀκλόνητο τῆς πίστεώς του. Στούς χαλεπούς καιρούς πού ζοῦμε, ἄς τόν ἐπικαλούμαστε μέ παρρησία, παρακαλῶντας τον νά μᾶς φανερώνει περισσότερο τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί τόν ἀποκαλυπτικό λόγο τοῦ Εὐαγγελίου πού ὁδηγεῖ στήν προσωπική μας μετάνοια καί σωτηρία. ■

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

ΧΡΟΝΙΚΑ – ΕΙΔΗΣΕΙΣ

τοῦ κ. Ἐλευθερίου Χρυσοχόου, Γραμματέως τοῦ Γραφείου ἐκπροσωπήσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στήν Ἀθήνα

▶ Μέ ἱεροπρέπεια καί σέ ἑορταστική ἀτμόσφαιρα ἑορτάσθηκε ἡ πρώτη τοῦ ἀνατείλαντος νέου ἔτους στά Πατριαρχεῖα. Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης, τήν παραμονή, χοροστάτησε στόν Μεγάλο Ἑσπερινό σέ συγχοροστασία μέ ἄλλους Ἀρχιερεῖς. Στή συνέχεια ὁ Πατριάρχης δέχθηκε τούς Ἀρχιερεῖς, τήν Πατριαρχική Αὐλή, καί ἔκοψε τήν Ἁγιοβασιλόπιτα, ἐνῶ ἄκουσε τά πατροπαράδοτα κάλαντα ἀπό μαθητές τῆς ὁμογενείας. Τήν ἑπομένη, πρώτη τοῦ νέου ἔτους, ὁ Πατριάρχης χοροστάτησε, σέ συγχοροστασία μέ ἄλλους ἀρχιερεῖς, εἰς τήν Θ. Λειτουργία. Ἀκολούθως πραγματοποιήθηκε, εἰς τήν αἴθουσα τοῦ Θρόνου ἡ καθιερωμένη δεξίωση γιά τό νέο ἔτος.

▶ Κατά τήν μεγάλη ἑορτή τῶν Θεοφανείων ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης χοροστάτησε τήν παραμονή τῆς ἑορτῆς εἰς τόν Ἑσπερινό καί τήν Θ. Λειτουργία, ἐνῶ ἀνήμερα προέστη τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Θ. Λειτουργίας, τελέσας καί τόν Μεγάλο Ἁγιασμό. Μετά τό πέρας τῆς Θ. Λειτουργίας ὁ Πατριάρχης ἐν πομπῇ μετέβη εἰς τήν ἀποβάθρα τοῦ Φαναρίου καί ἔριψε τόν Σταυρό εἰς τήν θάλασσα ἁγιάσας τά ὕδατα.

▶ Ἐπισκέψεις στήν Εὐρώπη πραγματοποίησε, ἀπό 20ης Ἰανουαρίου ἕως 6ης Φεβρουαρίου, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος. Εἰδικότερα ἐπισκέφθηκε τήν ἕδρα τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης στό Στρασβοῦργο, ὅπου ἔγινε δεκτός μέ ἰδιαίτερες τιμές ἀπό τόν Πρόεδρο τοῦ Συμβουλίου κ. **Rene van der Linden**, καί ὁμίλησε ἐνώπιον τῆς Ὁλομελείας μέ θέμα *«Ἡ ἀνάγκη καί οἱ σκοποί τοῦ Διαθρησκειακοῦ Διαλόγου»*. Ὁ Πατριάρχης εἶχε ἰδιαίτερες συναντήσεις μέ τόν Ἐπίτροπο τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης καί μέ τούς μόνιμους Ἀντιπροσώπους τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας. Στή συνέχεια μετέβη εἰς τό Λονδῖνο ὅπου συναντήθηκε μέ τόν Ἀρχιεπίσκοπο Καντουαρίας Δρ. **Rowan Williams**, μέ τόν ὁποῖο παρουσίασαν ἀπό κοινοῦ τά πορίσματα τοῦ ἕως σήμερα Θεολογικοῦ Διαλόγου Ὀρθοδόξων-Ἀγγλικανῶν. Ὁ Πατριάρχης προέστη τῶν ἐκδηλώσεων καί τῶν ἀκολουθιῶν πού διοργανώνει κατ' ἔτος ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Θυατείρων διά τήν ἑορτή τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Χοροστάτησε εἰς τόν Ἑσπερινό τῆς ἑορτῆς στόν Καθεδρικό Ναό τῆς Ἁγίας Σοφίας Λονδίνου, στό τέλος τοῦ ὁποίου ἐξεφώνησε τόν πανηγυρικό τῆς ἡμέρας. Ἀνήμερα τῆς ἑορτῆς χοροστάτησε στόν Καθεδρικό Ναό τοῦ Βορείου Λονδίνου, ὅπου καί ὁμίλησε στό πολυπληθές ἐκκλησίασμα. Μετά τό Λονδῖνο ὁ Πατριάρχης μετέβη εἰς Παρισίους καί συμμετεῖχε στίς ἐργασίες τοῦ Διεθνοῦς Οἰκολογικοῦ Συνεδρίου, τό ὁποῖο συγκλήθηκε ἀπό τόν Πρόεδρο τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας κ. **Jacques**

Καθεδρικός Ναός τῆς Ἁγίας Σοφίας Λονδίνου.

Chirac, μέ θέμα *«Ἡ προστασία τοῦ περιβάλλοντος»*, καί ὁμίλησε ὡς ὁ μόνος θρησκευτικός ἡγέτης. Τέλος, μετέβη εἰς τήν Ἑλβετία καί προέστη τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων γιά τή συμπλήρωση 25 ἐτῶν ἀπό τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἑλβετίας.

▶ Μέ λαμπρότητα ἑορτάσθηκε ἡ Κυριακή τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τά Πατριαρχεῖα. Ὁ Πατριάρχης χοροστάτησε εἰς τόν Ἑσπερινό τῆς ἑορτῆς καί ἀπένειμε τόν Σταυρό τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου στόν Μουσικοσυνθέτη κ. Δημήτριο (Μίμη) Πλέσσα, ὁ ὁποῖος τό βράδυ τῆς κυριώνυμης ἡμέρας τῆς ἑορτῆς πραγματοποίησε συναυλία, στά πλαίσια τῶν καθιερωμένων ἐκδηλώσεων τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας, παρουσία τοῦ Πατριάρχου καί πλήθους κόσμου. Ἀνήμερα τῆς ἑορτῆς ὁ Πατριάρχης προέστη τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Θ. Λειτουργίας. Τόν Θ. Λόγο ἐκήρυξε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Βοστώνης κ. Μεθόδιος. Στό τέλος τῆς Λειτουργίας ἐψάλη τό καθιερωμένο τρισάγιο ὑπέρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν πάντων τῶν ὑπέρ τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ἀγωνισαμένων καί τελειωθέντων ἐν αὐτῇ. Ὁ Πατριάρχης χειροθέτησε εἰς ὀφφικιάλους τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τόν Πρόεδρον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας κ. Γ. Παναγιωτόπουλο εἰς Ἄρχοντα Δικαιοφύλακα, τόν Πρόεδρο τοῦ Ἀρείου Πάγου κ. Ρωμύλον Κεδίκογλου εἰς Ἄρχοντα Πρωτέκδικον καί τόν Εἰσαγγελέα τοῦ Ἀρείου Πάγου κ. Γεώργιο Σανιδᾶ εἰς Ἄρχοντα Νομοφύλακα. Στή συνέχεια ἔγινε ἡ λιτάνευση τῶν ἱερῶν εἰκόνων καί ὁ Πατριάρχης εὐλόγησε τό πολυπληθές ἐκκλησίασμα ἀπό τόν ἐξώστη τῶν Πατριαρχείων.

▶ Τήν 1η Μαρτίου πραγματοποιήθηκε ἡ τακτική ἀνά ἑξάμηνο ἀνασυγκρότηση τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, μέ τήν κλήση τῶν ἕξι νέων Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν ἀπό τάς ἀνά τόν κόσμο ἐπαρχίας τοῦ Θρόνου. Διά τήν περίοδο ἀπό 1ης Μαρτίου ἕως 31ης Αὐγούστου ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος, ὑπό τήν Προεδρία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, θά ἀποτελεῖται ἀπό τούς Σεβ. Μητροπολῖτες: Γέροντα Ἡρακλείας κ. Φώτιο, Θεοδωρουπόλεως κ. Γερμανό, Γερμανίας κ. Αὐγουστῖνο, Πιττσβούργου κ. Μάξιμο, Ἴμβρου καί Τενέδου κ. Κύριλλο, Μιλήτου κ. Ἀπόστολο, Πριγκηποννήσων κ. Ἰάκωβο, Πέτρας καί Χερρονήσου κ. Νεκτάριο, Σεβαστείας κ. Δημήτριο, Μυριοφύτου καί Περιστάσεως κ. Εἰρηναῖο καί Ρόδου κ. Κύριλλο.

▶ Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος, ἐπισκέφθηκε τήν Αὐστρία, ἀπό 12ης ἕως 16ης Μαρτίου, ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀπονομῆς πρός Αὐτόν τοῦ βραβείου «**KARDINAL KOENIG PREIS**». Κατά τήν παραμονή του εἰς τήν Αὐστρία ὁ Παναγιώτατος εἶχε συναντήσεις καί συνομιλίες μέ τόν Πρόεδρο τῆς Αὐστριακῆς Δημοκρατίας κ. **Dr. Heinz Fisher**, μέ τόν Καγκελάριο κ. **Dr. Alfred Gaseubauer**, καί μέ τόν Ἀντικαγκελάριο κ. **Dr. W. Molterer**, μέ τήν Ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, μέ τόν Νούντσιο τοῦ Βατικανοῦ, μέ τήν Γενική Πρόξενο τῆς Ἑλλάδος, μέ τόν Πρόεδρο καί τά μέλη τοῦ Ἱδρύματος «**Communio et Progressio**», ἐνῶ ἐπισκέφθηκε τήν Ἱ. Μητρόπολη Αὐστρίας, τόν ἑλληνορθόδοξο Ἱ. Ναό τῆς Ἁγίας Τριάδος, τόν Σερβικό Ἱ. Ναό τοῦ Ἁγίου Σάββα, τήν Ἐθνική Βιβλιοθήκη, τό ἱστορικό Θεομητορικό Προσκύνημα **Mariazell** καί τήν παιδούπολη **S.O.S. Kinderdorf** μέ τά 100 παιδιά τοῦ Ἱδρύματος, εἰς τά ὁποία ὁ Πατριάρχης βαθύτατα συγκινημένος προσέφερε ἀναμνηστικά δῶρα. Ἡ τελετή ἀπονομῆς τοῦ βραβείου «**KARDINAL KOENIG PREIS**» ἔλαβε χώραν, παρουσίᾳ πολλῶν προσωπικοτήτων, εἰς τόν Καθεδρικό Ἱ. Ναό τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἱδρύματος «**Communio et Progressio**», Ἐπίσκοπος τοῦ Γκράτς **Egon Kapellari** ἀνέγνωσε τήν αἰτιολογία τῆς ἀπονομῆς τοῦ Βραβείου πρός τόν Πατριάρχη, τήν συμβολή δηλαδή Αὐτοῦ εἰς τήν Χριστιανική Οἰκουμενική Κίνηση, τόν Διαθρησκειακό Διάλογο καί τήν καταλλαγή ἐν γένει μεταξύ ἀνθρώπων καί λαῶν, καθώς καί τήν μεγάλη εὐαισθησία καί συμβολή του γιά τήν προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καί τῆς Δημιουργίας.

▶ Ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος, κατά τήν συνεδρία τῆς 30ῆς Μαρτίου, ὁμοφώνως ἀνύψωσε εἰς Μητρόπολη τήν Ἱερά Ἐπισκοπή Διοκλείας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου κ. Καλλίστου (**Ware**), Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, καί νέου Συμπροέδρου τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς ἐπί τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου Ὀρθοδόξων-Ἀγγλικανῶν. ■

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ – ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΟΙ ΕΟΡΤΕΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ

Τήν παραμονή τῆς Πρωτοχρονιᾶς ὁ Σεβασμιώτατος ἐχοροστάτησε κατά τόν Μέγα πανηγυρικό Ἑσπερινό στόν ἱ. Μητροπολιτικό Ναό τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου καί στή συνέχεια στό Ἐπισκοπεῖο (Μητροπολιτική κατοικία) εὐλόγησε καί ἔκοψε τήν βασιλόπιτα. Στήν σύντομη ὁμιλία του ἀναφέρθηκε στήν ἐκκλησιαστική θεώρηση τοῦ χρόνου καί εὐχήθηκε τό νέο ἔτος νά εἶναι ἔτος σωτήριον, καρποφόρον καί δημιουργικόν. Μετά τό πέρας τῆς τελετῆς διένειμε τήν βασιλόπιτα στούς παρόντες. Τό φλουρί βρῆκε ὁ βουλευτής κ. Ἀναστάσιος Καραμάριος.

Τήν Πρωτοχρονιά ὁ Σεβασμιώτατος ἐλειτούργησε στόν ἱ. Μητροπολιτικό Ναό καί προέστη τῆς Δοξολογίας γιά τήν ἔναρξη τοῦ νέου ἔτους.

Κατά τήν ἑορτή τῶν Θεοφανείων ὁ Σεβασμιώτατος ἐτέλεσε τήν Θεία Λειτουργία καί τόν Μέγα Ἁγιασμό στόν ἱ. Καθεδρικό Ναό Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Στή συνέχεια σχηματίστηκε πομπή, ἡ ὁποία κατέληξε στό λιμάνι τοῦ Μανδρακίου, ὅπου ἔγινε ἡ τελετή τῆς καταδύσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ. Τόν Σταυρό ἀνέσυρε ὁ κ. Σωτήριος Δημόπουλος, στόν ὁποῖο ὁ Σεβασμιώτατος ἐπέδωσε χρυσό Σταυρό. Στή συνέχεια εὐλόγησε καί ἔκοψε τήν Βασιλόπιτα τοῦ Ναυτικοῦ Ὁμίλου Ρόδου στόν χῶρο τῶν ἐγκαταστάσεων του.

ΟΝΟΜΑΣΤΗΡΙΑ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Τήν Πέμπτη 18 Ἰανουαρίου, Μνήμη τῶν ἐν Ἁγίοις Πατέρων ἡμῶν Ἀθανασίου καί Κυρίλλου, Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, ἦγε τά ὀνομαστήριά του ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ρόδου κ. Κύριλλος. Κατά τόν Ἑσπερινό τῆς ἑορτῆς ἐχοροστάτησε στόν ἱ. Μητροπολιτικό Ναό τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου. Παρέστησαν συμπροσευχόμενοι ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Λέρου, Καλύμνου καί Ἀστυπαλαίας κ. Παΐσιος καί ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἁλικαρνασσοῦ κ. Ἐμμανουήλ.

Τήν κυριώνυμη ἡμέρα ἐχοροστάτησε κατά τόν Ὄρθρο καί προέστη τῆς Θείας Λειτουργίας, συλλειτουργούντων τῶν ἀνωτέρω Ἱεραρχῶν. Παρέστησαν ὁ Καθηγούμενος καί Πατριαρχικός Ἔξαρχος Πάτμου, παν/τος Ἀρχιμ. κ. Ἀντίπας καί οἱ τοπικές Ἀρχές.

Τόν πανηγυρικό τῆς ἡμέρας ἐκφώνησε ὁ Ἱεροκῆρυξ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, Ἀρχιμ. π. Νεκτάριος Πόκιας, ἀναφερθείς στήν προσωπικότητα καί τό ἔργο τῶν δύο μεγάλων Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ τόν Σεβασμιώτατο προσεφώνησε ἐκ μέρους τοῦ ἱ. Κλήρου ὁ Γενικός Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος, Πρωτοπρεσβύτερος π. Ἰωάννης Χαλκιᾶς καί ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἱ. Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ ὁ Προϊστάμενος π. Ἰσίδωρος Παφιάκης. Ἀκολούθως καί μέχρι τίς νυκτερινές ὧρες ὁ Σεβ. δέχθηκε στό Ἐπισκοπεῖο (Μητροπολιτική κατοικία) τόν ἱ. Κλῆρο, τούς ἐκπροσώπους τῶν Ἀρχῶν καί τούς πιστούς, οἱ ὁποῖοι εὐχήθηκαν σ' αὐτόν ἔτη πολλά καί καλλίκαρπη ἀρχιερατική διακονία.

ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

Μέ ἰδιαίτερη λαμπρότητα, παρουσίᾳ τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Καρόλου Παπούλια, ἑορτάστηκε στήν πρωτεύουσα τῆς Δωδεκανήσου ἡ ἑξηκοστή ἐπέτειος τῆς Ἐνσωματώσεως. Ὁ Σεβασμιώτατος παρέστη κατά τήν ὑποδοχή τοῦ κ. Προέδρου στόν ἀερολιμένα τῆς Ρόδου τό ἀπόγευμα τῆς 6ης Μαρτίου καί τό ἑσπέρας παρεκάθισε στό πρός τιμήν του παρατεθέν δεῖπνο ἀπό τόν Δήμαρχο Ροδίων κ. Χατζῆ Χατζηευθυμίου.

Τήν 7η Μαρτίου στόν ἱ. Καθεδρικό Ναό Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου ἐψάλη Δοξολογία κατά τήν ὁποία ἐχοροστάτησε ὁ Σεβασμιώτατος. Παρέστησαν ὁ Ἐξοχώτατος κ. Πρόεδρος, ὁ Ὑπουργός Αἰγαίου καί Νησιωτικῆς Πολιτικῆς κ. Ἀριστοτέλης Παυλίδης, ὁ Ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν κ. Ἰωάννης Βαληνάκης καί οἱ ἐκπρόσωποι τῶν τοπικῶν πολιτικῶν καί στρατιωτικῶν Ἀρχῶν. Τόν πανηγυρικό τῆς ἡμέρας ἐκφώνησε ὁ ἐκπαιδευτικός κ. Ἀναστάσιος Χαμουζᾶς. Ἀκολούθησε ἡ ἐπιμνημόσυνος δέησις στό Βωμό τῆς Πατρίδας καί ἡ παρέλασις. Ἀξίζει νά παρατηρηθεῖ ὅτι ἡ συμμετοχή τοῦ λαοῦ σέ ὅλες τίς παραπάνω ἐκδηλώσεις ἦταν ἄνευ προηγουμένου.

ΟΜΙΛΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΟΥΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥΣ ΤΗΣ Μ. ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

Μέ τήν συμμετοχή πολλῶν πιστῶν πραγματοποιήθηκαν καί ἐφέτος οἱ καθιερωμένες πλέον ὁμιλίες κατά τούς Κατανυκτικούς Ἑσπερινούς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς στόν Ἱ. Μητροπολιτικό Ναό τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου.

- Κατά τόν Ἑσπερινό τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς (Ἑσπερινός τῆς συγχωρήσεως) ὁμίλησε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τό θέμα: *«Ἡ συγχώρησις ὡς προϋπόθεσις τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς».*
- Τήν α΄ Κυριακή (Ὀρθοδοξίας) ὁμιλητής ἦταν ὁ Ἀρχιμ. π. Μελίτων Μπέλλος, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τό θέμα: *«Ἡ Ὀρθοδοξία ὡς πρόταση ζωῆς».*
- Τήν β΄ Κυριακή (Ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ) ὁμίλησε ὁ Ἱεροκῆρυξ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως π. Νεκτάριος Πόκιας μέ θέμα: *«Νηστεία, ἀγρυπνία, προσευχή».*
- Τήν γ΄ Κυριακή (Σταυροπροσκυνήσεως) ὁμιλητής ἦταν ὁ Ἐφημέριος τῆς Ἐνορίας τῶν Ἁγ. Ἀναργύρων π. Νεκτάριος Κάνιας, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τό θέμα: *«Μηνύματα τοῦ Σταυροῦ».*
- Τήν δ΄ Κυριακή (Ὁσ. Ἰωάννου τῆς Κλίμακος) ὁμίλησε ὁ Ἱεροκῆρυξ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νικαίας π. Δανιήλ Ἀεράκης μέ θέμα: *«Ἔτσι μ' ἀρέσει».*

Η ΛΕΙΨΥΔΡΙΑ

Εἰσήλθαμε ἤδη στήν ἄνοιξη καί οἱ βροχές μέχρι τώρα ἦταν ἐλάχιστες. Ἄν συνεχιστεῖ αὐτό τό φαινόμενο, θά παρουσιαστοῦν τεράστιες καταστροφές σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς οἰκονομίας, ἀπό τήν ἀγροτική παραγωγή μέχρι καί τόν τουρισμό. Πολλοί μιλοῦν καθαρά γιά ἀλλαγή τῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν ἐξαιτίας τῆς μόλυνσης τοῦ περιβάλλοντος ἀπό τόν ἄνθρωπο.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει στήν πρός Ρωμαίους ἐπιστολή του ὅτι μέ τήν πτώση τοῦ πρωτόπλαστου ἀνθρώπου πάσχει καί ἡ φύση, καθώς κι αὐτή *«συστενάζει καί συνωδίνει»* μέ τόν ἄνθρωπο (Ρωμ. 8,22). Ὁ ἄνθρωπος μακριά ἀπό τό Θεό ἔχασε τό σεβασμό συνανθρώπων καί φύσης. Κάθε ἄνθρωπος, πού δέν ἔχει φόβο Θεοῦ καί εὐαισθησία μέσα του, δέ σέβεται τό περιβάλλον του καί τό καταστρέφει. Μ' αὐτή τή συμπεριφορά του μοιάζει μέ ἐκεῖνον πού γκρεμίζει τό σπίτι του καί στό τέλος καταπλακώνεται κάτω ἀπό τά συντρίμμια.

Τίς τελευταῖες δεκαετίες ἀκούγονται ἀπό πολλές πλευρές διαμαρτυρίες γιά τήν οἰκολογική καταστροφή τῶν θαλασσῶν, τῶν δασῶν, τῶν φυτῶν (χλωρίδας), τῶν ζωντανῶν ὀργανισμῶν (πανίδας), τοῦ ἀέρα, τοῦ ἐδάφους καί τῶν ὑπόγειων ὑδάτων. Ἡ πιό βασική ἀντίδραση κατά τῆς καταστροφῆς τῆς φύσης λόγω τῆς ρύπανσης καί τῆς συνακόλουθης καταστροφῆς τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς δέν εἶναι οἱ νόμοι, ἀλλά ἡ ἀλλαγή νοοτροπίας, ἡ ἀνάπτυξη οἰκολογικῆς συνείδησης.

Γιά τό παγκόσμιο οἰκολογικό πρόβλημα εὐθύνεται κυρίως ἡ νοοτροπία κάποιων ἰσχυρῶν γιά οἰκονομική κυριαρχία καί πλουτισμό μέ τήν ἄμεση ἐκμετάλλευση τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν καί τήν ἀνάπτυξη τοῦ ὑπερκαταναλωτισμοῦ. Δεύτερη αἰτία, ἴσης ἀξίας μέ τήν ἐγκληματική στάση τῶν πολιτικῶν καί τῶν οἰκονομικῶν παραγόντων, εἶναι ἡ νοοτροπία τῶν πολλῶν νά ἀδιαφοροῦν γιά τό συντελούμενο κακό καί λειτουργοῦν ὡς καταναλωτές κι ὄχι ὡς συνειδητοί πολῖτες τοῦ πλανήτη μας.

Ἐνῶ γίνονται παγκόσμια συνέδρια (Βραζιλία, Ἰαπωνία) καί λαμβάνονται ἀποφάσεις γιά τήν προστασία τοῦ περιβάλλοντος, δέν τίς τηροῦν οἱ πολιτικοί καί οἱ βιομήχανοι. Τά ἰσχυρά κράτη ἐπιδιώκοντας τήν ἀνάπτυξή τους δέ δίνουν σημασία στό περιβάλλον. «Ξυπνοῦν» παροδικά, μόνο μετά ἀπό μεγάλες φυσικές καταστροφές ὅπως ξηρασίες, τυφῶνες καί πλημμῦρες.

Κύρια αἰτία αὐτῆς τῆς ἀντιπεριβαλλοντικῆς νοοτροπίας τῶν ἰσχυρῶν καί τῆς ἀδιαφορίας τῶν πολλῶν εἶναι ἡ σημερινή ἀπομάκρυνση τῶν ἀνθρώπων ἀπό τό Θεό. Χωρίς τό Θεό ὁ ἄνθρωπος δέν ὑπερνικᾶ τόν ἐγωισμό του καί τό συμφέρον του. Μέ τό Θεό, ὅμως, βλέπει τό συνάνθρωπο ὡς ἀδελφό καί τή φύση ὡς δῶρο τοῦ Θεοῦ καί γνωρίζει πώς θά δώσει λόγο σ' Αὐτόν γιά τή συμπεριφορά του πρός τό συνάνθρωπο καί γιά τόν τρόπο χρήσης τῆς φύσης. Ἁμαρτία δέν εἶναι μόνο ἡ καταπίεση καί ἡ ἐκμετάλλευση τῶν συνανθρώπων, ἀλλά καί ἡ ἀλόγιστη χρήση ἐντομοκτόνων, ζιζανιοκτόνων καί ὁρμονῶν ἀπό καλλιεργητές γιά τή μεγιστοποίηση τῆς παραγωγῆς. Αὐτά ὅλα δέ βλάπτουν μόνο τή φύση ἀλλά καί τόν ἄνθρωπο. Ὅποιος δέν ἔχει φόβο Θεοῦ καί στοχεύει ἀποκλειστικά στό κέρδος, δέ σέβεται τίποτε, οὔτε τόν ἄνθρωπο οὔτε τή φύση. Ἄν τά χρήματα, πού δίνουν τά κράτη γιά τούς ἐξοπλισμούς, δηλαδή γιά τήν τσέπη τῶν ὀλίγων, τά δίνανε γιά τήν ἀνάπτυξη ἀντιρρυπαντικῆς βιομηχανίας, γιά τήν ἀνάδειξη ἐναλλακτικῶν μορφῶν ἐνέργειας, ἡ οἰκολογική καταστροφή κι ἄν δέ σταματοῦσε, τοὐλάχιστον θά περιωριζόταν. Εἶναι ἀνήθικο οἱ ἰσχυροί νά ἐξαγοράζουν, ὅπως κάνουν, ἀπό ὑπανάπτυκτες χῶρες δικαιώματα μόλυνσης τοῦ περιβάλλοντος. Τό περιβάλλον ἀνήκει σέ ὅλους, εἶναι ὁ οἶκος ὅλων. Εἶναι ἀνήθικο, ἐπίσης, οἱ λίγοι, οἱ ἀνεπτυγμένοι οἰκονομικά, νά ἐκμεταλλεύονται τόν πλοῦτο τῆς γῆς καί οἱ περισσότεροι νά ζοῦν φτωχικά.

ΦΟΙΤΗΤΙΚΑ ΕΚΤΡΟΠΑ

Κάθε προσκυνητής συναντᾶ σέ πολλά προσκυνήματα ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ἰδίως σέ μοναστήρια, σημάδια τῆς ἀντιχριστιανικῆς μανίας τῶν μουσουλμάνων κατακτητῶν. Αὐτά τά σημάδια τῶν βανδαλισμῶν, πού παραμένουν μέχρι σήμερα, εἶναι τά βγαλμένα μάτια τῶν ἁγίων τῶν τοιχογραφιῶν στίς ἐκκλησίες. Αὐτοί οἱ βανδαλισμοί ἐπαναλήφθηκαν σποραδικά κατά τήν περίοδο τοῦ ἐμφύλιου πολέμου ἀπό ἀφελεῖς ἄθεους στρατιῶτες. Οἱ ἴδιες βεβηλώσεις ἔγιναν πρίν ἀπό λίγα χρόνια καί σέ χριστιανικούς ναούς ἀπό μουσουλμάνους Ἀλβανούς στήν περιοχή τῆς Κορυτσᾶς τῆς Βορείου Ἠπείρου.

Δυστυχῶς, τό ἴδιο φαινόμενο ἐπαναλήφθηκε καί φέτος στή Θεολογική Σχολή τῆς Θεσσαλονίκης ἀπό ἀναρχικούς κουκουλοφόρους φοιτητές. Γιά νά φτάσουν οἱ νεαροί σ' αὐτό τό ἀνοσιούργημα, σημαίνει ὅτι ἔχει μολυνθεῖ ἡ ψυχή τους ἀπό ἀντιχριστιανικό μένος καί προπαγάνδα. Πόσες φορές δέν ἔχουμε παρακολουθήσει στίς τηλεοράσεις ἀνθρώπους δῆθεν τοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς τέχνης νά καταφέρονται κατά τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας! Πόσοι ἀσύδοτοι ἠθοποιοί μέ τήν ἀσέβεια καί τό χλευασμό τοῦ κλήρου στίς παραστάσεις τους δέν ἔχουν γκρεμίσει στίς ψυχές τῶν νέων τό σεβασμό γιά κάθε ἱερό καί ὅσιο! Πόσοι γονεῖς μέ τό βρίσιμο τῶν θείων δέν τούς ὥθησαν στήν υἱοθέτηση τῆς ἴδιας νοοτροπίας! Πόσοι ἄθεοι καθηγητές στά Πανεπιστήμια δέν τούς ἔχουν δηλητηριάσει μέ τήν πολεμική κατά τῆς χριστιανικῆς πίστεως καί ζωῆς!

Ἡ ἀντίδρασή τους δῆθεν στό κατεστημένο ἔφθασε καί στήν προσπάθεια διακοπῆς τῆς θείας Λειτουργίας πού ἐτελεῖτο στό Πολυτεχνεῖο τῶν Ἀθηνῶν κατά τή γιορτή τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Προφανῶς οἱ νέοι τῶν Ἀθηνῶν δέ γνώριζαν ἤ μᾶλλον δέν πίστευαν τί γίνεται σέ κάθε θεία Λειτουργία. Ἄν ἔβλεπαν τή θεία χάρη, πού ἀκτινοβολεῖ ἀπό τά Τίμια Δῶρα, τούς παρισταμένους ἀγγέλους, πού περιβάλλουν μέ σεβασμό τήν Ἁγία Τράπεζα, δέ θά τολμοῦσαν οὔτε κἄν νά πλησιάσουν τό χῶρο τοῦ ναοῦ. Ὁ Θεός εἶναι εὔσπλαχνος καί δέν τιμωρεῖ τόν κάθε βέβηλο τή στιγμή τῆς ἀνίερης πράξης του. Ἡ ἀγάπη Του, ὅμως, καί ἡ δικαιοσύνη Του ἐπιτρέπουν καί ἐδῶ στήν παροῦσα ζωή τιμωρίες στόν ἀσεβῆ γιά σωφρονισμό καί συνετισμό.

Πολλοί ἰδεολόγοι ἀναρχικοί, πού ἔχουν καλές προϋποθέσεις μέσα τους, κάποια στιγμή διαπιστώνουν ὅτι ὁ Χριστός ἦταν ὁ μεγαλύτερος ἐπαναστάτης ὅλων τῶν ἐποχῶν, μετανοοῦν καί γίνονται καλοί χριστιανοί. Κοντά στό Χριστό δέν γκρεμίζουν καί δέν καταστρέφουν ξένες περιουσίες, ὅπως κάνουν σήμερα οἱ ψευτοεπαναστάτες ἀναρχικοί, ἀλλά κτίζουν ἕνα καλύτερο ἑαυτό καί συμμετέχουν στήν πρόοδο τῆς κοινωνίας. Τίς τελευταῖες δεκαετίες κάποιοι ἀπ' αὐτούς τούς νέους ἔφθασαν στό σημεῖο νά ἀφιερώσουν τόν ἑαυτό τους στό Θεό καί νά μονάσουν στό Ἅγιο Ὄρος. Ὁ Χριστός πολέμησε τό ἁμαρτωλό κατεστημένο τῶν θρησκευτικῶν καί πολιτικῶν ἀρχόντων τοῦ λαοῦ Του, πού διέστρεφαν τό νόμο Του καί ἐκμεταλλεύονταν τό ναό Του γιά δική τους ὠφέλεια. Αὐτοί, ἐπειδή ὁ Χριστός φανέρωσε τήν ὑποκριτική καί ψεύτικη θρησκευτικότητά τους, Τόν μίσησαν καί Τόν ὁδήγησαν στό Σταυρό. Ὁ Χριστός ἔθεσε ὡς στόχο ζωῆς σέ ἑκατομμύρια ἀνθρώπους τόν πόλεμο κατά τῆς ἁμαρτίας. Ἀξία δέν ἔχει νά γκρεμίζεις, ἀλλά νά κτίζεις.

Ἀρχιμ. Μ.Π.